

**7. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABI OKUMA METİNLERİNDEKİ
BİRLEŞİK SÖZCÜKLER VE BİRLEŞİK SÖZCÜKLERİN
ÖĞRETİMİNE YÖNELİK ETKİNLİK ÖNERİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEVİNÇ TOR ÇAKIR

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**MERSİN
TEMMUZ- 2019**

**7. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABI OKUMA METİNLERİNDEKİ
BİRLEŞİK SÖZCÜKLER VE BİRLEŞİK SÖZCÜKLERİN
ÖĞRETİMİNE YÖNELİK ETKİNLİK ÖNERİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEVİNÇ TOR ÇAKIR

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

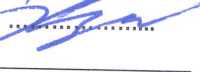
**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Oğuz ERGENE**

**MERSİN
TEMMUZ- 2019**

ONAY

Sevinç TOR ÇAKIR tarafından Dr. Öğr. Üyesi Oğuz ERGENE danışmanlığında hazırlanan "7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Okuma Metinlerindeki Birleşik Sözcükler ve Birleşik Sözcüklerin Öğretimine Yönelik Etkinlik Önerileri" başlıklı bu çalışma aşağıda imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından oy birliği/çokluğu ile Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Görevi	Unvanı, Adı ve Soyadı	İmza
Başkan	Dr. Öğr. Üyesi Oğuz ERGENE (Danışman)	
Üye	Doç. Dr. Namık Kemal ŞAHBAZ	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi B. Erdem DAĞISTANLIOĞLU	

Yukarıdaki Jüri kararı Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 21/8/2019 tarih ve 33/02 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Gülşen AVCI
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Bu tezde kullanılan özgün bilgiler, şekil, tablo ve fotoğraflardan kaynak göstermeden alıntı yapmak 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümlerine tabidir.

ETİK BEYAN

Mersin Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak kullandığımı,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü Mersin Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı,
- Tezin tüm telif haklarını Mersin Üniversitesi'ne devrettiğimi beyan ederim.

ETHICAL DECLARATION

This thesis is prepared in accordance with the rules specified in Mersin University Graduate Education Regulation and I declare to comply with the following conditions:

- I have obtained all the information and the documents of the thesis in accordance with the academic rules.
- I presented all the visual, auditory and written informations and results in accordance with scientific ethics.
- I refer in accordance with the norms of scientific works about the case of exploitation of others' works.
- I used all of the referred works as the references.
- I did not do any tampering in the used data.
- I did not present any part of this thesis as an another thesis at Mersin University or another university.
- I transfer all copyrights of this thesis to the Mersin University.

Temmuz 2019 / July 2019

İmza / Signature

Öğrenci Adı ve Soyadı / Student Name and Surname

Sevinç TOR ÇAKIR

ÖZET

7. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABI OKUMA METİNLERİNDEKİ BİRLEŞİK SÖZCÜKLER VE BİRLEŞİK SÖZCÜKLERİN ÖĞRETİMİNE YÖNELİK ETKİNLİK ÖNERİLERİ

Birleştirme, yaşayan dilin bir gereksinimi olan yeni sözcük ihtiyacını karşılayan bir üretme biçimidir. Birleştirme yöntemi ile en az iki sözcük bir araya gelip yeni bir sözcük oluşturulur ve bu sözcük yapısal olarak birleşik sözcük adını alır. Bu çalışmada, 2018-2019 Eğitim- Öğretim Yılı'nda 7. sınıfların Türkçe dersi için kullanılmakta olan Dersdestek Yayınları'na ait ders kitabında yer alan okuma metinlerindeki birleşik sözcükleri, bu sözcüklerin alt türlerini ve kullanım sıklıklarını belirlemek; birleşik sözcüklerin yazımı hakkında alanla ilgili uzmanların görüşlerini araştırmak, konunun daha iyi kavratılması amacıyla yeni etkinlik önerileri tasarlamak amaçlanmıştır. Bu kapsamda, öncelikle çalışmanın temel konusu olan birleşik sözcükler hakkında alan yazını incelenmiş, yazımı konusunda uzmanların anlaşmazlığa düştüğü ve ortak düşünüşte olduğu noktalar belirlenmiştir. Konu ile ilgili kitapta yer alan etkinlikler incelenmiş, bu etkinliklerin çeşitliliği, yeterliliği ve düzeyi tartışılmıştır. Betimsel nitelikteki bu çalışmada, doküman analizi yöntemi kullanılmıştır.

Çalışmanın örneklemini MEB tarafından 2018- 2019 Eğitim- Öğretim Yılı'nda kullanılması öngörülen Dersdestek Yayınları Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7 Ders Kitabı oluşturmaktadır. Kitapta yer alan okuma metinlerindeki birleşik sözcükler, çalışmanın veri grubunu oluşturmaktadır. Tespit edilen veriler araştırmacı tarafından hazırlanan sınıflandırma tablosuna işlenmiş, verilerin frekans değerleri alınmıştır. Çıkan sonuçlar tablo hâline dönüştürülerek çalışmanın sonuç bölümünde yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk dili, sözcük, birleştirme, birleşik sözcük, yazım, Türkçe eğitimi.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Oğuz ERGENE, Mersin Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Mersin.

ABSTRACT

THE SUGGESTIONS OF ACTIVITY FOR COMPOUND WORDS AND TEACHING COMPOUND WORDS IN READING TEXTS IN 7th GRADE TURKISH COURSE BOOK

Compounding is a kind of producing new words needed for a developing language. With compounding method, two words come together and create a new word, which is called compound word structurally. In this study, it is aimed to designate the compound words that are used in 7th grades course book edition of Dersdestek in 2018- 2019 academic year and the subtypes and frequency of usage of these words; to search the opinions of experts about writing of these words and to think of new activity suggestions in order to teach more efficiently. With in this context, first of all, the body of literature about compounding words that are subject matters of this paper is investigated, the points that the professionals disagree or agree about the spelling of compound words are established. The activities about the subject in the course book are studied and the variety and sufficiency of these activities are discussed. The method of document analysis is used in this descriptive work. The sampling of the study consists of the 7th grades course book edition of Dersdestek that provided for secondary school by ministry of National Education in 2018- 2019 academic year. The compound words in reading texts taking part in the text book compose the data group of the paper.

The established data is processed in observation form by researcher and the frequency and percentage of data are detected. In conclusion of the study, the results are interpreted by converting into charts.

KeyWords: Turkish language, word, compounding, compound words, writing, Turkish language teaching.

Consultant: Asst. Prof. Oğuz ERGENE, Mersin University, Faculty of Education/ Department of Social Sciences and Turkish Language Education, Mersin.

ÖN SÖZ

İnsanlık; var olduğu günden bu yana çeşitli din ve kültürlerle tanışmış, bilimde ve teknikte sürekli ilerlemiş, yeni gelişmelere şahit olmuş ve yaşanan her dönemde insanoğlunun farklı gereksinimleri olmuştur. Tüm bu unsurlar dile yeni kavramların girmesini sağlamıştır. Dilin canlılığı ve üretkenliği ise bu kavramlara karşılık bulmayı mümkün kılmıştır.

Sözcük üretme yöntemlerinden biri olan birleştirme yöntemi ile elde edilen sözcük birleşik sözcük adını alırken yazımı bakımından bitişik ve ayrı yazılan olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Toplumun her kesimi tarafından sıklıkla kullanılan birleşik sözcükler, yazımı konusunda dil kullanıcılarının kararsızlığa düştüğü bir sözcük yapısıdır. Aynı durum eğitim-öğretim alanında da öğrencileri zorlamaktadır. Bu bağlamda araştırmamın çıkış noktasını öğrencilerin yaşadığı yazım konusundaki kararsızlık oluşturmaktadır. Bu doğrultuda öncelikle birleşik sözcük ve birleşik sözcüklerin yazımı konusu detayları ile ele alınmış, ardından 2018-2019 Eğitim- Öğretim Yılı'nda kullanılan bir ders kitabı seçilerek kitaptaki birleşik sözcükler ve bu sözcüklerin yazımına ilişkin etkinlikler tespit edilmiştir.

Tezimin problem durumunu oluşturmamda soruları ile beni farklı araştırmalara iten öğrencilerime, gerek lisans ve yüksek lisans eğitimim gerekse tez yazım yolculuğumda bilgisini, deneyimini ve düşüncelerini benden esirgemeyen danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Oğuz ERGENE'ye, bu eğitim yolculuğuna çıkmamı her zaman destekleyen annem Saliha TOR'a, süreç boyunca her türlü desteğini arkamda hissettiğim eşim Barış ÇAKIR'a ve yüksek lisans eğitimi sayesinde tanıştığım meslektaşım Büşra ÇEVİK'e bilgilerini ve düşüncelerini benimle paylaştığı için teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar DİZİNİ	vii
KISALTMALAR ve SİMGELER	viii
1. GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	1
1.3. Araştırmanın Önemi	2
1.4. Problem Cümlesi	2
1.5. Alt Problemler	2
1.6. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	3
1.7. Tanımlar	3
2. KURAMSAL ARKA ALAN VE İLGİLİ ALAN YAZINI	5
2.1.Sözcük	5
2.2. Sözcük Yapımı	6
2.3. Sözcükte Yapı	8
2.3.1. Basit Sözcük	8
2.3.2. Türemiş Sözcük	8
2.3.3. Birleşik Sözcük	9
2.3.3.1. Birleşik Adlar	10
2.3.3.2. Birleşik Sıfatlar	12
2.3.3.3. Birleşik Zarflar	14
2.3.3.4. Birleşik Zamirler	15
2.3.3.5. Birleşik Bağlaçlar	15
2.3.3.6. Birleşik Ünlemler	16
2.3.3.7. Birleşik Fiiller	16
2.4. Birleşik Sözcüklerin Yazımı	24
2.5. İlgili Araştırmalar	29
2.5.1. Ders Kitaplarında Birleşik Sözcüklerin Öğretimine Yönelik Yapılan Çalışmalar	29
2.5.2. Birleşik Sözcükler Üzerine Yapılan Çalışmalar	30
2.5.3. Birleşik Sözcüklerin Yazımı Üzerine Yapılan Çalışmalar	32
3. YÖNTEM	33
3.1. Araştırmanın Modeli	33
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	34
3.3. Veri Toplama Araçları	34
3.4. Veri Analizi	34
4. BULGULAR	35
4.1. Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	35
4.2. İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	37
4.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	39
4.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	41
4.5. Beşinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	44
4.6. Altıncı Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	45
4.7. Yedinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	48
4.8. Sekizinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	49
4.9. Dokuzuncu Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	51
4.10. Onuncu Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	58
4.11. On Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	59
4.12. On İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	60

	Sayfa
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	71
5.1. Sonuç	71
5.2. Tartışma	72
5.3. Öneriler	73
KAYNAKLAR	74
EK	76
ÖZGEÇMİŞ	77

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 2.1. Gençan'ın birleşik fiil sınıflandırması	17
Tablo 2.2. Ergin'in birleşik fiil sınıflandırması	18
Tablo 2.3. Ediskun'un birleşik fiil sınıflandırması	18
Tablo 2.4. Kükey'in birleşik fiil sınıflandırması	19
Tablo 2.5. Karaağaç'ın birleşik fiil sınıflandırması	20
Tablo 2.6. Banguoğlu'nun birleşik fiil sınıflandırması	21
Tablo 2.7. Korkmaz'ın birleşik fiil sınıflandırması	22
Tablo 2.8. Korkmaz'ın anlam kayması yoluyla oluşmuş birleşik fiil sınıflandırması	23
Tablo 4.1. "Erdemler" temasında yer alan birleşik sözcükler	35
Tablo 4.2. "Doğa ve Evren" temasında yer alan birleşik sözcükler	37
Tablo 4.3. "Millî Kültürümüz" temasında yer alan birleşik sözcükler	39
Tablo 4.4. "Millî Mücadele ve Atatürk" temasında yer alan birleşik sözcükler	42
Tablo 4.5. "Vatandaşlık" temasında yer alan birleşik sözcükler	44
Tablo 4.6. "Sağlık ve Spor" temasında yer alan birleşik sözcükler	46
Tablo 4.7. "Sanat" temasında yer alan birleşik sözcükler	48
Tablo 4.8. "Bilim ve Teknoloji" temasında yer alan birleşik sözcükler	49
Tablo 4.9. 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndaki okuma metinlerinde yer alan birleşik sözcükler ve kullanım sıklıkları	51
Tablo 4.10. 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda en çok kullanılan on beş sözcük ve kullanım sıklıkları	68

KISALTMALAR ve SİMGELER

Kısaltma/Simge	Tanım
TDK	Türk Dil Kurumu
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı

1.GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Dil, durağan bir yapıda olmayıp canlı ve değişkendir. Geçmişten günümüze kadar her dönemin gereksinimlerine, kültürel değerlerine, yaşam şekline göre biçimlenen dil sürekli bir devinim hâindedir. Dil, kendisini oluşturan toplumun sosyal ve kültürel yapısından, yaşama biçiminden, değer yargılarından, geçirdiği ya da etkilendiği değişikliklerden soyutlanamamakta; bu ve benzeri etkenler, dilin söz varlığını ve ürünlerini biçimlendirmektedir (Ergene, 2017: 246). Yaşanan değişim ve gelişmeler yeni kavramların oluşmasını ve tüm dillerde bu kavramların karşılanmasını zorunlu kılmaktadır.

Bu kavram karşılığını bulma arayışı; dil kullanıcılarını türetme, birleştirme gibi farklı yollara sevk etmiştir. Sözcük üretme yollarından biri olan birleşme ile oluşan yeni sözcüğe birleşik sözcük adı verilir. Kaynaklarda, birleşik sözcük için benzer tanımlamalar ve açıklamalar yapılmıştır. Bu doğrultuda birleşik sözcük, “iki veya daha çok kelimeyi farklı bir kavram karşılamak üzere belirli şekiller içinde bir araya getirilmesi” olarak tanımlamıştır (Banguoğlu, 1986: 294). Bir başka kaynakta “Belirtisiz isim tamlamaları, sıfat tamlamaları, isnat grupları, birleşik fiiller, ikilemeler, kısaltma grupları ve kalıplaşmış çekimli fiillerden oluşan ifadeler yeni bir kavramı karşıladıklarında birleşik kelime olurlar.” (TDK, 2012:18) biçiminde tanımlanırken “yeni bir kavramı veya yeni bir nesneyi karşılamak üzere iki ya da daha çok kelimenin belirli şekil bilgisi kurallarına uyularak yeni bir anlam birliği oluşturulacak biçimde bir araya getirilmesidir.” (Korkmaz, 2009: 13) şeklinde tanımlandığı da görülmektedir.

Yapılan tanımlardan ulaşılan ortak yargı, bu tür sözcüklerin iki veya daha çok ögeden oluşması ve bu oluşumun belli bir kurala göre yapılmasıdır. Ancak söz konusu kurallar ve sözcüklerin gösterim biçimi çeşitli yazım kılavuzlarında farklılık göstermekte; bu durum da dil kullanıcılarının sorun yaşamasına sebep olmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

İnsanlığın var oluşundan beri her gün hayata çeşitli nesnelere ve kavramlar girmektedir. Dilin canlılığı, bu nesne ve kavramlarla ilgili yeni sözcükler üretmeyi mümkün kılar. Bu üretimin bir yolu da sözcük birleştirme yöntemidir. Diğer yöntemlerle olduğu gibi birleştirme yöntemiyle de oluşturulan yeni sözcükler toplumun her kesimi tarafından kullanılmaktadır. Birleşik sözcükler yazımı konusunda bitişik ve ayrı yazılan olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Bu noktada asıl problem hangi birleşik sözcüklerin ayrı, hangilerinin bitişik yazılacağı konusudur. Birleşik sözcüklerin yazımına ilişkin kurallar TDK'nin hazırlamış olduğu Yazım Kılavuzu'nda yer almaktadır. Bu çalışmanın amacı, 2018-2019 Eğitim- Öğretim Yılı'nda 7. sınıfların Türkçe dersi

için kullanılmakta olan Dersdestek Yayınları'na ait ders kitabında yer alan okuma metnindeki birleşik sözcükleri ve bu sözcüklerin kullanım sıklıklarını belirlemek; konunun daha iyi kavratılması amacıyla yeni etkinlik önerileri tasarlamaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Çalışma öncelikli olarak dil kullanıcılarının yazımı konusunda sıkça kararsızlığa düştüğü "birleşik sözcükler" in 7. Sınıf müfredatında yüzeysel olarak ele alındığını göstermesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca çalışmanın Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda birleşik sözcüklerin yazımına ilişkin herhangi bir kazanıma yer verilmemesi ve kazanımlar doğrultusunda hazırlanan bu ders kitabında öğrencilere sunulan herhangi bir etkinliğin yer almadığını dile getirmesi, konuyu daha iyi kavratacağı düşünülen örnek etkinlikler sunması açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

1.4. Problem Cümlesi

Bu çalışmanın problem cümlesi, "7. sınıf Dersdestek Yayınları Türkçe Ders Kitabı'ndaki birleşik sözcükler, yeterli ve ayrıntılı biçimde örneklenmiş midir; konuya ilişkin etkinliklerin çeşitliliği, yeterliliği ve düzeyi, konunun kavratılması açısından uygun mudur?" olarak belirlenmiştir.

1.5. Alt Problemler

Çalışmada oluşturulan problem cümlesi üzerinden incelenen alt problemler şu şekildedir:

1. 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda "Erdemler" temasında, bitişik ve ayrı yazılan birleşik sözcükler nelerdir?
2. 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda "Doğa ve Evren" temasında, bitişik ve ayrı yazılan birleşik sözcükler nelerdir?
3. 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda "Millî Kültürümüz" temasında, bitişik ve ayrı yazılan birleşik sözcükler nelerdir?
4. 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda "Millî Mücadele ve Atatürk" temasında, bitişik ve ayrı yazılan birleşik sözcükler nelerdir?
5. 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda "Vatandaşlık" temasında, bitişik ve ayrı yazılan birleşik sözcükler nelerdir?
6. 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda "Sağlık ve Spor" temasında, bitişik ve ayrı yazılan birleşik sözcükler nelerdir?
7. 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda "Sanat" temasında, bitişik ve ayrı yazılan birleşik sözcükler nelerdir?

8. 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda "Bilim ve Teknoloji" temasında, bitişik ve ayrı yazılan birleşik sözcükler nelerdir?

9. 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan okuma metninin tamamında, bitişik ve ayrı yazılan birleşik sözcükler nelerdir?

10. 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan okuma metninde en çok kullanılan on beş sözcük nedir?

11. Birleşik sözcüklerin öğretimine yönelik kitapta herhangi bir etkinlik bulunmaktadır mıdır?

12. 7. Sınıf öğrencilerine birleşik sözcük konusunu kavratılmak için nasıl etkinlikler hazırlanabilir?

1.6. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Bu çalışma Dersdestek Yayınları Ortaokulu ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7 Ders Kitabı'yla sınırlıdır. Çalışma, sadece belirtilen ders kitabı, bu kitapta yer alan okuma metinleri ve etkinliklerle sınırlandırılmıştır.

1.7. Tanımlar

Söz: Bir dil biriminin seslerden oluşan fiziksel yapısıdır (Karaağaç, 2013: 713).

Bir maksadı anlatmak üzere söylenen kelime veya kelimelerden oluşan dizi; toplumsal bir kurum olan dilin kişi tarafından özel olarak kullanılması (Korkmaz, 2010: 198).

"Dilyetisinin kişisel bir istenç ve anlık eylemiyle özdeşleşen bireysel yanı. F. de Saussure'ün yaptığı ve birçok dilbilimcinin benimsediği ayrıma göre, toplumsal nitelikli dilden ayrı olan söz, konuşan bireyin, kişisel düşüncesini anlatmak için dil dizgesini kullanmasını sağlayan birleşimleri ve bunların dışı iletilmesini olanaklı kılan anlaksal- fiziksel düzeneği kapsar (Vardar, 2002: 180).

Dil Bilgisi: Bir dilin sesteki söz dizimine kadar bütün birimlerini, bu birimlerin yapı ve anlam özelliklerini araştıran bilim dalı, dil bilgisidir. (...) Başka bir söyleyişle, bir dili doğru konuşmak ve yazmak için bilinmesi gereken kuralların bütününe dil bilgisi ya da gramer denir (Karaağaç, 2013: 289).

Çeşitli düzeydeki okullarda, Türkçenin ses, şekil ve cümle yapısı ile cümlenin öğeleri arasındaki anlam ilişkilerini öğreten bilgi dalı; bu bilgileri veren dersin ve kitapların adı (Korkmaz, 2010: 68).

1. Bir dilin işleyişini ve sunduğu düzeni ortaya koyan, özellikle de biçimbilimle sözdizimi kapsayan inceleme. Kimi dilbilgileri, biçimbilim düzleminde sözcük yapımını da kapsamına alır. 2. Dilsel kullanımın kimi yönlerini kuralla bağlamayı amaçlayan buyurucu ve kuralcı inceleme. Geleneksel dilbilgisi salt kuralcı bir daldır. 3. Üretici- dönüşümsel anlayışta, bir dilin konuşucu- dinleyicilerince geçerli sayılan tümceleri üretebilecek bir düzenek oluşturmak üzere dilbilimcinin kurduğu biçimsel dizge. 4. Konuşucu- dinleyicinin tümceleri üretmesini ve anlamasını sağlayan iç dizge ve bilgi; edinç (Vardar, 2002: 73).

Şekil Bilgisi/ Biçim Bilgisi: Bir dilin biçim birimlerini araştıran dil çalışmaları, biçim bilgisi çalışmalarıdır. Biçim bilgisi, bir dildeki asıl ve bağlı biçim birimlerini, bunların kullanım yollarını, bağlı biçim birimlerinin anlam ve görevlerini, dilin türetme ve çekim özelliklerini ve biçimle ilgili öteki konuları inceleyen dil bilgisi dalıdır (Karaağaç, 2013: 191).

Bir dildeki kök ve ekleri, bunların birleşme yollarını, eklerin anlam ve görevlerini, dilin türetme ve çekim özelliklerini ve şekille ilgili öteki konuları inceleyen gramer dalı (Korkmaz, 2010: 203).

Biçimbilim: Geleneksel olarak anlamlı dil birimlerini, dilbilgisi ulamlarına, işlevsel sınıflara, bükün, türetme, birleştirme açısından sundukları görünüme, aldıkları değişik biçimlere, birleşim özelliklerine göre inceleyen dal (Vardar, 2002: 41).

Birleşim: Her düzlemde dil öğelerinin, yani ses, biçim ve söz dizimi öğelerinin birleşmesi ve bu birleşme sonucu elde edilen yapılar (Karaağaç, 2013: 208).

Bir birimin, dilin dizimsel boyutundaki öbür birimlerle kurduğu bağıntı; bu türlü bir bağıntıdan kaynaklanan birleşme (Vardar, 2002: 46).

Birleşme: Biçim bilgisinde: Birden fazla biçimin, çeşitli ses ve anlam olaylarıyla, tek bir biçime dönüşmesidir (Karaağaç, 2013: 208).

Birleşen: Dil kullanımında bir bütün yapmağa yarayan ses, biçim, söz ve yapı gibi her türlü birimdir. Bir bütüne katılan öğelerin tümü, o bütünün bileşenleridir (Karaağaç, 2013: 202).

Birleştirme yoluyla kurulan birleşik kelimelerde, birleşmeye katılan kelimeler... birer birleşen durumundadır. Üretici- dönüşümlü gramerde, tabanı oluşturduğu kabul edilen öğelerden her biri (Korkmaz, 2010: 44- 45).

Birleşik: İki ve daha çok dil biriminin birbiri ardınca gelerek oluşturdukları ve kendi içinde tek bir bütün oluşturan birim, birleşik birimdir (Karaağaç, 2013: 202).

Birleşik Sözcük/ Birleşik Kelime: Yeni bir kavramı karşılamak için iki veya daha çok kelimenin Türkçenin söz kalıplarına uygun belirli yollarla bir araya getirilmesi ile kurulmuş söz birliği (Korkmaz, 2010: 47).

2. KURAMSAL ARKA ALAN VE İLGİLİ ALAN YAZINI

Bu bölümde çalışmanın temel konusu olan birleşik sözcükler tüm yönleri ile ele alınmaktadır.

2.1. Sözcük

Bireyler kendilerini ifade etmede ve çevresini anlamlandırmada dili kullanır. Dil, varlığın evidir (Heideger, 2013: 25). Bu nedenle bireyler hem kendilerini ifade etmede hem de çevreleriyle iletişim kurmada dile gereksinim duyar. Dil, hem zihinsel gelişmenin göstergesi hem de anlamın aracıdır (Melanlıoğlu ve Özbay; 2008: 31).

Dilin özelliklerinden birisi, düşünce ile iç içe olmasıdır. Düşünceler dil yardımıyla ortaya konarak başkalarına iletilir. Düşüncenin gelişmesini sağlayan temel unsur, kelimelerdir (Budak, 2000; akt. Melanlıoğlu, Özbay; 2008: 31). Humbolt (akt. Akarsu, 1998: 31) sözcüğü "... gerçi dili oluşturmaz, ama dilin en çok anlam taşıyan parçasıdır, yani yaşayan dünya içinde birey ne ise, sözcük de odur." olarak tanımlamakta ve bu sözü ile sözcüğün önemini vurgulamaktadır. Bireyin düşünce dünyasının oluşmasında ve düşüncelerini başkalarına aktarmada önemli bir unsur olan sözcük, herkes tarafından kolay bir şekilde ifade edilse de aslında tanımlanması zor bir kavramdır. Sözcük kavramını birçok dil bilimci farklı şekillerde tanımlamakta ve bu durum ortak bir düşünce birliğinin oluşmasını engellemektedir. Sözcük kavramı; üç farklı bakış açısına göre tanımlanmaya çalışılmıştır.

Otografik ya da imlâ bakış açısı olarak da adlandırılan şekil bağlamında kelime iki boşluk arasındaki bir dizidir (Baş, 2011: 33). Uzun (2004: 47) ise, "Sözcük, iki ucuna birer boşluk verilerek yazılan dil birimidir." biçiminde bir tanımlama yapar. Carter (1987:4)'a göre "Bir kelime, bir tarafından boşluk ya da noktalama işareti bağlı olan her harf dizisidir." (akt. Karadağ ve Kurudayıoğlu, 2005: 295).

Şekli esas alan bakış açısına göre "sözcük", kavramı karşılaması açısından kullanışlı olarak görülmekle birlikte aslında tam olarak karşılayamamaktadır. Birleşik sözcükler ele alındığında yapılan tanımlamaların eksik olduğu söylenebilir. Bitişik yazılan birleşik sözcükler yapılan tanımlamalara uysa da ayrı yazılan birleşik sözcükler aslında tek bir kavramı ifade ettikleri için -tek bir sözcük olsa da- ayrı ayrı iki sözcük olarak kabul edilmektedir. Türkçe sözlükte on binden fazla ayrı yazılan birleşik kelime bulunmaktadır ve bunlar iki ya da daha fazla kelimedenden meydana gelmektedirler (Baş, 2011: 35). Bu durum şekli esas alan tanımlamanın eksik olduğunun göstergesidir.

Karadağ ve Kurudayıoğlu (2005), sözcük kavramını anlamsal bakış açısına göre "Dildeki bağımsız ve anlamlı her birim kelimedir." biçiminde tanımlamıştır. Buna karşılık edat ve bağlaçlar tek başlarına anlamı olmayan fakat cümle içerisinde çeşitli anlam ilgilerinin kurulmasında görevli olan sözcüklerdir. Anlamsal bakış açısına göre edat ve bağlaçların sözcük

olarak kabul edilmemesi gerekir. Bu durum anlamsal bakış açısının sözcük kavramını tanımlamada bazı eksikliklerinin olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Yine yazılışları aynı fakat anlamları farklı olan eş sesli sözcükler anlamsal bakış açısına göre tanımlamayı zorlaştırmaktadır. Çünkü eş sesli sözcükler dilde tek bir sözcük olarak kabul edilse de anlamsal açıdan birbirinden farklı anlamları karşılayan sözcüklerdir. Bu durumda anlamsal bakış açısına göre eş sesli sözcüklerin her birinin kendi anlamı dâhilinde farklı bir sözcük olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

Anlam temelli kelime anlayışında bağdaştırıcı özelliği olan söz varlığı unsurları sorun oluşturmaktadır. Bunların başını da deyimler çeker (Baş, 2011: 36). Deyimler birden fazla kelimedenden oluşan ve genellikle anlamları soyut olan söz öbekleridir. Bu soyutluk nedeniyle deyimde geçen kelimelerin anlamını tek tek bilmek ile deyim anlamını bilmek aynı şey değildir. Baş (2011: 36) bu durumu şu örnekle açıklar:

“turşu gibi olmak” deyimiyile kastedilen manaya, turşu, gibi, olmak kelimelerinin anlamlarını bilerek ulaşamayız. (...) Peki, bu üç farklı kelimeyi ayrı ayrı anlamları çerçevesinden değerlendirerek “turşu gibi olmak” deyimini ile aktarılan anlama nasıl ulaşabiliriz? Bunu yapabilmenin tek yolu, bu deyim meydana getiren üç kelimeyi bir yapı içinde tek parça olarak değerlendirmektir. “turşu gibi olmak” sözü üç ayrı kelime değildir, bir tane deyimdir.

Sözcük kavramının tanımlanmasındaki bir başka bakış açısı ise şekil ve anlamı birlikte ölçüt alan tanımlamadır. Buna göre Ergin (2005: 95) sözcüğü, “Manası veya gramer vazifesi bulunan ve tek başına kullanılan ses veya sesler topluluğudur.” diye tanımlamaktadır. Bu tanımlama sözcük kavramını tam anlamıyla karşılamamaktadır. Çünkü sözcük tanımındaki ayırıcı özellik olan “tek başına kullanıma” ayrı yazılan birleşik sözcüğü kelime tanımı dışında bırakmaktadır (Karadağ ve Kurudayıoğlu; 2005: 300). Şekil ve anlamı birlikte ölçüt olarak yapılan bir başka tanımlama da Korkmaz’a aittir. Korkmaz sözcüğü şu şekilde tanımlar (2017: 99):

Bir veya birden çok heceli ses öbeklerinden oluşan ve tek başlarına zihindeki belirli kavramlara karşılık olan somut veya soyut söz kalıplarıdır; somut ve soyut kavramlar arasında ilişki kuran dil birimleridir. Bu da demektir ki, dilin kelimeleri ya anlamlı ya da görevli dil birimlerinden oluşmuştur.

2.2. Sözcük Yapımı

Dil, kendisini sürekli yeniler. Dilde yer alan bazı sözcüklerin zamanla kullanım sıklığı azalır. Aynı zamanda çağın getirdiği gereksinimler, değişen yaşam koşulları, bilimsel ve teknolojik gelişmeler de dile yeni sözcükler kazandırır. İnsanlığın birikimi bugüne kadar söyledikleriyle yeni sözlere zemin hazırlamıştır. Başka bir deyişle “Söylenmiş olan her şey söylenmemiş olanı oluşturur ya da hazırlar.” (Humboldt, 1988: 2-3 akt. Özdemir, 1996: 59). Dilin bu birikimden faydalanması, dil kullanıcılarının düşünce dünyası ve dil gelişimiyle de paralellik

gösterir. Düşünce ve dil arasında diyalektik bir ilişki söz konusudur. Düşünce dile, dil düşünceye mecburdur. Başka bir ifadeyle yeni düşünceler yeni sözcükler üretirken, yeni sözcükler de yeni düşüncelere kapı aralar. Wittgenstein'in (2013: 133) "Dilimin sınırları dünyamın sınırlarını imler." saptaması dilin düşünmeyi, düşünme eyleminin de dili beslediğini somutlaştırmaktadır. Bu bağlamda dilin evrilmesi konusunu Ediskun (2005: 16) şu şekilde ifade eder: "Bir dilin evrimi, yani değişip gelişmesi, çeşitli koşulların ve etmenlerin etkisi altında sürüp gider."

Dil, düşünce üretimi kadar kültür ile de paralellik gösteren bir sistemdir. Dil- kültür ilişkisini Nermi Uygur (2006, 19) "Dil, kültür kilimini taşıyan bir ipliktir." sözüyle ifade ederek dilin ve kültürün birbirini var eden kavramlar olduğunu anlatır. Benzer bir şekilde Onur Bilge Kula (1992: 14) "Dil, her türlü bilgiyi ve kültür ürününü saklar, geleceğe ulaştırır." ifadesiyle dil ve kültür arasındaki ilişkiselliği ortaya koyar. İnsanlık tarihinde uygarlıkların gelişip kültür alışverişlerinin artmasıyla birlikte dilde de yeniliklere ihtiyaç doğmuştur. Sözü geçen bu ilişki kültürel gereksinimlere göre sözcük üretimini gündeme getirmiştir.

Kültürel ve bilimsel alandaki gelişmeler her gün yeni kavramları doğurduğu için her dilde bunlarla ilgili yeni kavramlar belirmektedir. Diller de bu kavramları türlü yollarla karşılayabilmek adına yeni sözcükler üretme yoluna gider. Çağın ve toplumun ihtiyaçlarına göre biçimlenen dilin en belirgin özelliklerinden biri üretime açıklıktır.

Banguoğlu'na göre;

Dilin kelime yapmak, yaratmak işleyişi de iki şekilde belirir. Biri halkın pratik ihtiyaçlarla dilin yapısına uygun olarak icat ettiği yeni kelimelerdir. Buna halkça yapım (formation populaire) deriz. Öbürü de ilim, din ve sanat hayatının gerektirdiği yeni kavram karşılıklarıdır ki yine dilin yapısına uygun olarak ilgili aydınlarca konan yeni kelimelerdir. Bunlara da bilgince yapım (formations savante) adını veririz (2015: 155). Banguoğlu, dilde kelime yapımının mevcut köklere dayandığını, kelime yapımının üretim ve birleşim olmak üzere iki türünün olduğunu ifade etmiştir (2015: 155).

Sözcük üretme yöntemlerinden biri olan türetme Banguoğlu'nun ifade ettiği şekliyle "üretim", en yalın biçimiyle "dilinin bir ögesinden çeşitli ekler ya da büküm biçimleriyle yeni sözcükler üreterek değişik kavramların anlatımını sağlamak" olarak tanımlanabilir. Dildeki sözcükler böylece yenilerini doğurur ya da başkalarıyla bir araya gelerek birleşik sözcükleri oluşturur (Aksan, 2005: 24). Türetme yoluyla "yeni sözlüksel birimler" oluşturulur (Vardar, 2002: 201).

Dil sınırlı kurallar çerçevesinde sonsuz üretim potansiyeline sahiptir. Alibekiroğlu (2017: 185) dilin sonsuz anlatım olanağını şu şekilde ifade eder:

Dillerde özellikle kök ve onlardan türetilen sözcüklerin sayısı sınırlı iken kavram dünyası sonsuzdur. Bu nedenle bir zaman sonra kök ve türemiş sözcükler adlandırmalar için yetersiz kalır. Sözcüklerin adlandırmalar için yetersiz kaldığı durumlarda en az iki basit sözcükten oluşan birleşik sözcüklerle adlandırma yoluna gidildiği görülmektedir.

Dillerin sözvarlığı öğeleri, ekleme (ön ekleme, son ekleme, iç ekleme vs.), kırpma, eksiltme, harmanlama, işlev değiştirme gibi birbirinden oldukça farklı mekanizmaların bir arada veya ayrı ayrı kullanılmasıyla ortaya çıkan/ çıkarılan birimlerle şekillenir ve çeşitli süreçlerle söz varlığına yeni öğeler dâhil edilir. Birleştirme de evrensel nitelik taşıyabilecek, diğer bir ifadeyle dil evrenseli olabilecek derecede dillerin büyük çoğunluğunda gözlemlenen önemli ve türetken bir sözcük oluş(tur)um yöntemi olarak bu mekanizmalar arasında yer alır (Greenberg 1963: 92, Fromkin, Hyams ve Rodman 1996: 59- 60; Donna 2006: 77 akt. Sarı, 2016: 200).

Birleştirme, Eski Türkçe döneminden bu yana, Türkçenin tanıklanan en eski metinlerinde dahi çok işlek ve türetken bir kavram karşılama mekanizması olma niteliği taşımaktadır. (Sarı, 2016: 203).

2.3. Sözcükte Yapı

Sözcükler yapıları bakımından basit, türemiş ve birleşik olmak üzere üç grupta incelenir.

2.3.1. Basit Sözcük

Türkçede yapım eki almamış, çekim eki almış veya kök halinde bulunan sözcükler basit sözcük olarak adlandırılmaktadır. Ediskun, yapı bakımından sözcükleri sınıflandırırken basit sözcükleri kök durumundaki sözcükler grubuna dâhil etmiş ve “Yalınç” olarak da adlandırdığı basit sözcükleri “anlamı ve yapısı bozulmadan parçalanamayan bir ya da birkaç heceli kelimeler” olarak tanımlamaktadır (2005: 103).

Banguoğlu, sözcüklerin köklerini “anamlık” ekleri ise “yapılık” olarak ifade eder (2015: 145, 148, 150). Sözcük gövdelerini “köken” terimiyle karşılayan Banguoğlu’nun sınıflandırmasında, basit sözcükler için “kök kelimeler” ifadesi kullanılmıştır (2015: 151).

Korkmaz basit sözcüğü “Herhangi bir yapım eki ile genişletilmemiş olan ve daha basit kök, ek öğelerine ayrılamayan kelimelerdir.” şeklinde tanımlar ve dilimize yabancı dillerden girmiş olan sözcüklerin Türkçe yapım eki almadıkları için basit sözcük olduklarını ifade eder (2017: 117, 118).

Yapılan tanımlardan hareketle alan yazınında basit sözcüğün “kök sözcükler” grubuna dâhil edildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra bu tanımlamalarda kök sözcüklerin kendisinden daha küçük bir öğeye parçalanamayacağına dikkat çekilmiştir. İçerik olarak benzer olan bu sınıflandırmanın kavramsallaştırılması konusunda farklılaşmaya gidildiği gözlemlenmektedir.

2.3.2. Türemiş Sözcük

Gelişen teknoloji ve değişen toplumsal durumların gereği olarak ortaya çıkan nesne ve kavramlara ad bulmak için her dilde birçok sözcük üretme yöntemi bulunmaktadır. Sözcük üretme yöntemlerinden biri olan üretim ile kök veya gövde durumunda olan sözcüklere yapım

ekleri getirilir. Üretim sonucunda ortaya çıkan yeni sözcük, yapısal olarak türemiş sözcük adını alır. Türkçede türemiş sözcükler, kök ya da gövdelere getirilen dört farklı grup yapım ekiyle oluşturulur. Bu ekler addan ad yapma ekleri, addan eylem yapma ekleri, eylemden eylem yapma ekleri ve eylemden ad yapma ekleri olarak adlandırılmaktadır. Banguoğlu üretim eki olarak adlandırdığı yapım eklerini geldiği kök ve yaptığı tabana göre isme ek isim ekleri, isme ek fiil ekleri, fiile ek isim ekleri ve fiile ek fiil ekleri olmak üzere dört gruba ayırmaktadır (2015: 149). Banguoğlu türemiş sözcüğü “... anlam değişikliği yapan üretim ekleri ile uzatılmış kelimelerdir. Bunlara da kökenler adını veririz.” biçiminde tanımlar (2015: 144).

Banguoğlu, sözcük yapımında bazen çekim eklerinin de kullanıldığını ifade etmektedir (2015: 149). Aynı tespiti Korkmaz “Türetme eklerinin büyük bir bölümü türetme görevinde olan eklerdir. Bazı türetme ekleri ise aslında bir ad çekimi, bir sıfat veya başka nitelikte bir ek oldukları halde, birer kalıplaşma aşamasından geçerek ve nitelik değiştirerek türetme ekine dönüşmüştür.” ifadesiyle yapmaktadır (2017: 119).

Karaağaç sözcük türetme yöntemini ve ekleri farklı bir adlandırma ile sınıflamaktadır. Karaağaç (2012); Türkçedeki kökleri asıl biçim birimi, ekleri ise bağlı biçim birimi olarak ifade eder. Bağlı biçim birimlerini ise kendi içinde yapımlık bağlı biçim birimleri ve çekimlik bağlı biçim birimleri olarak ikiye ayırır. Yapımlık bağlı biçim birimleri yapım eklerini, çekimlik bağlı biçim birimleri ise çekim eklerini karşılamaktadır.

Karaağaç türetmeyi ekleme yöntemi, bükün yöntemi, yineleme yöntemi, birleştirme yöntemi, yardımcı sözler yöntemi, yer düzeni yöntemi ve vurgu yöntemi olmak üzere yedi gruba ayırmıştır (2012: 251). Karaağaç’a göre türemiş sözcük yapımı, ekleme yöntemi ile gerçekleşmektedir. Türkçe, yeni sözlerini, ağırlıklı bir biçimde ekleme yöntemiyle elde etmektedir (Karaağaç, 2012: 406). Ekleme yöntemi ise, köke veya gövdeye eklerin getirilmesi yöntemidir (Karaağaç, 2012: 251). Bu yöntem tanımından hareketle Karaağaç türemiş sözcüğü “Köklere yapımlık bağlı biçim birimlerinin getirilmesiyle elde edilen sözlerdir ve türetme bütün dillerde bulunmaktadır.” şeklinde tanımlamaktadır (2012: 403).

Sözcük türetme tüm dillerde karşılaşılan bir ihtiyaçtır. Ancak yukarıdaki tanımlamalarda da görüldüğü gibi türetme işleminin birden çok yöntemi olabilir. Her dil kendi yapısına uygun olan yöntem ile sözcük türetme yoluna gitmektedir. Türkiye Türkçesinde ise ağırlıklı olarak ekleme yöntemi ile sözcük türetildiği görülmektedir.

2.3.3. Birleşik Sözcük

Birleştirme, Türkçenin başvurduğu sözcük üretme yöntemlerinden birisidir. Bu yöntem ile en az iki sözcük bir araya getirilerek yeni bir sözcük oluşturulur. Oluşturulan bu yeni sözcük yapısal olarak birleşik sözcük adını alır.

Karaağaç, birleşik sözcükleri söz dizimi kaynaklı sözler grubuna dâhil eder. Söz diziminde, nedenli olarak bir araya getirilen sözlerin genelleşip kavramlaşarak bir bütün oluşturmaları ve kalıplaşmaları ile birleşik sözler, deyimler ve atasözleri oluşur (Karaağaç, 2012: 407). Karaağaç'ın aynı zamanda yapımlık öbeği olarak da adlandırdığı birleşik sözler;

Bir kavram ya da varlığı karşılamak amacıyla, anlam değerini yitiren iki veya daha çok sözün birleştirilmesi ile oluşturulan yeni sözcüktür. (...) Kısacası; birleşik söz, deyim ve atasözü gibi, birden fazla üyeden oluşan herhangi bir söz dizimi biriminin sözlük birimine dönüşmesidir (2012: 413, 414).

Korkmaz, “söz varlığımızda önemli ve kapsamlı bir yeri olan” birleşik sözcüğü “Yeni bir kavramı veya yeni bir nesneyi karşılamak üzere iki ya da daha çok kelimenin belirli şekil bilgisi kurallarına uyularak yeni bir anlam birliği oluşturacak biçimde bir araya getirilmesidir.” şeklinde tanımlar (2017: 190). Yapılan tanımlamada üstünde durulan “kurala uyarak birleştirme” yolunun ise Banguoğlu'nda (2015) “birleştirme kalıpları” olarak karşımıza çıktığını söylemek mümkündür. Benzer şekilde bu kalıplar Korkmaz tarafından şöyle ifade edilmektedir (2017: 190):

Birleşik kelimedeki kullanılan söz kalıpları çeşitli kelime gruplarıdır. Bir kelime grubu yapısındaki her birleşik kelime, birleştiği oluşturan sözlerin kendi anlamları dışında yeni ve bağımsız birer sözlük anlamı kazanmıştır. Birleşik kelimeyi sıradan bir kelime grubundan ayıran özellik de bu anlam değişikliğine dayanır.

Birleşik sözcük oluşturma süreci şu şekilde gerçekleşir;

Söz içinde kelimeler ilk önce kavramları daha belirli hale getirmek üzere yaklaşarak belirtme öbekleri meydana getirirler. (ağacın dalı renkli ışık uzaktan bakmak) Türkçede birleşikler hemen daima bu belirtme öbeklerinin özel bir anlam bağlayarak tek kelime gibi kullanılır olması ile meydana gelir (Banguoğlu, 2015: 295).

Yapılan tanımlamadan yola çıkarak her belirtme öbeğinin aynı zamanda bir birleşik olduğunu öne sürmek yanlış olur. Çünkü bir belirtme öbeği olan ‘bahçenin kapısı’ birleşik değildir ancak ‘bahçe kapısı’ bir birleşiktir. Bu örnekteki bahçe kapısının birleşik olması anlamca cins özelliği kazanmasından kaynaklanır (Banguoğlu, 2015: 295). O halde ayrı bir sözcük olarak kullanılan her belirtme öbeği birleşik bir sözcüktür. Bunun yanı sıra Banguoğlu (2015: 295) ve Korkmaz (2017: 190), birleşik sözcüğü diğer kelime gruplarından ayırmada vurgunun da etkili olduğunu dile getirmektedir.

Birleşik sözcükler, ad soylu sözcüklerle eylemlerin bir bölümünde örneklenir. Birleşik sözcüklerin işlevleri açısından sınıflandırılması aşağıda başlıklar hâlinde ele alınmıştır.

2.3.3.1. Birleşik Adlar

Canlı ve cansız varlıkları, kavramları karşılayan adlar; basit, türemiş veya birleşik yapıda bulunmaktadır. Birleşik adı oluşturan sözcükler belirli bir kalıba göre bir araya gelmektedir. Bu kalıplar çeşitli araştırmacılar tarafından farklı şekillerde sınıflandırılmıştır. Banguoğlu (2015)

birleşik adları adtakımı kalıbında (kuşbaşı), sıfattakımı kalıbında (karaağaç), zarf öbeği kalıbında (pek iyi> peki), takı öbeği kalıbında (sabaha karşı), çekim öbeği kalıbında (cana yakın) ve bağlam öbeği kalıbında (karı koca) olmak üzere altı farklı başlık altında incelemektedir. Korkmaz (2017) ise birleşik adları ad tamlaması kalıbında birleşik adlar (Adapazarı), sıfat tamlaması kalıbında birleşik adlar (açıkgöz), sıfatfiil kalıbında birleşik adlar (ağaçkakan), isnat grubu kalıbında birleşik adlar (baldırıçiplak), ad+ çekimli fiil kalıbında birleşik adlar (çıtıkrıldım) ve ikileme kalıbında birleşik adlar (çoluk çocuk) olmak üzere altı başlık altında değerlendirmektedir.

Korkmaz ve Banguoğlu, ad tamlaması kalıbında yapılan birleşik adların daha çok belirtisiz ad tamlaması şeklinde yapıldığını ifade eder. Türkçede sınırlı sayıda da olsa belirtili ad tamlaması şeklinde oluşmuş birleşik adlar vardır. Banguoğlu (2015: 298) ve Korkmaz (2017: 262) bu sınırlılığın belirtili ad tamlamasında nesneyi birine mal etme anlamının varlığından ileri geldiğini ifade etmektedir.

Korkmaz, Türkçede bazı belirtili ad tamlamaları ile sıfat tamlamalarında adın öne, sıfatın sona alınması ile oluşturulan belirtili ad tamlamalarının da bir birleşik ad niteliğinde olduğunu ve bu türlü birleşik adların daha çok bir deyim özelliği kazandığını ifade etmektedir (2017: 192). Aynı durumu Banguoğlu “Berkitme maksadıyla bir sıfattakımını sıfatı belirtilen yaparak adtakımına çevirdiğimizde bu kalıpta (belirtili adtakımı) birleşikler elde ederiz.” şeklinde açıklar (2015: 298).

Korkmaz ve Banguoğlu’nun belirtisiz ad tamlaması şeklinde oluşan bazı yer, kurum ve kuruluş adlarındaki iyelik ekinin düştüğünü dile getirdikleri görülmektedir. Her iki araştırmacı da bu düşmenin bazen birleşigi kısa söyleme eğiliminden bazen de Batı dillerindeki ad tamlaması kalıbının Türkçeyi etkilediğinden kaynaklandığını dile getirmektedir.

Banguoğlu, birçok dilde sıfat takımlarıyla karşılanan kavramların Türkçede belirsiz adtakımıyla karşılandığını ve bu nedenle Türkçede nispet sıfatlarına fazla ihtiyaç duyulmadığını ifade etmiş; bu durumun Arapçadan gelmiş nispet sıfatlarının, müspet ilimler terimlerinin Türkçeleşmesine katkı sağladığını öne sürmüştür (2015: 301).

Kükey; iki genel başlık altında incelediği birleşik adları, oluşumlarına (yapılışlarına) göre yedi alt başlığa ayırmıştır (2003: 220, 221). Bu başlıklar şu şekildedir:

- İki adın hiçbir ek almadan birleşip kaynaşmasıyla bileşik ad oluşur: anneanne, babaanne, serçeparmak...
- Belirtisiz tamlamaların birleşip kaynaşmasıyla oluşur: hanımeli, suçıçeği, aslanagzı...
- Önad (sıfat) tamlamalarının birleşip kaynaşmasıyla oluşur: sivrisinek, ilkbahar, ilkokul...
- İki eylemin birleşip kaynaşmasıyla oluşur: uyurgezer, gelgit, kaptıkaçtı...
- Bir adla bir eylemin (bir küçük cümle) birleşip kaynaşmasıyla oluşur: imambayıldı, gecekondur, bilgisayar...
- Bir adla bir eyleminin birleşip kaynaşmasıyla oluşur: ağaçkakan, cankurtaran, uçaksavar...

- Yansıma sözcüklerin birleşip kaynaşmasıyla oluşur: gırgır, çıtçıt, havhav...

Kükey; birleşik adları, birleşikteki sözcüklerin anlamlarını kaybedip kaybetmediklerine göre ise dört farklı başlıkta incelemiştir (2003: 221). Bu başlıklar şu şekilde görülür:

- Bileşikliği sağlayan sözcüklerin ikisi de anlamını yitirmiştir: hanımeli, akbaba, kuzukulağı...
- Bileşikliği sağlayan sözcüklerin ikisi de anlamını yitirmemiştir: başçavuş, özdeyiş, ilkyaz...
- Sözcüklerden birincisi anlamını yitirmiş, ikincisi yitirmemiştir: balkabağı, sivrisinek, anayasa...
- Sözcüklerden birincisi anlamını yitirmemiş, ikincisi yitirmiştir: kafatası, karafatma, yavrukurt...

Kükey'in yapmış olduğu sınıflandırmada vermiş olduğu örneklerin tamamını bitişik olarak yazdığı fark edilmektedir. Bu nedenle araştırmacının birleşik adları bitişik yazma eğiliminde olduğu söylenebilir.

Ediskun ile Kükey'in birleşik ad sınıflandırması büyük oranda birbirine benzemektedir. Ediskun'un birleşik ad sınıflandırmasında Kükey'den farklı olarak ele aldığı maddeler şunlardır (2005: 130):

- Kurallı birleşik sıfatlar biçiminde bileşik isimler: karnıyarık, karnıkara, sarıgıburma
- Birinci kelime -e, -den durumlarında bileşik isimler: günebakan, tümevarım, tümdengelim...

2.3.3.2. Birleşik Sıfatlar

Adların önüne gelerek onları çeşitli yönlerden niteleyen veya belirten sıfatlar yapı bakımından basit, türemiş veya birleşik halde bulunabilir. Kükey (2003: 261) ve Ediskun (2005: 152) oluşumlarına göre sıfatları kaynaşmış bileşik önadlar ve kurallı bileşik önadlar olmak üzere iki ayrı başlık altında incelemiştir. Her iki başlık kendi içinde çeşitli alt başlıklara ayrılmış ve bu başlıklar da birbirine benzer şekilde adlandırılmıştır. Kükey'in yapmış olduğu sınıflandırma şu şekildedir (2003: 261,262, 263, 264, 265):

- I. Kaynaşmış bileşik önadlar
 - İki adın hiçbir ek almadan kaynaşmasıyla oluşur: cancığer arkadaş, kepkekulak adam, camgöz adam...
 - Belirtisiz tamlamaların kaynaşmasıyla oluşur: uluslararası ilişki, kuşbaşı et, çiçekbozuğu kadın...
 - Önad tamlamalarının kaynaşmasıyla oluşur: pisboğaz çocuk, acıkgöz adam, birtakım işler...

- Küçük tümcelerin kaynaşmasıyla oluşur: mirasyedi kimse, hayırsever adam, yurtsever gençlik...Bu madde Ediskun'da "Bir isimle bir fiil ya da fiilimsiden yapılanlar" şeklinde karşımıza çıkmaktadır (2005: 153).
- Önadların kaynaşmasıyla oluşur: birçok öğrenci, birkaç dost, herhangi bir çocuk...
- Kurallı bileşik önadların kaynaşmasıyla oluşur: başbozuk kişiler, ikiyüzlü adam, soğukkanlı çocuk...
- Eylemlerin ya da eylemsilerin kaynaşmasıyla oluşur: okuryazar kişiler, yurdumduymaz insanlar...

II. Kurallı Bileşik Önadlar

- Bir önad tamlamasının sonuna "-li" ekini getirmekle: uzun gagalı kuş, taş yürekli adam, demir kapılı ev...
- Bir önad tamlamasında, önadla adın yerini değiştirip adın sonuna 3. kişi iyelik eki getirmekle: gagası uzun kuş, dağları karlı Erzincan, sırtları kabarık hayvanlar...Bu madde Korkmaz'da "İsnat grubu kalıbındaki birleşik sıfatlar" olarak adlandırılmıştır (2015: 195).
- Sayı önadlarıyla yapılmış önad tamlamalarında "-lik" ekini getirmekle: üç günlük yolculuk, seksen sayfalık roman, kırk yıllık Kâni...
- Sayı önadlarıyla yapılan önad tamlamalarına "-siz" ekini getirmekle: on parasız gezi, beş kurusuz adam...
- Belirtisiz ad tamlamalarının sonuna, yerine ve uyarına göre "-li", "-siz", "-ki" eklerinden birisini getirmekle, kurallı bileşik önad yaparız. Bu durumda tamlamadaki tamlanan eki (-i) düşer: Pazar günü hava, yüzme havuzlu bahçe, oturma odasız ev...
- Bazı önad tamlamalarına "-ci" ekini getirmekle: nefis baklavacı Hasan...

Kükey'in yapmış olduğu başlıklandırmanın tamamının Ediskun'da da var olduğu görülmektedir. Bu başlıklara ek olarak Ediskun'da şu maddeler de yer almaktadır (2005: 154, 155):

- Kimi sıfat takımlarının ismi sıfattan önce getirildikten sonra, ismin sonuna -e durum eki ulanarak yapılır: cana yakın çocuk, başına buyruk evlat, boğazına düşkün kimse...
- Kimi sıfat takımlarının ismi sıfattan önce getirildikten sonra, ismin sonuna -den durum eki ulanarak yapılır: kafadan sakat dilenci, içten gelme söz, yandan çarklı vapurlar...
- Yansımaların yinelenmesiyle yapılır: pırıl pırıl camlar, çıtı pıtı kız, dangıl dungul adam...
- İsimlerin yinelenmesiyle yapılır: katar katar develer, salkım salkım tan yelleri, avuç avuç paralar...
- Sıfatların yinelenmesiyle yapılır: kırmızı kırmızı elmalar, kızıl kızıl develer, temiz mi temiz ev...
- Yakın anlamlı kelimeler yan yana getirilerek yapılır: sazlı sözlü toplantılar, akıllı uslu çocuklar, kırık dökük eşya...

- Zıt anlamlı iki kelime yan yana getirilerek yapılır: iyi kötü sözler, sağlı sollu dükkanlar, gelen geçen günler...
- İsim takımı biçiminde olan bileşik sıfatlar: Ahmet'in kardeşi Mehmet, köy muhtarının oğlu Selim, kanarya sarısı kumaş...
- Kimi sıfatların, isimlerin ve onomatopelerin ilk hecelerinde, birinci ünlü harfe kadar olan hece alınır; bu ögenin sonuna – uyarına göre- m p r s harflerinden biri getirilerek elde edilen hece o sıfatın, o ismin ya da o onomatopenin başına eklenir: bembeyaz çamaşır, bambaşka sorular, tostopaç çocuk...

Kurallı birleşik sıfatların belirlenmiş bir kurala göre yapıldığını ve genellikle ayrı yazıldığını söylemek mümkündür. Anlamca kaynaşmış sıfatlarda ise bir araya gelmek için belli bir kurala uyulması şartı bulunmamaktadır ve bu sıfatların da bitişik yazıldığı görülmektedir.

Birleşik sıfatları Korkmaz ad tamlaması kalıbındaki birleşik sıfatlar, sıfat tamlaması kalıbındaki birleşik sıfatlar, isnat grubu kalıbındaki birleşik sıfatlar, iki sıfatın birleşmesinden oluşmuş birleşik sıfatlar olmak üzere beş farklı başlık altında incelemiştir (2015: 194, 195, 196). Ayrıca Korkmaz; Türkiye Türkçesinde, Osmanlı Türkçesinin bir uzantısı olarak yer yer Farsça kurallara göre oluşturulmuş birleşik sıfatların da bulunduğunu ifade etmektedir. Bu sıfatlar *gayriahlaki, gayrimenkul, hüsnüniyet, keşmekeş, tarumar, yüz beyüz* sözcükleri ile örneklenmiştir (2015: 196).

2.3.3.3. Birleşik Zarflar

Eylemlerin, sıfatların veya zarfların önüne gelerek onlara çeşitli anlamlar yükleyen veya onların anlamlarını sınırlayan zarflar basit, türemiş veya birleşik halde bulunabilmektedir.

Kükey'in incelenen eserinde sadece zaman zarflarında birleşik yapıyı ele aldığı, diğer zarf türlerinde birleşik yapıdan bahsetmediği görülmektedir (2003: 314).

Ediskun; zaman, yer-yön, durum ve nicelik zarflarını yapı bakımından incelemiş ve bu zarf türlerini kök halinde, türemiş halde ve sözcük öbeği halinde olmak üzere üç başlıkta toplamıştır. Ayrıca yer zarflarını yapısına göre incelerken deyimleşmiş yer zarfları adıyla dördüncü bir başlığa yer vermiştir. Ediskun'un yapmış olduğu sınıflandırmada yapı olarak "birleşik" sözcüğünü kullanmadığı görülmektedir (2001: 273- 281).

Korkmaz yapısı bakımından zarfları; basit (yalın), türemiş, kelime grubu biçimindeki, cümle yapısındaki ve birleşik kelime yapısındaki zarflar olmak üzere beş gruba ayırmaktadır (2017: 429). Korkmaz'ın kelime grubu yapısındaki zarf sınıflaması şu şekildedir (2017: 444-456):

- Tekrar grubu biçimindeki zarflar: acele acele git-, buram buram terle-, köy köy dolaş-...
- Ad tamlaması biçimindeki zarflar: Akşam üstü, burnunun dikine git-, ikinci sularında...
- Sıfat tamlaması biçimindeki zarflar: arabanın geldiği gün, bazı geceler, ilk defa...

- Edat grubu biçimindeki zarflar: birkaç günden beri, avazı çıktığı kadar, akşam taliminden sonra...
- Sıfat- fiil grubu biçimindeki zarflar: gözlerimi açtığımda, elden geldiğince, ter boşanışıya...
- Zarf- fiil grubu biçimindeki zarflar: allandıra ballandıra, kendimi bildim bileli, akşam oldu mu...
- Ad- fiil grubu biçimindeki zarflar: birinci göz gezdirişte, her tokat yiyişinde, bir zıplayışta...
- Bağlama grubu biçimindeki zarflar: gayet yumuşak ve zarif, son derece sakin ve yumuşak, aşırı derecede güleç ve canlı...
- Kısaltma grupları biçimindeki zarflar: arada bir, boşu boşuna, uzun uzadıya...
- İsnat grubu biçimindeki zarflar: arkası dönük, başı eğik, gözleri buğulu...

Korkmaz, cümle şeklinde bulunan bazı kısa anlatımların yargı bildirme özelliğini kaybederek zarflaştıklarını ifade eder ve bu örnekleri cümle kuruluşundaki zarflar başlığı altında kaydeder (2017: 457). Araştırmacının konuya verdiği örneklerin bazıları şunlardır: gel zaman git zaman, gün gelir, oldum bittim, yıllar var...

Korkmaz, birleşik kelime yapısındaki zarfları şöyle açıklamaktadır (2017: 458):

Bunlar genellikle iki ayrı kelimedenden oluşan ve anlamca tek bir kavrama karşılık olan sözcüklerdir. Bu yapıdaki zarflarda ya birleşik zarfı oluşturan her iki kelime de kendi anlamlarını koruyarak eskisinden farklı yeni bir kavrama karşılık olmuştur. Yahut da birleşme sırasında birleşimi oluşturan sözcüklerden biri veya her ikisi anlam kayma ve değişmesine uğrayarak eskisinden farklı yepyeni bir anlam oluşturmuştur: alabildiğine, alelacele, ara sıra, başlı başına, behemahal, bermutat, birdenbire, biraz, bir gün, bugün, er geç, firdolayı, gelişigüzel, giderayak, gitgide, gözlabildiğine, haddizatında, harikulade, her daim, her gün, her hâlde, her halükârda, hıncahınc, karma- karışık, neredeyse, pekâlâ, uzunboylu, yan yana, yüzükoyun, yüzüstü...

2.3.3.4. Birleşik Zamirler

Adların yerini tutan zamirlerin de basit, türemiş ve birleşik şekilleri vardır. Korkmaz, “sen ben, falan filan, birazı, birçoğu, iyisi kötüsü, üçü beşi...” sözcüklerini birleşik zamir yapısına örnek vermiş ve birleşik zamiri şöyle tanımlamıştır (2017: 391): “Birleşik zamirler, ya şahıs zamiri, işaret zamiri, belirsiz zamir gibi zamirlerden ikisinin art arda getirilmesi ya da değişik yapıdaki birleşik sıfatların birer iyelik ekiyle zamire dönüştürülmesinden oluşmuştur.” Korkmaz, bu şekilde oluşan zamirlerin sayısının belirli ve sınırlı olduğunu ifade eder (2017: 198). Korkmaz’ın birleşik zamir olarak örnek verdiği sen ben, falan filan gibi sözcükler söz varlığı öğelerimizden biri olan ikileme olarak da karşımıza çıkmaktadır.

2.3.3.5. Birleşik Bağlaçlar

Sözcükleri, sözcük gruplarını, cümleleri ve paragrafları şekil ve anlam bakımından birbirine bağlayan ve bağladığı öğeler arasında çeşitli anlam ilgileri kuran bağlaçlar, Korkmaz

tarafından şekil yapıları bakımından dört gruba ayrılmıştır. Bağlaçlar tek sözcükten oluşabildiği gibi “ad tamlaması, edat grupları, sıfat- fiil grubu, zarf- fiil grubu, ünlem grubu gibi çeşitli gruplar halinde” de bulunabilir (Korkmaz, 2017: 927). Bu gruplar, cümlenin ögeleri arasındaki duygu ve anlam ilişkilerini kurabilmek için ister istemez özel nitelikte kaynaşmış birer anlam bütünlüğü kazanarak birleşik bağlaçları oluşturmuştur (Korkmaz, 2017: 198). Aksi hâlde, bir bakıma, bu münasebetle, hadi canım sen de, sözün kısası, yok canım gibi söz grupları birleşik bağlaçlara örnek olarak verilebilir.

Korkmaz; değilse, meğerse, nasılsa, nedense, neyse, oysa, öyleyse, şimdiyse, varsa yoksa, yoksa gibi sözcüklerin her ne kadar -se (<i>- se) şart ekiyle kurulmuş görünse de bu sözcüklerin de birleşik sözcük olduğunu ifade etmektedir (2017: 931).

2.3.3.6. Birleşik Ünlemler

Sevinç, acıma, üzüntü, şaşkınlık gibi duyguları, düşünceleri etkileyici bir biçimde ifade etmek için kullanılan ünlemler, diğer sözcük türlerinde olduğu gibi bazen tek bir sözcük olarak bazen de bir sözcük grubu şeklinde bulunabilir.

“Ünlem gruplarında, grubun her iki ögesi, şekil bilgisi açısından araya bir ek almadan birleşir.” (Korkmaz, 2017: 199). Ünlemin yalnız başına kendisi bir grup oluşturabildiği gibi bir çekimli fiil veya bir cümleden oluşan ünlem grupları da vardır. Ayrıca ünlem grubunun ad olan kısmı bir ad tamlaması veya sıfat tamlamasından oluşabilir (Korkmaz, 2017: 199). “(...) ünlem grupları, cümledeki bir duygu ve heyecanın (hatta yerine göre bir düşüncenin) tek bir duygu kavramı hâlinde bütünleşmiş anlatım biçimi olduklarından, birleşik kelimeler arasına ünlem gruplarını da eklemek gerekmiştir.” (Korkmaz, 2017: 199).

2.3.3.7. Birleşik Fiiller

Birer adı olan nesne ve kavramların zamanda ve belirli bir yerde hareket etmesi, yer değiştirmesi söz konusu olabilir. Bu durumda “hareket” kavramı ortaya çıkmaktadır. “Varlıkların yaptıkları işleri, devimleri, kılışları ya da onlarla ilgili oluşları, yargıları zamana ve kişiye bağlayarak anlatan” fiiller basit, türemiş ve birleşik olmak üzere üç farklı yapıda bulunur (Gencan, 2001: 300). Yapılan araştırmalar sonucunda birleşik fiillerin sınıflandırılmasında çok farklı adlandırmaların yer aldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle araştırmacıların adlandırmaları tablolar hâlinde sunulacaktır.

Gencan, birleşik fiilleri iki ana başlık altında sınıflandırmıştır (2001: 340- 360):

Tablo 2.1.
Gencan'ın birleşik fiil sınıflandırması

A- Kurallı Bileşik Eylemler	B- Anlamca Kaynaşmış Bileşik Eylemler
<p>1- Özel Bileşik Eylemler</p> <p>a- Yeterlik eylemi: anlayabil-, okuyama-, doğmayabilir...</p> <p>b- Tezlik eylemi: anlayiver-, geliver-, açiverme-, açmayiver-...</p> <p>c- Sürelik eylemi: uyuyakal-, bekleyedur- çıkagel-...</p> <p>d- İsteklenme eylemi: göreceği gel-, gülesi gel-, göresi gelme-...</p> <p>e- Yaklaşma eylemi: düşeyaz-, dolayaz-, kan ola-...</p>	<p>Bu grupta yer alan bileşik eylemler tam kaynaşmışlar (alıkoy-, elver-, vazgeç-) ve iyice kaynaşamayanlar (hasta düş-, lazım gel-, yorgun düş-) olmak üzere iki grupta incelenmiştir. Bu durum sözcüklerin yazımında belirleyici faktör olmaktadır. Tam kaynaşmış eylemlerin bitişik yazılması, iyice kaynaşamayan eylemlerin ise ayrı yazılması gerektiği öngörülmüştür.</p>
<p>2- Yardımcı eylemlerle yapılmış bileşikler</p> <p>a- Etmek yardımcı eylemiyle yapılan bileşikler: ikram et-, hisset-, yardım et-...</p> <p>b- Olmak yardımcı eylemiyle yapılan bileşikler: hasta ol-, mahvol-, var ol-...</p> <p>c- Eylemek yardımcısıyla yapılan bileşikler: aram eyle-, seyreyle-...</p> <p>d- Kılmak eylemiyle yapılan bileşikler: nazar kıl-, takdim kıl-...</p> <p>e- Yardımcı eylem görevinde kullanılanlar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bulmak: can bul- • Buyurmak: müsaade buyur- 	

Tabloda verilen başlıklara ek olarak birleşik fiiller kısmında Gencan, yazılışları ve türlü özellikleri bakımından birleşik fiiller arasına alınamayan birçok fiilin olduğunu ifade etmiş, bu fiilleri deyim biçiminde öbekleşmiş eylemler başlığı altında örneklendirmiştir. Diş bilemek, gönül vermek, yerinde yeller esmek bu örneklerden bazılarıdır (2001: 350).

Ergin; birleşik fiillerin, bir isim veya bir fiile getirilen yardımcı bir fiil ile oluşturulduğunu ifade etmektedir. Bu birleşimde yardımcı fiil ile birleşen sözcüğün isim veya fiil olmasına göre de birleşik fiilleri iki başlık altında incelemektedir. Ergin'in birleşik fiil sınıflandırması şu şekildedir (2005: 386- 388):

Tablo 2.2.

Ergin'in birleşik fiil sınıflandırması

İsimle birleşik yapan yardımcı fiiller	Fiille birleşik yapan yardımcı fiiller
İsimle birleşik fiil yapan yardımcı fiiller et-, ol-, -eyle-, bulun-, yap- fiilleridir (2005: 386). Bu birleşik fiilde isim unsuru ya bir isim veya bir partisip olur. İsim de ya Türkçe veya yabancı asıllı olur (2005: 387). Alay et-, bir ol-, hasta eyle-, gitmiş bulun-, spor yap-...	Fiille birleşik fiil yapan yardımcı fiiller ise bil-, ver-, gel-, gör-, dur-, kal-, yaz-, koy (ko-) fiilleridir. Bunların başına fiillerin vokal, nadir olarak da -ıp, -ip gerundiumu getirilerek birleşik fiil yapılıdır (2005: 387). Ergin bahsi geçen yardımcı fiillerin asıl anlamları ile değil, yardımcı fiil fonksiyonunda çekim unsuru olarak görev yaptıklarını ifade etmektedir. Bunlardan bil'in fonksiyonu iktidar; ver-'inki kolaylık, çabukluk ve birdenbirelik; gel-, gör-, dur-, kal-, koy-'inki deneme, devamlılık ve süre, yaz-'inki yaklaşma ifade etmektedir: gele bil-, kaybolu ver-, süre gel-, isteyi gör-, yapa dur-, baka kal-, otura koy-, koşup dur-... (2005: 387).

Ergin'in her iki sınıflandırmasına vermiş olduğu örnekler incelendiğinde araştırmacının birleşik fiilleri yazarken bu fiilleri ayrı yazmaya özen gösterdiği dikkat çekmektedir. Aynı zamanda araştırmacı 'İsimle birleşik fiil yapan yardımcı fiiller' başlığı altında şu bilgiyi vermektedir (2005: 387): "Birleşik fiilin iki unsuru esas itibariyle ayrı yazılır veya yazılmalıdır. Yalnız, tek başına kullanılmayan veya tek başına olunca başka şekilde yazılan yabancı isimler yardımcı fiile bitişik yazılırlar."

Ediskun (2005: 228- 246) birleşik fiilleri dört farklı öbeğe ve her öbeği birtakım bölümlere ayırmıştır. Ediskun'un birleşik fiil sınıflandırması şu şekildedir (2005: 228- 246):

Tablo 2. 3.

Ediskun'un birleşik fiil sınıflandırması

Birinci öbek: İki ya da daha çok fiilden oluşmuş bileşik fiiller	İkinci öbek: Bir ortaç ile yardımcı fiilinden oluşmuş bileşik fiiller	Üçüncü öbek: İsim kök ya da gövdesinden bir kelime ile et-, eyle-, kıl-, buyur-, ol- yardımcı fiillerinden biriyle oluşan bileşik fiiller	Dördüncü öbek: Anlamca kaynaşmış bileşik fiiller
1- Yeterlik fiilleri: ağlayabil-, gülebil-, geleme-, yazmayabil-... 2- Tezlik Fiilleri: aliver-, geliver-, yazıverme-, gelmeyiver-... 3- Sürerlik fiilleri: geledur-, bakakal-, süregel-, çekegit-, okuyako-, koparagör-... 4- Yaklaşma fiilleri: düşeyaz-, öleyaz-, dolayaz-...	1- Başlama fiilleri: gelir ol-, görmez ol-, yüzer ol-... 2- Bitirme fiilleri: görmüş ol-, okumamış ol-, yazmış ol-... 3- Davranma fiilleri: gelecek ol-, okuyacak ol-, kalkmayacak ol-...	1- Etmek yardımcı fiili: akın et-, kül et-, kabul ettiril-, mat et-... 2- Olmak yardımcı fiili: iyi ol-, öğretmen ol-, terk olun-... 3- Eylemek yardımcı fiili: arz eyle-, reddeyle-... 4- Buyurmak yardımcı fiili: dikkat buyur-, ifade buyur-...	1- Birinci sözcük kendi sözlük anlamını korurken ikinci sözcük kendi sözlük anlamından kayarak birlikte deyim kurmuştur: hasta düş-, laf at-... 2- Tüm sözcükler kendi anlamlarından kayıp tam bir deyim olmuştur: boy ölçüş-, kafa tut-, deveye hendek atlat-...

Tablo 2.3 (devamı)

5- Beklenmezlik fiilleri: ağlayacağı tut-, evlendireceği tut-, konuşmayacağınız tut-...	5- Kılmak yardımcı fiili: mecbur kıl-, takdim kılın-...	3- Birinci sözcük ismin durumuna girebilir: ağzını ara-, başını kaldır-, gözünü kırpma-...
6- Gerekseme fiilleri: göreceğim gel-, göresi gel-, gülesi gelme-...	6- Bulmak yardımcı fiili: son bul-, şifa bul-...	
7- Yapmacık fiilleri: anlamamış görün-, kavramamış dur-, görmemiştense gel-, gülmemişlikten gel-, anlamazlığa vur-, anlamazlıktan gel-...	7- Bulunmak yardımcı fiili: boş bulun-, dalgın bulun-...	

Kükey birleşik fiilleri dört ana bölümde değerlendirmiştir (2007: 21- 84):

Tablo 2. 4.

Kükey'in birleşik fiil sınıflandırması

A-Eylemin eylemle oluşturduğu bileşik eylemler	B- Eylemsinin eylemle oluşturduğu bileşik eylemler	C- Ad soylu sözcüklerin yardımcı eylemlerle oluşturduğu bileşik eylemler	D- Adların herhangi bir eylemle oluşturduğu bileşik eylemler
1- Bitişik yazılan özel bileşik eylemler a- Yeterlik eylemi: ölebil-, götürebil-, uyuyama-... b- Tezlik eylemi: gülüver-, açiver-, uyanmayiver-... c- Sürerlik eylemi: Kendi içinde iki alt başlığa ayrılmıştır. • Anlamca ve biçimce sürerlik eylemleri: terleyedur-, bakakal-, getiregel-, çekegit-... • Anlamca sürerlik eylemi: devam edip dur-, dolaştırıp dur-... d- Yaklaşma eylemi: dolayaz-, olayaz-, bozulayaz-... 2- Ayrı yazılan bileşik eylemler	1-Beklenmezlik eylemi: gideceği tut-, gülesi tut-, ağlayacağı tut-... 2- İsteklenme eylemi: haykıracağı gel-, esneyeceği gel-, atlayıveresi gel-... 3- Yapmacık eylemi: inanmamış görün-, duymamıştan gel-, bilmezliğe vur-, görmezlikten gel-...	1-“et-“yardımcı eylemiyle yapılan bileşik eylemler: dua et-, mahvet-, güm güm et-, delik deşik et-, sınır dışı et-... 2- “eyle-“yardımcı eylemiyle yapılan bileşik eylemler: güzel eyle-, hüküm eyle-, neşreyle-... 3- “ol-“yardımcı eylemiyle yapılan bileşik eylemler: kör ol-, adam ol-, yaşlı ol-... 4- “kıl-“yardımcı eylemiyle yapılan bileşik eylemler: namaz kıl-, mecbur kıl-, takdim kıl-...	Kükey, Türkçede eylem olarak görev yapan ve sonu -mek/-mak mastar eki ile biten tüm deyimleri anlamca kaynaşmış bileşik eylemler grubuna dâhil etmektedir. Kükey bu eylemleri yarı kaynaşmış bileşik eylemler ve tam kaynaşmış bileşik eylemler olmak üzere ikiye ayırmıştır: 1- Yarı kaynaşmış bileşik eylemler: çile doldur-, göz at-, kalp kır-... Örnekler incelendiğinde birleştiği oluşturan ilk sözcüklerin anlamını koruduğu, fiillerin ise anlamını kaybettiği görülmektedir. Bu sebeple oluşan yeni sözcük yarı kaynaşmış sayılmaktadır. 2- Tam kaynaşmış bileşik eylemler: ağır bas-, boyun eğ-, gözünü aç-... Örnekler incelendiğinde birleştiği oluşturan her iki sözcüğün de kendi anlamından uzaklaştığı

Tablo 2.4. (devamı)		görülmetedir. Bu sebeple oluşan yeni sözcük tam kaynaşmış sayılmaktadır.
a- Başlama eylemi: yozlaşır ol-, uyuyamaz ol-, dönüşür ol-...	5- “bul- “yardımcı eylemiyle yapılan bileşik eylemler: can bul-, şifa bul-, son bul-...	
b- Bitirme eylemi: oturmak istemiş ol-, almış ol-, görmüş ol- ...	6- “bulun- “yardımcı eylemiyle yapılan bileşik eylemler: başlamış bulun-, boş bulun-, münakaşada bulun-...	
c- Davranma eylemi: geliverecek ol-, bakacak ol-, gidecek ol-...	7- “buyur- “yardımcı eylemiyle yapılan bileşik eylemler: ihsan buyur-, irat buyur-, müsaade buyur-...	
d- “-(y)or ol-“ yapılı bileşik eylem: taşıyor olmalı, şaka ediyor olmalı...	8- “yap- “yardımcı eylemiyle yapılan bileşik eylemler: banyo yap-, doğum yap-, devir yap-...	
e- “-meli ol- “yapılı bileşik eylem: ağlamalı ol-		

Kükey, yapmış olduğu dört sınıflamaya ek olarak “Kökteş Eylemler” başlığını eklemiştir. “Kökteş eylemler, aynı kökten gelen sözcüklerin -ad ve eylem kökü olarak- oluşturduğu bileşik eylemlerdir. Bu nedenle, aynı kökten türemiş bir ad ögesiyle, bir eylem ögesinin oluşturduğu eylemlere “kökteş eylem” adı verilir.” (Kükey, 2007: 83). Yazar kökteş eylemlere oyun oyna-, yolluk yolla-, didik didik didikle-, kızartma kızart- gibi örnekleri vermektedir.

Karaağaç birleşik eylem öbeği olarak adlandırdığı birleşik eylem yapılarını iki farklı başlık altında incelemektedir (2012: 471- 476):

Tablo 2. 5.

Karaağaç’ın birleşik fiil sınıflandırması

Ad+ yardımcı eylem kaynaklı birleşik eylemler	Eylem+ yardımcı eylem kaynaklı birleşik eylemler
İsim ile yardımcı bir fiilin kaynaşması sonucu oluşan birleşik fiil yapısıdır. Yardımcı eylemin; “adı eylemleştirmenin, adla ilgili görülen bir eylemin adını yapmak dışında bir görevi yoktur.” (2012: 472)	Bir eylemden sonra bil-, ver-, gel-, gör-, dur-, kal-, yaz-, koy- yardımcı eylemlerini getirerek oluşturulan söz öbeğidir. Asıl eylem ögesi ile yardımcı eylem ögesi birleşirken, asıl eyleme -a, -ı, -ıp zarf- eylem eklerinden biri getirilir (2012: 473).
Adlara getirilen yardımcı eylemler şunlardır: et-, eyle-, kıl-, bul-, yap-, ol-, bulun-, eylet-, ettir-, eylettir-, oldur-, olun-, oldurt-, yaptır-, yapıl-, kılın-, kıldır-, vb.	Karaağaç, eylemlere gelen yardımcı eylemlerin işlevlerinin belirgin olduğunu ve asıl eyleme yeterlik, ihtimal, tezlik, devamlılık, yaklaşıma, vb. anlamlar kazandırdığını ifade etmektedir.

Karaağaç yapmış olduğu birleşik fiil sınıflandırmasından sonra allayıp pulla-, asıp kes-, sarıp sarmala-, sövüp say-, sürüp sürüştür- gibi sözcük öbeklerinin birleşik fiil sayılamayacağını, bu öbeklerin kalıplaşmış söz dizimi kaynaklı sözlük birimleri olduğunu ve anlam bilgisinin konusu olduğunu dile getirmektedir (2012: 475- 476).

Banguoğlu, birleşik sözcükleri birleşik isim tabanları ve birleşik fiil tabanları olmak üzere iki farklı başlık altında değerlendirmiştir. Birleşik fiil tabanlarını ise çeşitli kalıplara ayırmış ve bu kalıpları örneklendirmiştir. Banguoğlu'nun yapmış olduğu sınıflandırma şöyledir (2015: 310- 318).

Tablo 2.6.

Banguoğlu'nun birleşik fiil sınıflandırması

Zarf Öbeği Kalıbında	Çekim Öbeği Kalıbında	Bağlam Öbeği Kalıbında
Fiillere gelen zarfların bunlarla birlikte belirli bir anlamda kaynaşması sonucu oluşan fiillerdir (2015: 310). ileri sürmek, ileri gelmek, geç kalmak, yan bakmak, boş vermek... vb.	Fiilleri belirtme işleyişleri bakımından zarfların bunlarla kaynaşarak birleşikler meydana getirmeleri bir özel hal teşkil eder. Oysa cümlenin öbür unsurları da kullanım yeri sebebiyle fiille öbeleşir ve bazan yapışık bir hal alıp özel anlamda birleşik fiiller geliştirir. Bunlar daima çekim halinde ve cümlenin kimsesi, nesnesi veya isimlemesi olan bir adla fiilin kaynaşması şeklinde görülür (2015: 311). Yazar çekim öbeği kalıbındaki birleşik fiilleri üç alt başlıkta incelemiş ve bu başlıklara ek olarak yardımcı fiiller başlığını eklemiştir. 1- Kimse Olan Adlarla: Tek kişili (kişisiz) fiillerdir. Yağmur yağmak, hava bozmak, kavga çıkmak gibi... Bu birleşikler, iyelik eki getirilerek kişilendirilebilir ve Türkçe bu kalıpta birleşikler yönünden oldukça zengindir. Baş dönmek, gözü kararmak, canı sıkılmak, gücü yetmek... gibi. 2- Nesne Olan Adlarla: Belirsiz nesne ve belirli nesne olan adlarla fiillerin kaynaşması sonucu oluşan birleşiklerdir. Göz yummak, boyun eğmek, diş bilemek, kavga çıkarmak... gibi. Bu kalıptaki adla fiil bazan aynı kökten gelmiş olabilirler. Bu türlü birleşik fiillere türeyişten fiil kalıbı adını veririz: yemek yemek, dikiş dikmek, av avlamak... gibi (2015: 312-313). 3- İsimleme Olan Adlarla: Fiilin içinde geçtiği yeri yönü gösteren ve başlıca kime, kimde, kimden hallerinde bulunan adlar o fiile sabit bir yakınlık kazandıklarında bir tür birleşik fiiller yaratırlar. Bunlar da dilimizde yaygındır: ele almak, göze girmek, gözden düşmek, halden anlamak... gibi (2015: 313). 4- Yardımcı Fiillerle: etmek, olmak ve onların anlamdaşı olan eylemek, yapmak ve kılmak fiilleri bazen tek başlarına kullanılmayıp bir ismin yanına gelerek kaynaşır. Bu şekilde oluşan birleşik fiiller yardımcı fiillerle kurulan birleşik fiillerdir. Alt etmek, yardım etmek, deli olmak, mümkün kılmak, sabreylemek...	İki isim fiilin ya da birinci fiile zarf fiil eki olan -ip ekinin getirilmesiyle oluşan birleşik fiillerdir: satmak savmak, satıp savmak, sayıp dökmek, vermek veriştirmek, bulup buluşturmak... gibi.

Alan yazınında kurallı birleşik fiil olarak adlandırılan fiiller Banguoğlu tarafından tasvir fiilleri olarak adlandırılmış ve şöyle tanımlanmıştır (2015: 488): “Tasvir fiilleri -e ve -i zarffiillerine belli yardımcı fiiller getirilerek yapılmış birleşik fiil tabanlarıdır.”

Ediskun ve Kükey'e ait olan tablolar incelendiğinde; Ediskun'un “Bir ortaç ile yardımcı fiilinden oluşmuş bileşik fiiller” ve Kükey'in “Eylemin eylemle oluşturduğu bileşik eylemler- Ayrı yazılan bileşik eylemler” olarak adlandırmış oldukları birleşik fiilleri Banguoğlu'nun “Karmaşık Fiiller” olarak adlandırdığı görülmektedir. Ayrıca Ediskun ve Kükey bu fiilleri “Başlama Fiilleri, Bitirme Fiilleri ve Davranma Fiilleri” olarak adlandırırken Banguoğlu “Öncelik Fiilleri, Başlama Fiilleri ve Niyet Fiilleri” olarak adlandırmıştır.

Korkmaz'a göre birleşik fiiller, “Bir ad ile bir yardımcı fiilin, iki ayrı fiil şeklinin yahut da ad soylu bir veya birden çok kelime ile bir esas fiilin birleşmesinden oluşan ve tek bir kavrama karşılık olan fiil türleridir.” (2017: 199). Araştırmacı birleşik fiilleri taşıdıkları yapı ve anlam özelliklerine göre dört alt sınıfa ayırmıştır:

Tablo 2.7.
Korkmaz'ın birleşik fiil sınıflandırması

Birinci grup:	İkinci grup (Karmaşık Fiiller):	Üçüncü grup:	Dördüncü grup (İkili Birleşik Fiiller):
Bir ad ya da bir sıfat ile et-, ol-yardımcı fiillerinin veya esas fiil olma dışında yardımcı fiil olarak da kullanılan bul-, bulun-, buyur-, eyle-, kıl-, yap-fiillerinin birleştirilmesi yoluyla kurulan birleşik fiillerdir (2017: 199). Araştırmacı Türkçede et- ve ol- fiilleri ile oluşturulmuş birleşik fiillerin yaygın olduğunu ifade etmektedir. Pır pır et-, taburcu ol-, pike yap-, hükmeyle-, icra kıl-, insaf buyur-, şifa bul-, boş bulun-...	Bunlar değişik zaman kesimi içindeki sıfat-fiillerin, ol- yardımcı fiili ile birleşmesinden oluşmuştur. Karmaşık fiiller ol- yardımcı fiilinden önce gelen sıfat-fiilin bağlı bulunduğu zamana ve yüklendiği işlev ayrılığına göre üçe ayrılır (2017: 200).	İki fiilin birleşmesi ile oluşan fiiller bu gruba dâhil edilmiştir. Burada birinci fiil bir zarf- fiil kuruluşundadır. Buna, esas fiilin anlamını tasvir eden ve ona yeni bir anlam özelliği katan yardımcı fiil eklenir. Bu türlü birleşik fiiller tasvir edici yardımcı fiil olarak kullanılan bil-, ver-, dur-, yaz-, gel-, gör-, kal- fiilleri ile karşılanır (2017: 200). Fiiller, tasvir fiillerinin işlevlerine göre beş alt başlığa ayrılmaktadır.	Anlamca birbirine yakın ya da zıt fiillerin oluşturduğu bu birleşiklerde, esas fiil genellikle - (y)İp zarf- fiil yapısındadır (2017: 201). Alıp ver-, düşüp kalk-, silip süpür-, yürüyüp git-...
	1- Öncelik Fiilleri (-miş ol-) Anlamış ol-, bilmiş ol-, unutmüş ol-...	1- Yeterlik Fiilleri (- (y)A bil-) Açabil-, sevebil-, geçmeyebil-...	
	2- Alışkanlık Fiilleri (-İr ol-, -mAz ol-) Arar ol-, utanır ol-, okumaz ol-...	2- Tezlik Fiilleri (- (y)I/- (y)U ver-) Bırakıver-, damlayıver-, sıkılıver-...	
	3- Niyet Fiilleri (-AcAk ol-, -İcl ol-, -AsI ol-, -(I)msAr ol-) Alacak ol-, kalıcı ol-, diyesi ol-, verimser ol-...	3- Süreklilik Fiilleri (- (y)A, -(y)I, -(y)İp dur-, gel-, kel-, gör-, koy-(ko-)) Anlatadur-, bakıpdur-, bilinegel-, şaşakal-, isteye gör-, gide koy-...	
		4- Yaklaşma Fiilleri (- (y)A yaz-) Bayılayaz-, devrileyaz-, düşeyaz-...	
		5- Uzaklaşma Fiilleri (git-yardımcı fiili ile kurulur.) Olagit-, dalıp git-, uzayıp git-, koyup git-...	

Korkmaz yukarıdaki tabloda belirtilen dört farklı birleşik fiil sınıflandırmasının ardından ayrı bir başlık altında “Anlamca Kaynaşmış ve Deyimleşmiş Birleşik Fiiller” konusunu ele almaktadır. Bu gruptaki birleşik fiiller, ad ya da ad soylu bir veya birden çok kelimenin, belirli şekil bilgisi kalıpları içinde, bir esas fiil ile birleşerek anlam kayma ve kalıplaşmasına uğramasından oluşmuştur (Korkmaz, 2017: 201). Korkmaz, oluşan bu fiillerin sadece şekil olarak kaynaşmadığını, aynı zamanda anlamsal olarak kayma ve kalıplaşmaya uğradıklarını ve bu sebeple deyim niteliği kazandıklarını ifade etmektedir. Korkmaz, anlam kayması yoluyla oluşan birleşik fiilleri fiilden önce gelen ad ögesinin sayısına göre üç gruba ayırmıştır. Korkmaz’ın bu sınıflandırması da şu şekilde tablolaştırılabilir (2017: 202-204):

Tablo 2.8.

Korkmaz’ın anlam kayması yoluyla oluşmuş birleşik fiil sınıflandırması

Tek Ögeli Birleşik Fiiller	Kalıplaşmış İki Ögeli Birleşik Fiiller	Kalıplaşmış Üç Ögeli Birleşik Fiiller
1- Özne + fiil bağlantısı ile birleşenler: Bet beniz at-, dili dolan-, yüreği hopla-...	1- Özne + nesne + fiil bağlantısı ile birleşenler: Ağzı laf yap-, eli silah tut-, içi kan ağla-...	Bu gruba girenler, fiilden önceki özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarf gibi ad ögelerinden üçünün yan yana gelmesiyle oluşan birleşiklerdir (2017: 204). Anasından emdiği süt fitil fitil burnundan gel-, ayağını yere sağlam bas-, şeytana pabucunu ters giydir-...
2- Nesne + fiil bağlantısı ile birleşenler: Akıl al-, bel bağla-, sinek avla-...	2- Özne + yer tamlayıcısı + fiil bağlantısı ile birleşenler: Atı alan Üsküdar’ı geç-, canı burnunun ucuna gel-, yer yerinden oyna-...	
3- Yer tamlayıcısı + fiil bağlantısı ile birleşenler: Bir kaşık suda boğ-, dut yemiş bülbüle dön-, feleğin çemberinden geç-...	3- Özne + zarf + fiil kuruluşunda olanlar: Ayağı buz kes-, dumanı baştan tüt-, gözü fal taşı gibi açıl-...	
4- Zarf + fiil bağlantısı ile birleşenler: Ağır bas-, ekmek elden su gölden yaşa-, üstü kapalı konuş-...	4- Nesne + özne + fiil kuruluşunda olanlar: Ağzını bıçak açma-, kafayı katır tep-, yüreğini korku sar-...	
5- Fiil + özne + fiil bağlantısı ile birleşenler: Gel keyfim gel, ye kürküm ye, yorgan gitti kavga bitti...	5- Nesne + yer tamlayıcısı + fiil kuruluşunda olanlar: Aklımı başına topla-, işi inada bindir-, turnayı gözünden vur-...	
	6- Nesne + zarf + fiil kuruluşunda olanlar: Ağzını bir karış açık bırak-, ayağını yorganına göre uzat-, kaleyi içten fethet-...	

Tablo 2.8 (devamı)

7- Yer tamlayıcısı + özne + fiil kuruluşunda olanlar:

Ağzından yel al-, gözünden uyku ak-, yüreğine korku düş-...

8- Yer tamlayıcısı + nesne + fiil kuruluşunda olanlar:

Ağzına kilit vur-, elinden ekmek ye-, yoluna baş koy-

...

9- Yer tamlayıcısı + yer tamlayıcısı + fiil kuruluşunda olanlar:

Kalıptan kalıba dön-, renkten renge gir-, zihinden bir yana git-...

10- Yer tamlayıcısı + zarf + fiil kuruluşunda olanlar:

Akıldan silip git-, burnundan fitil fitil getir-, komşusunun malına yan gözle bak-...

11- Zarf + nesne + fiil kuruluşunda olanlar:

Ağzı ile kuş tut-, beş kuruşun hesabı için kırk takla at-, yüz bulup astar iste-...

12- Zarf + yer tamlayıcısı + fiil kuruluşunda olanlar:

Altından girip üstünden çık-, hık deyip burnundan düş-, yer yarılıp içine gir-...

13- Zarf + zarf + fiil kuruluşunda olanlar:

Bir elle verip bil elle geri al-, ince eleyip sık doku-, kendi başına ayakta dur-...

14- Fiil + nesne + fiil + nesne kuruluşunda olanlar:

Al tekke ver külâh, al abdestini ver pabucumu...

2.4. Birleşik Sözcüklerin Yazımı

Her dilin, kendi yapısına özgü yazım kuralı vardır. Dilde bu kuralların bulunması; dilin etkileyici, açık ve güzel kullanılmasını sağlar. Aynı zamanda bu kurallar dili kullananları ortak bir ölçünde birleştirir.

Birleşik sözcükler, yazımı konusunda farklı düşüncelerin savunulduğu bir sözlüksel birimdir. Yazım kuralları arasında görülen düşünce farklılığı, birleşik ve bileşik terimleri arasında da görülmektedir. Bazı araştırmacılar bu sözcükleri “bileşik” terimi ile ifade ederken bazıları “birleşik” terimi ile ifade etmektedir.

Kükey, bileşik sözcüğü “Yapısal yönden yalın ya da türemiş olmayan, yazım yönünden bitişik ya da ayrı yazılabilen (durumuna göre) sözcüklere bileşik sözcük denir.” şeklinde tanımlarken; birleşik sözcüğü “Yapısal yönden yalın ya da türemiş olmayan, yazım yönünden hep bitişik yazılan, iki ya da daha çok sözcükten oluşan sözcüklere birleşik sözcük denir.” şeklinde tanımlamaktadır (2003: 21).

Verilen tanımlarda bu iki terimin birbirinden yazım şekli yönüyle ayrıldığı görülmektedir. Türk Dil Kurumunun hazırlamış olduğu Yazım Kılavuzu’nda ‘birleşik’ terimi kullanılmış, Ömer Asım Aksoy’un başkanlığında bir kurul tarafından hazırlanan Ana Yazım Kılavuzu’nda ise ‘bileşik’ terimi kullanılmaktadır. İki ayrı kılavuzda iki farklı terimin kullanılması, dil kullanıcılarını da terim konusunda ikiliğe düşürebilir.

Ana Yazım Kılavuzu’nda birleşik sözcüklerin yazımı konusunda genel bir kural verilmemiştir. Kılavuz, Türkçe birleşik sözcüklerin üç farklı şekilde anlam birliği oluşturduğunu ifade etmiş ve buna uygun örnekler vermiştir. Kılavuzda yer alan anlam birliği oluşturma yolları şu şekilde sıralanabilir (1995: 49):

- 1) Bileşik sözcüklerin oluşumunda anlam değişmesi aşağıdaki derecelerde görülür:
 - a) Bileşiği oluşturan öğelerin anlamı kaymış olabilir: aslanağzı, hanımeli, dalkavuk...
 - b) Birinci sözcüğün anlamı kaymıştır: adamotu, ketenhelva, dülgerbalığı...
 - c) İkinci sözcüğün anlamı kaymıştır: karatavuk, rüzgargülü, suoku...
- 2) Ses değişimi yoluyla bir bütün oluşturan bileşik sözcüklerde ise öğeler ses yitimine uğrar: niçin (ne için), kaynana (kayın ana), seksen (sekiz on) ...
- 3) Sözcük türü değişimi yoluyla oluşan bileşik sözcüklerde, öğelerin türleri değişir; eylem soylu sözcükler ad, sıfat olabilir: dedikodu, bilirkişisi, ağaçkakan...

Ana Yazım Kılavuzu’nda birleşik fiillerin yazımı konusunda birkaç kural yer almaktadır. Kılavuz; etmek, olmak ve eylemek yardımcı fiilleri ile kurulan birleşik fiillerin hangi durumlarda birleşik yazıldığını kurallaştırmış ve bu kurulların dışında bir fiille birlikte kullanılan söz kalıplarının ayrı yazılması gerektiğini dile getirmiştir. Bu kurallar şöyle sıralanabilir (1995: 51):

- 1) Ad soylu sözcükte, yardımcı eylemle birleşmesi sonucu olarak, bir ses doğarsa, iki sözcük bitişik yazılır: affetmek (af etmek), hissetmek (his etmek), affolunmak...
- 2) Yardımcı eylemle birleşmesinden dolayı, ad soylu sözcüğün ikinci hecesindeki ünlü (i, ı, u, ü) düşerse, iki sözcük bitişik yazılır: emir- emretmek, keşif- keşfolunmak, akis- akseylemek...
- 3) Aralarına -a-, -e-, -ı-, -i- ulaç ekleri alarak, iki eylemden oluşan bileşik eylemler bitişik yazılır: bakakalmak, konuşabilmek, düşeyazmak...

Türk Dil Kurumunun hazırlamış olduğu Yazım Kılavuzu'nda ise birleşik sözcükler "Bitişik Yazılan Birleşik Kelimeler" ve "Ayrı Yazılan Birleşik Kelimeler" olmak üzere iki alt başlığa ayrılmıştır. Bitişik yazılan birleşik kelimelerle ilgili kılavuzda yirmi iki madde yer alırken, ayrı yazılan birleşik kelimelerle ilgili on madde yer almaktadır. Bu maddeler şöyle sıralanabilir (2012: 18- 24):

A. Bitişik Yazılan Birleşik Kelimeler

1. Ses düşmesine uğrayan birleşik kelimeler bitişik yazılır: birbiri (<biri biri), kaynana (<kayın ana), kaynata (<kayın ata) ... vb.
2. Özgün biçimleri tek heceli bazı Arapça kökenli kelimeler etmek, edilmek, eylemek, olmak, olunmak yardımcı fiilleriyle birleşirken ses düşmesine, ses değişmesine veya ses türemesine uğradıklarında bitişik yazılır: emretmek, menolunmak, cemetmek... vb.
3. Kelimelerden her ikisi veya ikincisi birleşme sırasında anlam değişmesine uğradığında bu tür birleşik kelimeler bitişik yazılır.
 - a. Bitki adları: aslanağzı, civanperçemi, keçiboynuzu... vb.
 - b. Hayvan adları: danaburnu (böcek), akbaş (kuş), alabacak (at)... vb.
 - c. Hastalık adları: itdirseği (arpacık), delibaş, karabaş... vb.
 - d. Alet ve eşya adları: balıkgözü (halka), deveboynu (boru), domuzturnağı (kanca)... vb.
 - e. Biçim, tarz, tür, motif vb. adlar: ayıbacağı (yelken biçimi), balıksırtı (desen), civankaş (nakış)... vb.
 - f. Yiyecek adları: hanımğöbeği (tatlı), kadınbudu (köfte), kedidili (bisküvi)... vb.
 - g. Oyun adları: beştaş, dokuztaş, üçtaş... vb.
 - h. Gök cisimlerinin adları: Altıkardeş (yıldız kümesi), arıkovanı (yıldız kümesi), büyükayı (yıldız kümesi) ... vb.
 - i. Renk adları: baklaçiçeği, balköpüğü, camğöbeği... vb.
 - j. Oğlu, kızı sözleri: çapanoğlu, eloğlu, elkızı... vb.
4. -a, -e, -ı, -i, -u, -ü zarf- fiil ekleriyle bilmek, vermek, kalmak, durmak, gelmek ve yazmak fiilleriyle yapılan tasvirî fiiller bitişik yazılır: düşünebilmek, alıvermek, uyuyakalmak, gidedurmak, süregelmek, öleyazmak... vb.
5. Bir veya iki ögesi emir kipiyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır: albeni, ateşkes, çalçene... vb.
6. -an/ -en, -r/ -ar/ -er/ -ır/ -ir, -maz/ -mez ve -mış/ -miş sıfat- fiil ekleriyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır: cankurtaran, akımtoplar, barışsever, değerbilmez, çokbilmiş... vb.
7. İkinci kelimesi -dı (-di/ -du/ -dü, -tı/ -ti/ -tu/ -tü) kalıplaşmış belirli geçmiş zaman ekleriyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: albastı, ciğerdeldi, firdöndü... vb.
8. Her iki kelimesi de -dı(-di/ -du/ -dü, -tı/ -ti/ -tu/ -tü) belirli geçmiş zaman veya -r/ -ar/ -er geniş zaman eklerini almış ve kalıplaşmış bulunan birleşik kelimeler bitişik yazılır: dedikodu, kaptıkaçtı, biçerdöver... vb.

9. Somut olarak yer bildirmeyen alt, üst ve üzeri sözlerinin sona getirilmesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: ayakaltı, akşamüstü, akşamüzeri... vb.
10. İki veya daha çok kelimenin birleşmesinden oluşmuş kişi adları, soyadları ve lakapları bitişik yazılır: Alper, Atatürk, Yirmisekiz Çelebi Mehmet... vb.
11. İki veya daha çok kelimedenden oluşmuş il, ilçe, semt vb. yer adları bitişik yazılır: Çanakkale, Acıpayam, Beşiktaş... vb. Şehir, köy, mahalle, dağ, tepe, deniz, göl, ırmak, su, çay vb. kelimelerle kurulmuş sıfat tamlaması ve belirtisiz isim tamlaması kalıbındaki yer adları bitişik yazılır: Akşehir, Eski şehir, Batıkent, Çengelköy, Yenimahalle, Uludağ, Kocatepe, Kızıldeniz, Acıgöl, Kızılırmak, Karasu, Akçay... vb.
12. Kişi adları ve unvanlarından oluşmuş mahalle, meydan, köy vb. yer ve kuruluş adlarında, unvan kelimesi sonda ise gelenekleşmiş olarak bitişik yazılır: Abidinpaşa, Kemalpaşa (ilçe), Necatibey (cadde)... vb.
13. Ara yönleri belirten kelimeler bitişik yazılır: güneybatı, güneydoğu, kuzeybatı... vb.
14. Dilimizde her iki ögesi de asıl anlamını koruduğu halde yaygın bir biçimde gelenekleşmiş olarak bitişik yazılan kelimeler de vardır:
 - a. Baş sözüyle oluşturulan sıfat tamlamaları: başbakan, başhekim, başkomutan... vb.
 - b. Bir topluluğun yöneticisi anlamındaki başı sözüyle oluşturulan belirtisiz isim tamlamaları: aşçıbaşı, binbaşı, çeribaşı... vb.
 - c. Ağa, baba, bey, efendi, hanım, nine vb. sözlerle kurulan birleşik kelimeler: ağababa, ağabey, hanımanne... vb.
 - d. Biraz, birçok, birçoğu, birkaç, birkaçı, birtakım, herhangi, hiçbir, hiçbirisi belirsizlik sıfat ve zamirleri de gelenekleşmiş olarak bitişik yazılır.
15. Ev kelimesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: aşevi, basımevi, huzurevi... vb.
16. Hane, name, zade kelimeleriyle oluşturulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: çayhane, beyanname, amcazade... vb.
17. -zede ile oluşturulmuş birleşik kelimeler bitişik yazılır: depremzede, afetzede, kazazede... vb.
18. Farsça kurala göre oluşturulan sözler bitişik yazılır: âlemşümül, ehlibeyit, hamdüsena... vb.
19. Arapça kurala göre oluşturulan sözler bitişik yazılır: aliyyülâlâ, darülfünun, inşallah... vb.
20. Müzikte kullanılan makam adları bitişik yazılır: acembuselik, muhayyerkürdi, hisarbuselik... vb.
UYARI: Bir sıfatla oluşturulan usul adlarında sıfat ayrı yazılır: ağır aksak, yürük aksak, yürük semai... vb.
21. Kanunda bitişik geçen veya bitişik olarak tescil ettirilmiş olan kuruluş adları bitişik yazılır: İçişleri, Genelkurmay, Yükseköğretim Kurulu... vb.
22. Renk adlarıyla kurulan bitki, hayvan veya hastalık adları bitişik yazılır: akağaç, karadut, bozayı... vb.

B. Ayrı Yazılan Birleşik Kelimeler

1. Etmek, edilmek, eylemek, olmak, olunmak yardımcı fiilleriyle kurulan birleşik fiiller, ilk kelimesinde herhangi bir ses düşmesi veya türemesine uğramazsa ayrı yazılır: alt etmek, yok olmak, terk etmek... vb.
2. Birleşme sırasında kelimelerden hiçbiri veya ikinci kelimesi anlam değişikliğine uğramayan birleşik kelimeler ayrı yazılır.
 - a. Hayvan türlerinden birinin adıyla kurulanlar: ada balığı, ardıç kuşu, ağustos böceği, at sineği, deniz yılanı, Ankara keçisi, tarla faresi, beç tavuğu, yaban tavşanı, kaya örümceği, bal arısı, Pekin ördeği, Van kedisi... vb.
 - b. Bitki türlerinden birinin adıyla kurulanlar: ateş çiçeği, ayrık otu, avize ağacı, meyan kökü, yer elması, deve diken, kuş üzümü, dağ armudu, at kestanesi, Japon gülü, çam fıstığı, soya fasulyesi, Hint inciri, kayısı kurusu, şeker pancarı... vb.
UYARI: Çiçek dışında anlamlar taşıyan baklaçiçeği (renk), narçiçeği (renk), suçiçeği (hastalık); ot dışında anlamlar taşıyan ağzotu (barut), sıçanotu(arsenik); ses düşmesine uğramış olan çöreo ve yazımı gelenekleşmiş olan semizotu bitişik yazılır.
 - c. Nesne, eşya ve alet adlarından biriyle kurulan birleşik kelimeler: alçı taşı, buzul taş, Arap sabunu, yel değirmeni, su dolabı, oturma odası, kol saati, masa takvimi, kriz masası, itfaiye aracı, yatak örtüsü, okuma kitabı, Frenk gömleği, İngiliz anahtarı, alt geçit, dolma kalem, çekme demir, dönme dolap, toplu iğne, yapma çiçek, Afyon ruhu... vb.
 - d. Yol ve ulaşım ile ilgili birleşik kelimeler: Arnavut kaldırımı, kara yolu, keçi yolu... vb.
 - e. Durum, olgu ve olay bildiren sözlerden biriyle kurulan birleşik kelimeler: açık oturum, ay tutulması, baş ağrısı (hastalık), çıkış yolu, dil birliği, iş bölümü, ses uyumu, yer çekimi... vb.
 - f. Bilim ve bilgi sözleriyle kurulan birleşik kelimeler: anlam bilimi, edebiyat bilimi, halk bilgisi, dil bilgisi... vb.
 - g. Yuvar ve küre sözleriyle kurulan birleşik kelimeler: göz yuvarı, hava küre, yarı küre... vb.
 - h. Yiyecek, içecek adlarından biriyle kurulan birleşik kelimeler: bohça böreği, badem yağı, arpa suyu, tulum peyniri, Adana kebabı, ezogelin çorbası, acıbadem kurabiyesi, kestane şekeri, burgu makarna, üzümlü kek, çiğ köfte, sivri biber, süzme yoğurt, kuru yemiş... vb.
 - i. Gök cisimleri: Çoban yıldızı, gök taşı, meteor taşı... vb.
 - j. Organ veya organ yerine geçen sözlerden biriyle kurulan birleşik kelimeler: patlak göz, elmacık kemiği, şehadet parmağı, köpek dişi, safra kesesi, takma diş, kepçe surat, karga burun... vb.
 - k. Benzetme yoluyla insanın bir niteliğini anlatmak üzere bitki, hayvan ve nesne adlarıyla kurulan birleşik kelimeler: çetin ceviz, eski kurt, eski tüfek, sarı çıyan, demir yumruk...vb.
 - l. Zamanla ilgili birleşik kelimeler: bağ bozumu, gün ortası, hafta sonu... vb.
3. -r/ -ar/ -er, -maz/ -mez ve -an/ -en sıfat-fiil ekleriyle kurulan sıfat tamlaması yapısındaki birleşik kelimeler ayrı yazılır: bakar kör, çıkar yol, döner sermaye, yazar kasa, yeter sayı, görünmez kaza, akan yıldız... vb.

4. Renk sözü veya renklerden birinin adıyla kurulmuş isim tamlaması yapısındaki renk adları ayrı yazılır: bal rengi, portakal rengi, gece mavisi, safra yeşili... vb.
5. Rengin tonunu belirtmek üzere renkten önce kullanılan sıfatlar ayrı yazılır: açık mavi, kirli sarı, koyu yeşil... vb.
6. Yer adlarında kullanılan batı, doğu, güney, kuzey, güneybatı, güneydoğu, kuzeybatı, kuzeydoğu, aşağı, yukarı, orta, iç, yakın, uzak kelimeleri ayrı yazılır: Batı Trakya, Güney Kutbu, Güneydoğu Anadolu, Aşağı Ayrancı, Orta Asya, İç Anadolu, Yakın Doğu... vb.
7. Kişi adlarından oluşmuş mahalle, bulvar, cadde, sokak, ilçe, köy vb. yer ve kuruluş adlarında, sondaki unvanlar hariç şahıs adları ayrı yazılır: Yunus Emre Mahallesi, Gazi Mustafa Kemal Bulvarı, Nene Hatun Caddesi, Fevzi Çakmak Sokağı, Koca Mustafapaşa, Sütçü İmam Üniversitesi... vb.
8. Dış, iç, sıra sözleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır: ahlak dışı, ceviz içi, akli sıra... vb.
9. Somut olarak yer belirten alt ve üst sözleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır: deri altı, böbrek üstü bezi, tepe üstü... vb.
10. Alt, üst, ana, ön, art, arka, yan, karşı, iç, dış, orta, büyük, küçük, sağ, sol, peşin, bir, iki, tek, çok, çift sözlerinin başa getirilmesiyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır: alt kurul, üst kat, ana bilim dalı, ön yargı, art niyet, arka plan, yan etki, karşı görüş, iç savaş, dış hat, orta kulak, büyük dalga, küçük harf, sağ bek, sol açık, peşin fikir, bir hücreli, iki anlamlı, tek eşli, çok hücreli, çift ayaklılar... vb.

2.5. İlgili Araştırmalar

Çalışmanın bu bölümünde araştırma konusu ile ilgili olduğu düşünülen çalışmalar yer almaktadır.

2.5.1. Ders Kitaplarında Birleşik Sözcüklerin Öğretimine Yönelik Yapılan Çalışmalar

Kalfa (2001); Türk Dili dergisinde (592. Sayı) yayımlanan “İlköğretim Dil Bilgisi Kitaplarında Birleşik Kelime Sorunu” adlı yazısında 1986- 1998 yılları arasında ilkokul ve ortaokullarda okutulan Türkçe ders kitaplarından bazılarını incelemiş ve bu kitaplarda yer alan bilgilerin birbiriyle tutarsız olduğunu, verilen örneklerin yazımında yanlışların bulunduğunu, bazı örneklerin öğrenci seviyesine uygun olmadığını tespit etmiştir. Yazar, ders kitabı yazarlarına eserlerini oluştururken ortak bir kaynak olan TDK'nin Yazım Kılavuzu'nu kaynak almaları gerektiği tavsiyesinde bulunmuştur.

Birleşik sözcüklerin öğretimine dair alan yazını incelendiğinde konu ile ilgili herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

2.5.2. Birleşik Sözcükler Üzerine Yapılan Çalışmalar

Sinanoğlu (1958); Türk Dili dergisinde (85. Sayı) yayımlanan “Birleşik Kelimeler ve Yazılışları Üzerine Deneme” adlı yazısında birleşikleri fonetik birleşikler, morfoloji birleşikler, sintaks birleşikler ve semantik birleşikler olmak üzere dörde ayırmıştır. Genel ve özel sintaks grupları, deyimler ve deyişlerin kaynaşmış gruplardan ayırt edilmesi gerektiğini ve kaynaşmış grupların birer birleşik oldukları için bitişik yazılması gerektiğini savunmuştur.

Eren (1987); Türk Dili dergisinde (430. Sayı) yayımlanan “Yazımda İkili ‘Çözüm’” adlı yazısında öncelikle nispet i’sinin kaldırılmasının ortaya çıkardığı sorunlara değinmiş, ardından yabancı sözcüklerin yazımındaki hatalardan bahsetmiştir. Eren, çalışmasının son bölümünde benzer şekillerde kurulan birleşik sözcüklerin Ana Yazım Kılavuzu’nda bazılarının bitişik bazılarının ayrı yazıldığını ifade etmiştir. Bu tespitinden yola çıkarak Ana Yazım Kılavuzu’nun birleşik sözcüklerin yazımında bitişik mi ayrı mı yazım konusunda bir çözüm bulamadığını ifade etmiştir.

Eren (1988); Türk Dili dergisinde yayımlanan “Mısır tavuğu mu, yoksa mısırtavuğu mu?” adlı yazısında Ana Yazım Kılavuzu’nda özel ad ile kurulmuş birleşik sözcüklerin yanlış yazıldığını dile getirmiştir. Yapılan bu yazım yanlışının yeni baskı Türkçe Sözlük’te ise düzeltilmiş olduğunu ifade etmiştir. Ana Yazım Kılavuzu’nda mısırtavuğu şeklinde yazılan birleşik sözcüğün yanlış yazıldığı, doğru yazımın Mısır tavuğu olduğu ve Türkçe Sözlük’te bu şekliyle yer aldığı belirtilmiştir.

Korkmaz (1994); Türk Dili dergisinde (507. Sayı) yayımlanan “Birleşik Kelimeler ve Yazılışları Üzerine” adlı yazısında çeşitli imla kılavuzlarında ve değişik yayınlarda birleşik kelimelerin yazımında birbirini tutmayan anlayışların olduğunu dile getirmiştir. Sözcük üretim yollarından biri olan birleştirmeden bahsetmiş ve birleşik sözcükleri bitişik yazılan ve ayrı yazılan olmak üzere ikiye ayırmıştır. Sonuç bölümünde ise yazım konusunda şu kuralı ileri sürmüştür: “Kendi anlamlarını değiştirmeden birbiri ile kaynaşarak yeni bir kavrama karşılık olan birleşik kelimeler ayrı yazılır. Eski anlamlarını kısmen veya tamamen kaybederek yepyeni bir anlam oluşturacak biçimde kaynaşmış bulunan birleşik kelimeler de bitişik yazılır (1994: 186).”

Usta (2000); Türk Dili dergisinde (579. Sayı) yayımlanan “Türkiye Türkçesinde Kelime Grupları ile İlgili Bir Sınıflandırma” adlı yazısında sözcük grubunun tanımını yapmış, çeşitli dil bilimcilerin sözcük grubu üzerine terim ve sınıflandırma sorununu dile getirmiştir. Bazı dil bilimciler birleşik sözcüğü bir sözcük grubu olarak kabul ederken bazıları sözcük grubu olarak kabul etmemektedir. Yazar çalışmasının sonuç bölümünde örnek bir sözcük grubu sınıflama denemesi yapmıştır.

Savran (2001); Türk Dili dergisinde (596. Sayı) yayımlanan “Bir İsim ile Bir Yardımcı Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller Üzerine Yeni Görüşler” adlı yazısında Eski Türkçe döneminde er-

olan i- fiilin kelime anlamının ol- olduğunu ifade etmiştir. İ- ve ol- fiilleri ile çekimlenen sözcüklerin anlam bilgisi açısından farklı olduğunu ancak şekil ve cümle bilgisi açısından aralarında hiçbir farkın bulunmadığını dile getirmiştir. Bu bağlamdan yola çıkarak i- fiili ile çekimlenen birleşik zamanlı fiillerin tıpkı ol- fiili ile çekimlenen fiiller gibi birleşik fiiller başlığı altında incelenmesi gerektiğini savunmuştur.

Sev (2001); “Etmek Fiiliyle Yapılan Birleşik Fiiller ve Tamlayıcılarla Kullanılışı” adlı eserinde belirlemiş olduğu 112 eserde yer alan et- fiiliyle yapılmış birleşik fiilleri derlemiştir. Derlenen fiillerin hangi tamlayıcılarla birlikte kullanıldığını belirlemiştir. Yapılan bu çalışmanın mantığı itibarıyla eşdizimsel sözcük öğretimi ile bağdaşabileceği düşünülmektedir.

İlhan (2001); Türk Dili dergisinde (596. Sayı) yayımlanan “Birleşik Fiil Kuruluşunda a-ı-u Ünlüleri” adlı yazısında kurallı birleşik fiillerde iki fiilin arasında bulunan a- e- ı- i- u- ü ünlülerinin çeşitli dil bilimciler tarafından zarf fiil eki olarak kabul edildiğini dile getirmiştir. Ancak yazar bu ünlülerin zarf fiil yapmadıklarını, iki fiili birbirine bağladıklarını ifade eder. Bu sebeple bu ünlülerin zarf fiil eki olarak değil bağlayıcı ünlü olarak adlandırılması gerektiğini savunur.

Zülfikar (2002); Türk Dili dergisinde (607. Sayı) yayımlanan “Doğru Yazalım Doğru Konuşalım -Etmek, olmak, eylemek, kılmak yardımcı fiilleri ve Hoca Üzerine” adlı yazısında Türkiye Türkçesinde etmek, olmak, eylemek ve kılmak yardımcı eylemlerinden eylemek ve kılmak eylemlerinin, etmek ve olmak eylemlerine göre daha az kullanıldığını dile getirmektedir. Ayrıca yardımcı fiil ile oluşturulmuş birleşik sözcüklerin yazımında birleşme esnasında görülen ses olayına bağlı olarak sözcüğün bitişik veya ayrı yazılması gerektiğini ifade etmektedir. “Defetmek, menetmek” gibi eylemlerin ise sonunda Türkçede gösterilmeyen bir ses olduğu ve bu sesin düştüğü için sözcüğün bitişik yazıldığı dile getirilmiştir.

Zülfikar (2003); Türk Dili dergisinde (624. Sayı) yayımlanan “Doğru Yazalım Doğru Konuşalım – Kökü yabancı olan kelimelerin yardımcı fiillerle kullanımı üzerine” adlı yazısında alıntı sözcüklerin yardımcı fiille kullanıldıklarında nasıl yazılması gerektiğine değinmiştir. Kökü yabancı olan kelime ile yardımcı fiilin bir araya gelerek oluşturduğu birleşik sözcükte ses düşmesi, ses türemesi olup olmadığına veya vurgunun bulunduğu heceye bakılarak bitişik veya ayrı yazılması kararının verilmesi gerektiği dile getirilmiştir.

Karabörk (2006); Türk Dili dergisinde (652. Sayı) yayımlanan “Yol Kelimesiyle Yapılan Anlamca Kaynaşmış ve Deyimleşmiş Birleşik Fiiller” adlı yazısında birleşik fiilleri isim+ yardımcı fiil şeklinde olanlar, fiil + zarf fiil eki+ tasvir fiili şeklinde olanlar ve anlamca kaynaşmış ve deyimleşmiş olanlar olmak üzere üç gruba ayırmış, ardından anlamca kaynaşmış ve deyimleşmiş olanları tanımlamıştır. Anlamca kaynaşmış- deyimleşmiş fiillerin şekil bakımından ve anlam bakımından isim+ yardımcı fiil şeklinde olan birleşik fiillerden farklı olan yönlerini ortaya koymuştur. Çalışmanın son bölümünde yol kelimesi ile kurulan anlamca kaynaşmış-

deyimleşmiş birleşik fiilleri tespit edip anlamlarını vermiştir. Ayrıca bu fiilleri; fiilden önceki isim unsurunun sayısına göre, yol kelimesinin fiile bağlanışına göre ve sondaki fiilin durumuna göre sınıflandırmıştır.

Sırtı (2011); “Türkiye Türkçesi Ağzlarındaki Birleşik Kelimeler ve Türkçenin Zenginliği Bakımından Önemi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Türkiye Türkçesi ağzlarında yer alan birleşik sözcükleri derlemiş ve bu sözcükleri oluşma özelliklerine göre sınıflandırmıştır.

Baydar (2013); “İsim+Yardımcı Fiil Şeklinde Oluşan Birleşik Fiiller Üzerine” adlı çalışmasında et-, ol- gibi yardımcı fiillerle kurulan birleşik fiillerin aslında birleşik fiil olmaması gerektiğini, bunların i- ek fiili ile işlevsel olarak benzer olduğunu ve bu yüzden birleşik fiil olarak değil yüklemleştirici olarak kabul edilmesi gerektiğini dile getirmiştir.

Demiral (2014); Türk Dil Bilgisi Toplantıları Sempozyumu’nda sunduğu “Birleşik Fiil Konusundaki Yaklaşımlar” adlı bildirisinde birleşik fiilin çeşitli dil bilimciler tarafından nasıl adlandırıldığını, tanımlandığını ve sınıflandırıldığını derlemiştir. Yapılan bu derleme ile birleşik fiillerin tanımı ve sınıflandırılması konusunda birlik bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Gökçür (2017); “Türkmen Türkçesinde Ad Türünden Birleşik Sözcükler Üzerine” adlı çalışmasında birleştirmenin tanımını yapmış, Türkiye Türkçesinde bulunan ad türünden birleşik sözcüklerin Türkmen Türkçesinde de benzer şekilde oluşturulduğunu çeşitli örneklerle göstermiştir. Çalışmanın sonuç bölümünde Türkmen Türkçesindeki birleşik sözcüklerin tamamının bitişik yazıldığı ifade edilmiştir.

2.5.3. Birleşik Sözcüklerin Yazımı Üzerine Yapılan Çalışmalar

Koç (2007); “Türkçede Birleşik Sözcüklerin Yazımı ile İlgili Tartışmalar ve Çözüm Önerileri” adlı çalışmasında, birleşik sözcüklerin yazımına dair çeşitli kuralların yer aldığını fakat bu kuralların dil kullanıcıları tarafından benimsenmediğini dile getirmektedir. Yazar, çalışmasında TDK’nin hazırlamış olduğu dört farklı yazım kılavuzunu ve özel yayınevleri tarafından yayımlanmış üç farklı yazım kılavuzunu incelemiştir. İnceleme sonucunda birleşik sözcüklerin yazımı konusunda ortak bir fikir birliğinin bulunmadığını tespit etmiştir.

Karacaoğlu (2010); “Birleşik Kelimelerin Yazımı” adlı yüksek lisans tez çalışmasında birleşik sözcükleri tüm yönleri ile incelemiş, TDK’nin 1928’den 2005’e kadar yayımlamış olduğu tüm yazım kılavuzlarındaki birleşik sözcüklerin yazımlarını ve değişen kuralları ortaya koymuş, birleşik sözcüklerin yazımı konusundaki sorunları tespit etmiştir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analiz edilmesi ile ilgili bilgiler alt başlıklar altında verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan okuma metinlerindeki birleşik sözcükleri tespit etmeyi amaçlayan bu çalışma, nitel bir araştırma örneğidir. Şimşek ve Yıldırım (2000: 19) nitel araştırmayı “Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma.” olarak tanımlamaktadır. Nitel araştırmada asıl amaç, araştırılan konu ile ilgili okuyucuya betimsel ve gerçekçi bir resim sunmaktır (Şimşek ve Yıldırım, 2000: 27).

Çalışmada ders kitabında yer alan okuma metinleri incelenecektir. Bu nedenle, çalışmaya doküman analizi yönteminin uygun olacağı düşünülmektedir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Şimşek ve Yıldırım, 2000: 140). Araştırma kapsamında incelenen konuyla ilgili olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı belgelerin analiz edilmesiyle veri sağlanmasına doküman incelemesi denilmektedir (Karataş, 2017: 77).

Nitel analizin ilk basamağını oluşturan betimleme kişi, nesne ve olaylara ilişkin temel özelliklerin yazılı olarak ifade edilmesi olarak tanımlanmaktadır. Nitel analiz sürecinde üzerinde çalışılan olgunun eksiksiz ve kapsamlı bir biçimde betimlenmesi büyük önem taşımaktadır (Özdemir, 2010 :330).

Betimleme sürecinin tamamlanmasının ardından toplanan veriler belirli temalar çerçevesinde sınıflandırılır. Böylece araştırmacı veriler arasında bir karşılaştırma yapabilme olanağına kavuşmuş olur. Araştırmacı geliştirmiş olduğu temaları birbirleri ile ilişkilendirerek veri seti içerisinde yer alan değişkenler arasındaki ilişkileri ve farklılıkları inceler. Son aşamada ise araştırmacı bu değişkenler arasında bağlantılar kurmaya çalışır (Dey, 1993 akt. Özdemir, 2010: 330).

Nitel araştırmalarda veri toplamanın amacı önceden oluşturulmuş hipotezleri test etmek değildir. Nitel psikoloji küçük bir örneklem grubu ile belli bir olgunun tanımlanması, yorumlanması ve anlaşılmasına dayanır; teoriden veriye değil veriden teoriye yönelik bir sürecin içerisinde şekillenir (Henwood, 1996; Willig, 2008 akt. Tanyaş, 2014: 27).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır. Araştırılan konuyu örnekleme nedeniyle örneklem olarak MEB tarafından 2018- 2019 Eğitim- Öğretim Yılı'nda kullanılması öngörülen Dersdestek Yayınları Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7 Ders Kitabı seçilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından "Okuma Metinlerinde Yer Alan Birleşik Sözcükler ve Bu Sözcüklerin Yazılış Şekilleri Sınıflandırma Tablosu" hazırlanmıştır. Bu tablo oluşturulurken 2018- 2019 Eğitim- Öğretim Yılı 7. sınıf Türkçe dersinde yazım ile ilgili kazanım esas alınarak hazırlanmış ve sınıflandırma tablosuna alan yazınındaki uzmanların görüşlerine göre son şekli verilmiştir. Hazırlanmış olan bu sınıflandırma tablosu ekler bölümünde yer almaktadır.

3.4. Verilerin Analizi

Türkçe ders kitabında yer alan okuma metinleri incelenip bu metinlerdeki birleşik sözcükler tespit edilmiştir. Tespit edilen sözcükler araştırmanın verisini oluşturmaktadır. Veriler analiz edilirken araştırmacı tarafından hazırlanan "Okuma Metinlerinde Yer Alan Birleşik Sözcükler ve Bu Sözcüklerin Yazılış Şekilleri Değerlendirme Formu" kullanılmıştır. Türkçe 7. sınıf ders kitabındaki okuma metinlerinde geçen, ayrı ve bitişik yazılan birleşik sözcükler için Türkçe Sözlük (TDK, 2011) esas alınmıştır. Ders kitabındaki birleşik sözcüklerden Türkçe Sözlük'te madde başı olarak geçen ve tanımlanan örnekler, çalışmaya dâhil edilmiştir. Kimi birleşik sözcükler, Türkçe Sözlük'teki benzer örneklerden hareketle ele alınmıştır. Ayrıca örnekleme oluşturan ders kitabından elde edilen veriler iki uzmanın görüşüne sunulmuştur. Elde edilen veriler formda yer alan ve araştırmanın sorusunu oluşturan öncüller doğrultusunda tablolastırılmıştır. Tablolar aracılığıyla birleşik sözcüklerin yazımı ve kitapta yer alan etkinlik örnekleri yorumlanmıştır. Bu yorumlama yapılırken 2018- 2019 Eğitim- Öğretim Yılı'ndaki kazanım esas alınmıştır. Yapılan analiz ve yorumlamalar sonucunda birleşik sözcüklerin yazımına yönelik etkinlik önerileri hazırlanmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın birinci sorusu, “7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda Erdemler temasında, bitişik ve ayrı yazılan birleşik sözcükler nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Söz konusu temada üç (3) okuma metni bulunmaktadır. Bu metinlerde yer alan örnekler, ayrı ve bitişik yazılan birleşik sözcükler olmak üzere frekanslarıyla birlikte aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.1.
“Erdemler” temasında yer alan birleşik sözcükler

Birleşik Sözcük	ERDEMLER		
	Ayrı Yazılan Birleşik Sözcükler		
	Mor Salkımlı Ev	Sevgi Kurtaracak Bizi	Kırmızı Pabuçlar
anons edil-	-	-	1
askeri araç ¹	1	-	-
at arabası	1	-	-
Bir ara	-	-	1
Bir çift	-	-	2
bir süre	1	-	-
Bir yandan	-	-	3
boydan boya	2	-	-
bu yüzden	1	-	-
cana yakın	-	1	-
Çamaşır sepeti	-	-	1
Çıkar yol	-	1	-
Çoğu kez	1	-	-
Çoluk çocuk	1	-	-
Fark et-	-	-	1
Gece lambası ²	1	-	-
Gül reçeli	2	-	-
Hemen hemen	-	-	1
Hep birlikte	1	-	-
Her gün	2	-	-
Her zaman	1	-	-
İki katlı	1	-	-
İkram et-	2	-	-
İşaret et-	-	-	1
İş yeri	-	-	1
Kan kırmızısı	-	-	1
Kerpiç duvar ³	1	-	-
Kol ağzı	-	-	1
Konu komşu	1	-	-
Koparıp ye-	1	-	-

¹Türkçe Sözlük’te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözlükte zırhlı araç, arazi aracı, hava aracı, itfaiye aracı gibi sözcükler tanımlanmıştır.

²Türkçe Sözlük’te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözlükte trafik lambası, spot lambası, sis lambası gibi sözcükler tanımlanmıştır.

³Türkçe Sözlük’te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözlükte moloz duvar sözcüğü tanımlanmıştır.

Tablo 4.1 (devamı)

Kucak kucak	-	1	-
Küt küt	1	-	-
Mahcup etme-	-	-	1
Merak et-	1	-	-
Meyve ağacı	1	-	-
Mutlu eden	-	1	-
Ölüm korkusu	-	1	-
Reçel takımı ⁴	1	-	-
Sıra sıra	1	-	-
Tahsis edil-	1	-	-
Teşekkür et-	-	-	1
Tiyatro salonu ⁵	-	-	1
Uçsuz bucaksız	-	1	-
Uzun uzun	1	-	-
Üst kat	2	-	-
Yardım et-	3	-	-
Yaşlı başlı	1	-	-
Yavaş yavaş	-	-	1
Zemin kat	1	-	-
Bitişik Yazılan Birleşik Sözcükler			
Birleşik Sözcük	Mor Salkımlı Ev	Sevgi Kurtaracak Bizi	Kırmızı Pabuçlar
Alabildiğine	1	-	-
Ayakkabı	1	-	9
Ayakkabıcı	-	-	1
Başrol	-	-	1
Bileme-	-	-	1
Birbiri (+)	3	-	-
Bulunabil-	-	-	1
Çarkıfelek	1	-	-
Dayanama-	-	-	1
Deyiver-	-	-	1
Geliver-	-	-	1
Gireme-	1	-	-
Hanımeli	1	-	-
Herkes	-	1	1
Hiçbir	1	-	-
Hissetme-	1	-	-
İlkyaz	1	-	-
İsteyeme-	-	-	1
Kahverengi	-	-	1
Nasıl	-	-	1
Olabil-	-	-	1
Öteberi	1	-	-
Seyret-	3	-	1
Sokabil-	-	-	1
Sonbahar	1	-	-
Sultanküpesi	1	-	-
Tokgözlü	-	-	1

⁴Türkçe Sözlük'te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözlükte çatal bıçak takımı, çay takımı, kahve takımı, servis takımı, sofrta takımı, yemek takımı sözcükleri tanımlanmıştır.

⁵Türkçe Sözlük'te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözlükte dans salonu, müzik salonu, sergi salonu, sinema salonu sözcükleri tanımlanmıştır.

Tablo 4.1 (devamı)

Vazgeç-	-	-	1
Verebil-	-	-	1
Yapılabil-	1	-	-
Yetiştireme-	-	-	1
Yiyeme-	-	-	1

Tablo 4.1. incelendiğinde Erdemler temasında toplam 81 tane birleşik sözcük kullanıldığı görülmektedir. Bu sözcüklerin 49 tanesi ayrı yazılan birleşik sözcük, 32 tanesi ise bitişik yazılan birleşik sözcüktür. Birleşik sözcüklerden 26 tanesi fiil soylu iken 55 tanesi isim soyludur.

4.2. İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın ikinci sorusu, “7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda Doğa ve Evren temasında, bitişik ve ayrı yazılan birleşik sözcükler nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Söz konusu temada üç (3) okuma metni bulunmaktadır. Bu metinlerde yer alan birleşik sözcükler ayrı yazılan ve bitişik yazılan sözcükler olmak üzere frekanslarıyla birlikte aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.2.
“Doğa ve Evren” temasında yer alan birleşik sözcükler

Birleşik Sözcük	DOĞA VE EVREN		
	Ayrı Yazılan Birleşik Sözcükler		
	Yer Çekimsiz Yaşam	Rüzgar	Yeşil Gözlü Kardan Adam
Alıp git-	-	1	-
Allak bullak et-	-	1	-
Baş aşağı	1	-	-
Baş dönmesi	1	-	-
Bilim insanı	1	-	2
Bir süre	1	-	-
Bir sürü	-	-	2
Boyun bağı	-	-	2
Cep telefonu	-	-	3
Dayanıp dayanama-	1	-	-
Devam et-	-	-	1
Dikkatli ol-	1	-	-
Dizüstü bilgisayar	-	-	2
Gök bilimi	-	-	1
Hava akımı	2	-	-
Haşhaş çiçeği	-	1	-
Hayal et-	-	-	1
Her gün	1	-	-
Herhangi bir	1	-	-
İç kulak	1	-	-
İmdat eyle-	-	1	-
İyiden iyiye	-	-	1
Kan basıncı	1	-	-
Kardan adam	19	-	-
Kar topu	-	-	1
Kemik erimesi	1	-	-

Tablo 4.2. (devamı)

Kuzey Kutbu	-	-	1
Merak edip araştır-	-	-	1
Mide bulantısı ⁶	2	-	-
Oradan oraya	1	-	-
Parmak izi	-	-	3
Pişman ol-	-	-	1
Rica et-	-	-	1
Siyah zeytin	-	-	1
Terk et-	-	-	1
Tespit et-	-	-	1
Toz toprak	-	1	-
Tükenmez kalem	-	-	4
Usul usul	-	-	4
(uyum) sağlayabil-	1	-	-
Uzay aracı	1	-	-
Uzay istasyonu	2	-	-
Uzay mekiği ⁷	-	-	2
Uzay uçuşu	1	-	-
Uzay üssü	-	-	1
Uzun süreli	1	-	-
Ya da	1	-	-
Yer çekimi	3	-	-
Bitişik Yazılan Birleşik Sözcükler			
Birleşik Sözcük	Yer Çekimsiz Yaşam	Rüzgar	Yeşil Gözlü Kardan Adam
Algılayama-	1	-	-
Alper	-	-	6
Biraz	1	-	1
Birkaç	2	-	2
Birtakım	3	-	-
Bulama-	-	-	3
Bulamayabil-	1	-	-
Çıkarabil-	1	-	-
Durabil-	1	-	-
Giydirebil-	-	-	1
Herhalde	-	1	-
Herhangi	1	-	-
Hisset-	1	-	-
Hissettir-	-	-	1
İçebil-	1	-	-
Kalabil-	1	-	-
Keşfet-	1	-	-
Nasıl	-	-	1
Niçin	-	-	2
Öğreneme-	-	1	-
Sorama-	-	1	-
Uçabil-	1	-	-
Yapılabil-	1	-	-

⁶Türkçe Sözlük'te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözlükte iç bulantısı sözcüğü mide bulantısı olarak tanımlanmıştır.

⁷Türkçe Sözlük'te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözlükte uzay aracı, uzay gemisi sözcükleri tanımlanmıştır. Ayrıca uzay gemisi sözcüğünün tanımında mekik ibaresi geçmektedir.

Tablo 4.2. (devamı)

Yeryüzü	1	-	1
Yetişeme-	-	1	-

Tablo 4.2. incelendiğinde Doğa ve Evren temasında toplam 73 tane birleşik sözcük kullanıldığı görülmektedir. Bu sözcüklerin 48 tanesi ayrı yazılan birleşik sözcük, 25 tanesi ise bitişik yazılan birleşik sözcüktür. Birleşik sözcüklerden 29 tanesi fiil soylu iken 44 tanesi isim soyludur.

4.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın üçüncü sorusu, “7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda Millî Kültürümüz temasında, bitişik ve ayrı yazılan birleşik sözcükler nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Söz konusu temada üç (3) okuma metni bulunmaktadır. Bu metinlerde yer alan birleşik sözcükler ayrı yazılan ve bitişik yazılan sözcükler olmak üzere frekanslarıyla birlikte aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.3.

“Millî Kültürümüz” temasında yer alan birleşik sözcükler

Birleşik Sözcük	MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ		
	Ayrı Yazılan Birleşik Sözcükler		
	Ülkem’in Renkli Haritası	Dünyayı Güldüren Adam	Bayrak
Adana kebab	1	-	-
Arayıp bul-	1	-	-
Asma köprü	1	-	-
Ay yıldız	-	-	1
Belli ol-	1	-	-
Bir hayli	1	-	-
Bir süre	1	-	-
Bir türlü	1	-	-
Bitmiş ol-	1	-	-
Boydan boya	1	-	-
Burcu burcu	1	-	-
Cıvı cıvı	1	-	-
Çekik göz	-	1	-
Çekirdeksiz üzüm	1	-	-
Dönüp gel-	1	-	-
Dağ suyu ⁸	1	-	-
Dalga dalga	-	-	1
Dikenli tel	1	-	-
Dolup canlan-	1	-	-
Durup düşün-	2	-	-
Geçip bak-	1	-	-
Geçip git-	1	-	-
Gelip geç-	1	-	-
Götürüp getir-	1	-	-

⁸Türkçe Sözlük’te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözlükte memba suyu, maden suyu, kaya suyu, kaynak suyu sözcükleri tanımlanmıştır.

Tablo 4.3 (devamı)

Gürül gürül	1	-	-
Halk edebiyatı	-	1	-
Hayal et-	-	1	-
Hayal gücü	-	1	-
Her zaman	-	1	-
Işık ışık	-	-	1
(iyi) geçineme-	1	-	-
Kaba sakal	-	1	-
Kalkıp git-	1	-	-
Karışıp git-	1	-	-
Kendi kendine	2	1	-
Kız kardeş	-	-	1
Kimi zaman	-	3	-
Koşup gel-	1	-	-
Koyu kahverengi	1	-	-
Koyu kırmızı	1	-	-
Koyu mavi	1	-	-
Limon bahçesi	1	-	-
Miladi takvim	-	1	-
Millet meclisi	1	-	-
On milyonluk	1	-	-
Pamuk şekeri	-	1	-
Pastel boya	1	-	-
Pul pul	1	-	-
Renk renk	1	-	-
Tanık ol-	-	1	-
Temel harf	1	-	-
Ya da	1	-	-
Yapıp bitir-	1	-	-
Yavaş yavaş	1	-	-
Yeni yeni	1	-	-
Yer yer	-	1	-
Yeşil yeşil	1	-	-
Yükselip git-	1	-	-
Zaman zaman	1	-	-

Bitişik Yazılan Birleşik Sözcükler

Birleşik Sözcük	Ülkem'in Renkli Haritası	Dünyayı Güldüren Adam	Bayrak
Açıkgöz	-	1	-
Akdamar (adası)	1	-	-
Akdeniz	6	-	-
Akşehir	-	3	-
Anadolu	-	3	-
Anıtkabir	1	-	-
Atama-	1	-	-
Bahsedil-	1	-	-
Başkent	1	-	-
Biraz	3	2	-
Birçok	-	3	-
Birkaç	-	1	-
Birtakım	-	3	-
Çukurova	2	-	-
Dayanama-	1	-	-
Diyarbakır	1	-	-

Tablo 4.3 (devamı)

Durabil-	1	-	-
Düşünüleme-	-	1	-
Ekleyebil-	1	-	-
Eskişehir	-	1	-
Hacıyatmaz	1	-	-
Hiçbir	1	-	-
Hisset-	1	-	-
Hissettir-	1	-	-
Kahverengi	1	-	-
Karadeniz	9	-	-
Kaybet-	-	1	-
Kızılırmak	3	-	-
Nasıl	2	1	-
Niçin	1	-	-
Olağanüstü	-	1	-
Sivrihisar	-	1	-
Sütliman	1	-	-
Uludağ	1	-	-
Uluslararası	-	1	-
Vazgeçilmez	-	1	-
Vurdumduymaz	-	1	-
Yapabil-	1	-	-
Yeryüzü	-	-	1
Yeşilirmak	1	-	-
Yüzyıllar	-	1	-
Vazgeç-	1	-	-

Tablo 4.3. incelendiğinde Millî Kültürümüz temasında toplam 101 tane birleşik sözcük kullanıldığı görülmektedir. Bu sözcüklerin 59 tanesi ayrı yazılan birleşik sözcük, 42 tanesi ise bitişik yazılan birleşik sözcüktür. Birleşik sözcüklerden 29 tanesi fiil soylu iken 72 tanesi isim soyludur.

4.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın dördüncü sorusu, “7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda Millî Mücadele ve Atatürk temasında, bitişik ve ayrı yazılan birleşik sözcükler nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Söz konusu temada üç (3) okuma metni bulunmaktadır. Bu metinlerde yer alan birleşik sözcükler ayrı yazılan ve bitişik yazılan sözcükler olmak üzere frekanslarıyla birlikte aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.4.
“Millî Mücadele ve Atatürk” temasında yer alan birleşik sözcükler

Birleşik Sözcük	MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK		
	İstanbul Küçük Hasan	Liseli Atatürk'ün Kişiliği ve Özellikleri	15 Temmuz Şehitlerinin Adları Okullarda Yaşatılıyor
Almaz ol-	1	-	-
Ana kapı	1	-	-
Arz et-	1	-	-
Ateş et-	1	-	-
Ay ışığı	1	-	-
Bağırıp dur-	1	-	-
Bir bir	1	-	-
Bir daha	1	-	-
Birinci sınıf	1	-	-
Bir süre	1	-	-
Bu arada	1	-	-
Bu yüzden	2	-	-
Çok yönlü	-	2	-
Devam et-	3	1	-
Devlet adamı	-	1	-
Dış işleri	-	1	-
Dolu dolu	1	-	-
El birliği	1	-	-
Esir et-	-	1	-
Feda et-	-	-	1
Gayret et-	1	-	-
Genel Müdürlük	-	-	4
Gidip gel-	1	-	-
Giriş kapısı	1	-	-
Güle güle	2	-	-
Hayret et-	1	-	-
Helal et-	1	-	-
Helal ol-	1	-	-
Her gün	1	-	-
Hizmet et-	-	2	-
İçler acısı	1	-	-
İfade et-	1	-	-
İhtiyat kuvveti	1	-	-
İlave et-	-	1	-
İlk önce	2	-	-
İş adamı	1	-	-
Kabul edil-	4	-	-
Kabul etme-	-	1	-
Kamu idaresi	-	-	1
Kara haber	1	-	-
Kimi zaman	1	-	-
Mal et-	-	1	-
Mensup ol-	-	1	-
Millî irade	-	-	1

Tablo 4.4. (devamı)

Millî Mücadele	-	4	-
Nakdî yardım	1	-	-
Nüfuz et-	1	-	-
(planlamış) olabil-	1	-	-
Planlayıp uygula-	-	1	-
Sargı yeri	1	-	-
Sık sık	1	-	-
Taarruz et-	1	-	-
Tek başıma	1	-	-
Tespit edil-	-	-	1
Teşekkür et-	1	-	-
Toz duman	1	-	-
Verilmiş ol-	-	-	1
Yardım et-	1	-	-
Ziyaret et-	1	-	-
Bitişik Yazılan Birleşik Sözcükler			
Birleşik Sözcük	İstanbul Küçük Hasan	Liseli	Atatürk'ün Kişiliği ve Özellikleri
			15 Temmuz Şehitlerinin Adları Okullarda Yaşatılıyor
Ağabey	3	-	-
Akbaş	1	-	-
Alçıtepe	1	-	-
Arıburnu	1	-	-
Alabil-	1	-	-
Atatürk	-	16	-
Başkomutan	-	2	-
Bileme-	1	-	-
Biraz	1	-	-
Birçok	1	-	-
Birkaç	1	-	-
Cumhurbaşkanı	-	1	-
Çanakkale	6	-	-
Devredil-	-	-	1
Emredil-	1	-	-
Eskişehir	-	1	-
Gözyaşı	1	-	-
Hayırsever	1	-	-
Hiçbir	-	3	-
Hisset-	4	-	-
Kalkama-	1	-	-
Kararname	-	-	1
Kaybedil-	-	1	-
Kaybet-	-	-	1
Kaybol-	1	-	-
Milletvekili	-	1	-
Nasıl	1	-	-
Olabil-	2	3	-
Olama-	-	1	-
Ortaöğretim	-	-	1
Zığındere	1	-	-

Tablo 4.4. incelendiğinde Millî Mücadele ve Atatürk temasında toplam 90 tane birleşik sözcük kullanıldığı görülmektedir. Bu sözcüklerin 59 tanesi ayrı yazılan birleşik sözcük, 31

tanesi ise bitişik yazılan birleşik sözcüktür. Birleşik sözcüklerden 39 tanesi fiil soylu iken 51 tanesi isim soyludur.

4.5. Beşinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın beşinci sorusu, “7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda Vatandaşlık temasında, bitişik ve ayrı yazılan birleşik sözcükler nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Söz konusu temada üç (3) okuma metni bulunmaktadır. Bu metinlerde yer alan birleşik sözcükler ayrı yazılan ve bitişik yazılan sözcükler olmak üzere frekanslarıyla birlikte aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.5.
“Vatandaşlık” temasında yer alan birleşik sözcükler

Birleşik Sözcük	VATANDAŞLIK		
	Ayrı Yazılan Birleşik Sözcükler		
	Ak Sakallı Bilge Dede	Sorumluluklarımız	Harman Yerinde
Ak saçlı	-	-	1
Ak sakallı	12	-	-
Akşama doğru	1	-	-
Alay et-	3	-	-
Bir süre	1	-	-
Bir zaman	1	-	-
Boynu bükük	1	-	-
Buyur et-	1	-	-
Davet et-	-	2	-
Dikkat et-	-	1	-
Doğum günü	-	1	-
Engel ol-	-	1	-
Görgü kuralı	-	1	-
Gün boyu	1	-	-
Hak et-	1	-	-
Harman yeri	-	-	3
Her zaman	-	1	-
Hizmet et-	1	1	-
İleri gelen	1	-	-
Kara kış	-	-	1
Kırk para	1	-	-
Kuzu eti	1	-	-
Kötü niyet ⁹	1	-	-
Kucak kucak	-	-	1
Merak et-	1	-	-
Mutlu kıl-	-	1	-
Pek çok	-	2	-
Rahat et-	1	-	-
Rahatsız etme-	-	1	-
Razı ol-	1	-	-
Söz et-	1	-	-
Teşekkür et-	1	1	-

⁹Türkçe Sözlük’te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözlükte art niyet, iyi niyet sözcükleri tanımlanmıştır.

Tablo 4.5. (devamı)

Birleşik Sözcük	Bitişik Yazılan Birleşik Sözcükler		
	Ak Sakallı Bilge Dede	Sorumluluklarımız	Harman Yerinde
Trafik polisi ¹⁰	-	1	-
Ya da	-	3	-
Yaz günü	-	-	1
Alama-	-	1	-
Atama-	-	1	-
Başucu	-	-	1
Biraz	5	-	-
Birçok	-	1	-
Birkaç	2	-	1
Bulabil-	-	1	-
Buzdolabı	-	1	-
Çalama-	-	1	-
Dayanama-	2	1	-
Delikanlı	8	-	-
Denebil-	-	1	-
Gideme-	-	1	-
Hiçbir	-	1	-
Hisset-	-	1	-
Konuksever	1	-	-
Koparama-	-	1	-
Nasıl	1	1	2
Niçin	2	-	-
Olabil-	-	1	-
Olmayabil-	-	1	-
Sabret-	1	-	-
Söyleneme-	-	1	-
Yapabil-	-	-	1
Yardımsever	-	1	-

Tablo 4.5. incelendiğinde Vatandaşlık temasında toplam 60 tane birleşik sözcük kullanıldığı görülmektedir. Bu sözcüklerin 35 tanesi ayrı yazılan birleşik sözcük, 25 tanesi ise bitişik yazılan birleşik sözcüktür. Birleşik sözcüklerden 28 tanesi fiil soylu iken 32 tanesi isim soyludur.

4.6. Altıncı Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın altıncı sorusu, “7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda Sağlık ve Spor temasında, bitişik ve ayrı yazılan birleşik sözcükler nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Söz konusu temada üç (3) okuma metni bulunmaktadır. Bu metinlerde yer alan birleşik sözcükler ayrı yazılan ve bitişik yazılan sözcükler olmak üzere frekanslarıyla birlikte aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

¹⁰Türkçe Sözlük’te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözlükte adli polis, sivil polis, belediye polisi, koruma polisi, süvari polisi, toplum polisi sözcükleri tanımlanmıştır.

Tablo 4.6.
“Sağlık ve Spor” temasında yer alan birleşik sözcükler

Birleşik Sözcük	SAĞLIK VE SPOR		
	Ayrı Yazılan Birleşik Sözcükler		
	Goool!	Benim Adım: Şeker Çocuk	Yeterli ve Dengeli Beslenme
Akide şekeri	-	1	-
Akşam yemeği ¹¹	1	-	-
Alt alta	1	-	-
Arada bir	-	1	-
Badem şekeri	-	1	-
Bir an	-	1	-
Bir süre	-	1	-
Çay bardağı	-	-	1
Dalgın dalgın	1	-	-
Deyip dur-	1	-	-
En az	-	-	2
Eş değer	-	-	1
Folik asit ¹²	-	-	1
Gidip gör-	-	1	-
Hafta sonu	4	-	-
Hareket et-	1	-	-
Hep birlikte	-	1	-
Her biri	-	-	2
Her gün	-	1	1
Herhangi bir	-	-	1
Her zaman	1	1	-
Hiç kimse	1	-	-
Israr et-	1	-	-
Izgara köfte	-	-	1
İlgi alanı	-	1	-
İnsülin iğnesi	-	2	-
İyi ol-	1	-	-
Kabul edil-	-	-	2
Katılmış ol-	-	1	-
Kuru baklagil ¹³	-	-	1
Kuru fasulye	-	-	1
Nane şekeri	-	1	-
Olabil-	-	3	-
Orta boy	-	-	1
Savunma oyuncusu	3	-	-
Sıvı yağ	-	-	1
Soyunma odası	3	-	-
Su bardağı	-	-	3
Şeker hastalığı	-	1	-
Şeker hastası ¹⁴	-	2	-

¹¹Türkçe Sözlük'te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözlükte iftar yemeği, kuşluk yemeği, öğle yemeği, sahur yemeği sözcükleri tanımlanmıştır.

¹²Türkçe Sözlük'te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözlükte amino asit, borik asit, formik asit, fosforik asit, karbonik asit, sitrik asit, sülfürik asit, ürik asit sözcükleri tanımlanmıştır.

¹³Türkçe Sözlük'te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözlükte kuru erik, kuru fasulye, kuru kayısı, kuru meyve, kuru sebze, kuru soğan sözcükleri tanımlanmıştır.

¹⁴Türkçe Sözlük'te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözlükte gizli şeker, şeker hastalığı sözcükleri tanımlanmıştır.

Tablo 4.6. (devamı)

Taklit et-	1	-	-
Tercih et-	-	-	1
Tek başına	1	-	-
Tembel tembel	-	1	-
Üst üste	1	-	-
Üstüne üstlük	1	-	-
Ya da	-	-	2
Yağlı tohum ¹⁵	-	-	2
Yarı saha	1	-	-
Yemek kaşığı ¹⁶	-	-	1
Yeterli ve dengeli beslenme ¹⁷	-	-	1
Bitişik Yazılan Birleşik Sözcükler			
Birleşik Sözcük	Goool!	Benim Adım: Şeker Çocuk	Yeterli ve Dengeli Beslenme
Ağabey	7	-	-
Bakakal-	1	-	-
Beliriver-	1	-	-
Birbiri(+)	-	1	-
Dayanama-	1	-	-
Değiştireme-	1	-	-
Deliver-	1	-	-
Donuver-	1	-	-
Durdurabil-	1	-	-
Düşüreme-	2	-	-
Gözyaşı	2	-	-
Herkes	1	1	-
Kahvaltı	-	-	1
Kaybet-	3	-	-
Kaybettir-	1	-	-
Nasıl	3	1	-
Seyret-	1	-	-
Veya	-	-	1
Yapama-	-	1	-

Tablo 4.6. incelendiğinde Sağlık ve Spor temasında toplam 70 tane birleşik sözcük kullanıldığı görülmektedir. Bu sözcüklerin 51 tanesi ayrı yazılan birleşik sözcük, 19 tanesi ise bitişik yazılan birleşik sözcüktür. Birleşik sözcüklerden 22 tanesi fiil soylu iken 48 tanesi isim soyludur.

¹⁵Türkçe Sözlük'te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözlükte yağlı bitki sözcüğü tanımlanmıştır.

¹⁶Türkçe Sözlük'te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözlükte çay kaşığı, çorba kaşığı, kahve kaşığı, tatlı kaşığı sözcükleri tanımlanmıştır. Sözlükte çorba kaşığı sözcüğü, yemek kaşığı sözcüğünü karşılamaktadır.

¹⁷Türkçe Sözlükte (TDK, 2011) yeterli beslenme ile dengeli beslenme olmak üzere iki ayrı sözcük olarak tanımlanmıştır.

4.7. Yedinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın yedinci sorusu, “7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda Sanat temasında, bitişik ve ayrı yazılan birleşik sözcükler nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Söz konusu temada üç (3) okuma metni bulunmaktadır. Bu metinlerde yer alan birleşik sözcükler ayrı yazılan ve bitişik yazılan sözcükler olmak üzere frekanslarıyla birlikte aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.7.

“Sanat” temasında yer alan birleşik sözcükler

Birleşik Sözcük	SANAT		
	Ayrı Yazılan Birleşik Sözcükler		
	Belkis Tiyatrosu	Geleneksel El Sanatları Çarşısı	Ay Şairi
Ayrı ayrı	1	-	-
Cam sanatı ¹⁸	-	1	-
Çeşit çeşit	1	-	-
Çok çok	1	-	-
Davet et-	-	1	-
Devam et-	-	1	-
Duvar resmi	-	1	-
El sanatları	-	5	-
Evlenme çağı ¹⁹	1	-	-
Gençlik çağı ²⁰	1	-	-
Giriş katı	-	1	-
Her biri	-	1	-
Hizmet et-	-	1	-
İnşa edil-	-	3	-
Konuk et-	-	1	-
Kök boya	-	1	-
Kullanılmış olabil-	-	1	-
Kuru çiçek ²¹	-	1	-
Mırıl mırıl	1	-	-
Muhabbet kuşu	-	1	-
Mutlu et-	-	1	-
Sanat eseri	2	2	-
Su kemeri	1	-	-
Üç katlı	-	1	-
Üst kat	-	1	-
Ya da	-	1	-

¹⁸Türkçe Sözlük’te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözlükte güzel yazı sanatı, plastik sanatlar, el sanatları, sahne sanatları sözcükleri tanımlanmıştır.

¹⁹Türkçe Sözlük’te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözlükte askerlik çağı, büluğ çağı, emeklilik çağı, ergenlik çağı, gelinlik çağı sözcükleri tanımlanmıştır.

²⁰Türkçe Sözlük’te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözcük, Ali Püsküllüoğlu tarafından hazırlanan Türkçe Sözlük’te (2012) tanımlanmıştır.

²¹Türkçe Sözlük’te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözlükte kuru meyve, kuru sebze, kuru soğan sözcükleri tanımlanmıştır.

Tablo 4.7. (devamı)

Birleşik Sözcük	Bitişik Yazılan Birleşik Sözcükler		
	Belkis Tiyatrosu	Geleneksel El Sanatları Çarşısı	Ay Şairi
Akdeniz	2	-	-
Atatürk	-	1	-
Aydede	-	-	1
Balibey	-	3	-
Birbiri	-	2	-
Birçok	-	1	-
Görülebil-	-	1	-
Herkes	-	1	-
Kaybol-	-	-	1
Nasıl	1	-	-
Olabil-	3	-	-
Sanatevi	-	1	-
Sanatsever	1	-	-
Ulaşabil-	-	1	-
Yüzyıl	-	2	-

Tablo 4.7. incelendiğinde Sanat temasında toplam 41 tane birleşik sözcük kullanıldığı görülmektedir. Bu sözcüklerin 26 tanesi ayrı yazılan birleşik sözcük, 15 tanesi ise bitişik yazılan birleşik sözcüktür. Birleşik sözcüklerden 11 tanesi fiil soylu iken 30 tanesi isim soyludur.

4.8. Sekizinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın sekizinci sorusu, “7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda Bilim ve Teknoloji temasında, bitişik ve ayrı yazılan birleşik sözcükler nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Söz konusu temada üç (3) okuma metni bulunmaktadır. Bu metinlerde yer alan birleşik sözcükler ayrı yazılan ve bitişik yazılan sözcükler olmak üzere frekanslarıyla birlikte aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.8.

“Bilim ve Teknoloji” temasında yer alan birleşik sözcükler

Birleşik Sözcük	BİLİM VE TEKNOLOJİ		
	Ayrı Yazılan Birleşik Sözcükler		
	Buluşa Doğru	Kara Tren	Medya Yalnızca Televizyon ve Gazeteden İbaret Değildir
Arama motoru	-	-	1
Ayırt et-	-	-	1
Beyin fırtınası	4	-	-
(bilgi) verebil-	-	-	1
Bir yandan	2	-	-
(buluşlar) yapabil-	1	-	-
Çizgi film	1	-	1
(çözüm) bulabil-	1	-	-
(çözüm) olabil-	1	-	-

Tablo 4.8. (devamı)

Ders kitabı ²²	-	-	1
Devam et-	1	-	-
Dikkat et-	-	-	1
Dikkatli ol-	-	-	1
(eğlenceli) olabil-	1	-	-
Emin olabil-	-	-	1
Emin ol-	-	-	1
Geri dönüşüm	1	-	-
Herhangi bir	1	-	-
Her zaman	1	-	1
Hesap makinesi	1	-	-
Hoş olabil-	1	-	-
İddia et-	-	-	1
Kara tren	-	3	-
Kimi zaman	2	-	-
Kurşun kalem	45	-	-
Küçük küçük	1	-	-
Neden ol-	1	-	1
O sırada	1	-	-
Ön plan ²³	1	-	-
Pastörize et-	1	-	-
Söz et-	-	-	1
Takip edebil-	-	-	1
Tatil ol-	-	-	1
Tercih edil-	1	-	-
Ya da	1	2	2
Bitişik Yazılan Birleşik Sözcükler			
Birleşik Sözcük	Buluşa Doğru	Kara Tren	Medya Yalnızca Televizyon ve Gazeteden İbaret Değildir
Asabil-	1	-	-
Bahset-	-	-	1
Biraz	3	-	-
Birçok	1	-	1
Bulabil-	3	-	+
Çekidüzen	1	-	-
Çözebil-	1	-	-
Değerlendirilebil-	1	-	-
Diyebil-	-	-	1
Düşünebil-	2	-	-
Eklenebil-	1	-	-
Getirebil-	1	-	-
Götürebil-	2	-	-
Gözyaşı	-	2	-
Hazırlayabil-	1	-	-
(içi) görünebil-	1	-	-

²²Türkçe Sözlük'te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözlükte adres kitabı, boyama kitabı, okuma kitabı, şiir kitabı sözcükleri tanımlanmıştır.

²³Türkçe Sözlük'te (TDK, 2011) madde başı olarak yer almamıştır. Sözlükte ön proje, ön rapor sözcükleri tanımlanmıştır.

Tablo 4.8. (devamı)

İpucu	-	-	1
Kaybet-	2	-	-
Kullanabil-	1	-	-
Kullanılabil-	1	-	-
Nasıl	4	-	5
Okuryazar	-	-	1
Olabil-	1	-	-
Olmayabil-	-	-	1
Örtüşmeyebil-	-	-	1
Sağlayabil-	1	-	-
Soyadı	-	-	1
Söyleneme-	1	-	-
Ulaşabil-	-	-	1
Üretebil-	1	-	-
Verebil-	1	-	-
Veya	-	-	1
Yapılabil-	4	-	-
Yenilebilen	1	-	-

Tablo 4.8. incelendiğinde Bilim ve Teknoloji temasında toplam 69 tane birleşik sözcük kullanıldığı görülmektedir. Bu sözcüklerin 35 tanesi ayrı yazılan birleşik sözcük, 34 tanesi ise bitişik yazılan birleşik sözcüktür. Birleşik sözcüklerden 43 tanesi fiil soylu iken 26 tanesi isim soyludur.

4.9. Dokuzuncu Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Bu araştırmanın dokuzuncu sorusu, “7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda yer alan okuma metinlerinin tamamında, bitişik ve ayrı yazılan birleşik sözcükler nelerdir?” olarak belirlenmiştir. İncelenen ders kitabında toplam 24 okuma metni yer almaktadır. Bu metinlerde yer alan birleşik sözcükler ayrı yazılan ve bitişik yazılan sözcükler olmak üzere frekanslarıyla birlikte aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.9.

7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndaki okuma metinlerinde yer alan birleşik sözcükler ve kullanım sıklıkları

7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda Yer Alan Okuma Metinleri								
Ayrı Yazılan Birleşik Sözcükler								
Sıra No	Birleşik Sözcük	Kul. Sık.	Sıra No	Birleşik Sözcük	Kul. Sık.	Sıra No	Birleşik Sözcük	Kul. Sık.
1	Kurşun kalem	45	110	Bu yüzden	3	219	Dikkatli ol-	2
2	Kardan adam	19	111	Cep telefonu	3	220	Dizüstü bilgisayar	2
3	Ya da	13	112	Davet et-	3	221	Durup düşün-	2
4	Ak sakallı	12	113	Harman yeri	3	222	En az	2
5	Devam et-	7	114	Her biri	3	223	Gül reçeli	2
6	Her zaman	7	115	Herhangi bir	3	224	Güle güle	2
7	Bir süre	6	116	İnşa edil-	3	225	Hava akımı	2
8	Bir yandan	6	117	Kara tren	3	226	Hayal et-	2
9	Her gün	6	118	Kendi kendine	3	227	Hep birlikte	2
10	Kabul edil-	6	119	Olabil-	3	228	İkram et-	2
11	Kimi zaman	6	120	Orta boy	3	229	İlk önce	2
12	El sanatları	5	121	Parmak izi	3	230	Kucak kucak	2
13	Hizmet et-	5	122	Savunma oyuncusu	3	231	Merak et-	2
14	Beyin fırtınası	4	123	Soyunma odası	3	232	Mide bulantısı	2
15	Genel müdürlük	4	124	Su bardağı	3	233	Neden ol-	2
16	Hafta sonu	4	125	Üst kat	3	234	Pek çok	2
17	Millî mücadele	4	126	Yer çekimi	3	235	Söz et-	2
18	Sanat eseri	4	127	İnsülin iğnesi	2	236	Şeker hastası	2
19	Teşekkür et-	4	128	Yağlı tohum	2	237	Uzay istasyonu	2
20	Tükenmez kalem	4	129	Bir çift	2	238	Uzay mekiği	2
21	Usul usul	4	130	Bir sürü	2	239	Yavaş yavaş	2
22	Yardım et-	4	131	Boyun bağı	2	240	Adana kebab	1
23	Alay et-	3	132	Çizgi film	2	241	Akide şekeri	1
24	Bilim insanı	3	133	Çok yönlü	2	242	Zemin kat	1
25	Boydan boya	3	134	Dikkat et-	2	243	Ziyaret et-	1

Tablo 4.9. (devamı)

26	Ak saçlı	1	135	Bir ara	1	244	Dalga dalga	1
27	Akşama doğru	1	136	Bir bir	1	245	Dalgın dalgın	1
28	Akşam yemeği	1	137	Bir daha	1	246	Dayanıp dayanama-	1
29	Alıp git-	1	138	Bir hayli	1	247	Ders kitabı	1
30	Allak bullak et-	1	139	Birinci sınıf	1	248	Devlet adamı	1
31	Almaz ol-	1	140	Bir türlü	1	249	Deyip dur-	1
32	Alt alta	1	141	Bir zaman	1	25	Dış işleri	1
33	Ana kapı	1	142	Bitmiş ol-	1	251	Dikenli tel	1
34	Anons edil-	1	143	Boynu bükük	1	252	Doğum günü	1
35	Arada bir	1	144	Bu arada	1	253	Dolu dolu	1
36	Arama motoru	1	145	(buluşlar) yapabil-	1	254	Donup canlan-	1
37	Arayıp bul-	1	146	Burcu burcu	1	255	Dönüp gel-	1
38	Arz et-	1	147	Buyur et-	1	256	Duvar resmi	1
39	Askeri araç	1	148	Cam sanatı	1	257	(eğlenceli) olabil-	1
40	Asma köprü	1	149	Cana yakın	1	258	El birliği	1
41	At arabası	1	150	Cıvil cıvil	1	259	Emin ol-	1
42	Ateş et-	1	151	Çamaşır sepeti	1	260	Emin olabil-	1
43	Ayırt et-	1	152	Çay bardağı	1	261	Engel ol-	1
44	Ay ışığı	1	153	Çekik göz	1	262	Esir et-	1
45	Ayrı ayrı	1	154	Çekirdeksiz üzüm	1	263	Eş değer	1
46	Ay yıldız	1	155	Çeşit çeşit	1	264	Evlenme çağı	1
47	Badem şekeri	1	156	Çıkar yol	1	265	Fark et-	1
48	Bağırıp dur-	1	157	Çoğu kez	1	266	Feda et-	1
49	Baş aşağı	1	158	Çok çok	1	267	Folik asit	1
50	Baş dönmesi	1	159	Çoluk çocuk	1	268	Gayret et-	1
51	Belli ol-	1	160	(çözüm) bulabil-	1	269	Gece lambası	1
52	(bilgi) verebil-	1	161	(çözüm) olabil-	1	270	Geçip bak-	1
53	Bir an	1	162	Dağ suyu	1	271	Geçip git-	1

Tablo 4.9. (devamı)

54	Gelip geç-	1	163	İddia et-	1	272	Kol ağzı	1
55	Gençlik çağı	1	164	İfade et-	1	273	Konuk et-	1
56	Geri dönüşüm	1	165	İhtiyat kuvveti	1	274	Konu komşu	1
57	Gidip gel-	1	166	İki katlı	1	275	Koparıp ye-	1
58	Gidip gör-	1	167	İlave et-	1	276	Koşup gel-	1
59	Giriş kapısı	1	168	İleri gelen	1	277	Koyu kahverengi	1
60	Giriş katı	1	169	İlgi alanı	1	278	Koyu kırmızı	1
61	Gök bilimi	1	170	İmdat eyle-	1	279	Koyu mavi	1
62	Görgü kuralı	1	171	İş adamı	1	280	Kök boya	1
63	Götürüp getir-	1	172	İşaret et-	1	281	Kötü niyet	1
64	Gün boyu	1	173	İş yeri	1	282	Kullanılmış olabil-	1
65	Gürül gürül	1	174	İyiden iyiye	1	283	Kuru baklagil	1
66	Hak et-	1	175	(iyi) geçineme-	1	284	Kuru çiçek	1
67	Halk edebiyatı	1	176	İyi ol-	1	285	Kuru fasulye	1
68	Hareket et-	1	177	Kaba sakal	1	286	Kuzey Kutbu	1
69	Haşhaş çiçeği	1	178	Kabul etme-	1	287	Kuzu eti	1
70	Hayal gücü	1	179	Kalkıp git-	1	288	Küçük küçük	1
71	Hayret et-	1	180	Kamu idaresi	1	289	Küt küt	1
72	Helal et-	1	181	Kan basıncı	1	290	Limon bahçesi	1
73	Helal ol-	1	182	Kan kırmızısı	1	291	Mahcup etme-	1
74	Hemen hemen	1	183	Kara haber	1	292	Mal et-	1
75	Hesap makinesi	1	184	Kara kış	1	293	Mensup ol-	1
76	Hiç kimse	1	185	Karışıp git-	1	294	Merak edip araştır-	1
77	Hoş olabil-	1	186	Kar topu	1	295	Meyve ağacı	1
78	İsrar et-	1	187	Katılmış ol-	1	296	Mırıl mırıl	1
79	İşık ışık	1	188	Kemik erimesi	1	297	Miladi takvim	1
80	Izgara köfte	1	189	Kerpiç duvar	1	298	Millet meclisi	1
81	İç kulak	1	190	Kız kardeş	1	299	İçler acısı	1

Tablo 4.9. (devamı)

82	Kırk para	1	191	Sıra sıra	1	300	Uzay uçuşu	1
83	Muhabbet kuşu	1	192	Sıvı yağ	1	301	Uzay üssü	1
84	Mutlu eden	1	193	Siyah zeytin	1	302	Uzun süreli	1
85	Mutlu et-	1	194	Su kemeri	1	303	Uzun uzun	1
86	Mutlu kıl-	1	195	Şeker hastalığı	1	304	Üç katlı	1
87	Nakdî yardım	1	196	Taarruz et-	1	305	Üst üste	1
88	Nane şekeri	1	197	Tahsis edil-	1	306	Üstüne üstlük	1
89	Nüfuz et-	1	198	Takip edebil-	1	307	Verilmiş ol-	1
90	On milyonluk	1	199	Taklit et-	1	308	Yapıp bitir-	1
91	Oradan oraya	1	200	Tanık ol-	1	309	Yarı saha	1
92	O sırada	1	201	Tatil ol-	1	310	Yaşlı başlı	1
93	Ölüm korkusu	1	202	Tek başıma	1	311	Yaz günü	1
94	Ön plan	1	203	Tek başına	1	312	Yemek kaşığı	1
95	Pamuk şekeri	1	204	Tembel tembel	1	313	Yeni yeni	1
96	Pastel boya	1	205	Temel harf	1	314	Yer yer	1
97	Pastörize et-	1	206	Tercih edil-	1	315	Yeşil yeşil	1
98	Pişman ol-	1	207	Tercih et-	1	316	Yeterli ve dengeli beslenme	1
99	(planlamış) olabil-	1	208	Terk et-	1	317	Yükselip git-	1
100	Planlayıp uygula-	1	209	Tespit edil-	1	318	Zaman zaman	1
101	Pul pul	1	210	Tespit et-	1			
102	Rahat et-	1	211	Tiyatro salonu	1			
103	Rahatsız etme-	1	212	Toz duman	1			
104	Razı ol-	1	213	Toz toprak	1			
105	Reçel takımı	1	214	Trafik polisi	1			
106	Renk renk	1	215	Uçsuz bucaksız	1			
107	Rica et-	1	216	(uyum) sağlayabil-	1			
108	Sargı yeri	1	217	Uzay aracı	1			
109	Sık sık	1	218	Millî irade	1			

Tablo 4.9. (devamı)

Bitişik Yazılan Birleşik Sözcükler								
Sıra No	Birleşik Sözcük	Kul. Sık.	Sıra No	Birleşik Sözcük	Kul. Sık.	Sıra No	Birleşik Sözcük	Kul. Sık.
1	Nasıl	24	58	Balibey	3	115	Akdamar (adası)	1
2	Atatürk	17	59	Bulama-	3	116	Alabil-	1
3	Biraz	16	60	Durabil-	3	117	Alabildiğine	1
4	Olabil-	11	61	Kızılırmak	3	118	Alama-	1
5	Ağabey	10	62	Yapabil-	3	119	Alçitepe	1
6	Ayakkabı	10	63	Yeryüzü	3	120	Algılayama-	1
7	Birkaç	9	64	Atama-	2	121	Anıtkabir	1
8	Karadeniz	9	65	Başkomutan	2	122	Arıburnu	1
9	Akdeniz	8	66	Bileme-	2	123	Asabil-	1
10	Birçok	8	67	Çukurova	2	124	Ayakkabıcı	1
11	Delikanlı	8	68	Düşünebil-	2	125	Aydede	1
12	Hisset-	7	69	Düşüreme-	2	126	Bahsedil-	1
13	Kaybet-	7	70	Eskişehir	2	127	Bahset-	1
14	Alper	6	71	Götürebil-	2	128	Bakakal-	1
15	Birbiri (+)	6	72	Hissettir-	2	129	Başkent	1
16	Birtakım	6	73	Kahverengi	2	130	Başrol	1
17	Çanakkale	6	74	Kaybol-	2	131	Başucu	1
18	Dayanama-	6	75	Kullanabil-	2	132	Beliriver-	1
19	Hiçbir	6	76	Olmayabil-	2	133	Bulamayabil-	1
20	Bulabil-	5	77	Söyleneme-	2	134	Bulunabil-	1
21	Gözyaşı	5	78	Ulaşabil-	2	135	Buzdolabı	1
22	Herkes	5	79	Vazgeç-	2	136	Cumhurbaşkanı	1
23	Niçin	5	80	Verebil-	2	137	Çalama-	1
24	Seyret-	5	81	Veya	2	138	Çarkifelek	1
25	Yapılabil-	5	82	Yüzyıl	2	139	Çekidüzen	1
26	Akşehir	3	83	Açıkgöz	1	140	Çıkarabil-	1
27	Anadolu	3	84	Akbaş	1	141	Çözebil-	1

Tablo 4.9. (devamı)

28	Değerlendirebil-	1	85	İsteyeme-	1	142	Uçabil-	1
29	Değiştireme-	1	86	Kahvaltı	1	143	Uludağ	1
30	Deliriver-	1	87	Kalabil-	1	144	Uluslararası	1
31	Denebil-	1	88	Kalkama-	1	145	Üretebil-	1
32	Devredil-	1	89	Kararname	1	146	Vazgeçilmez	1
33	Deyiver-	1	90	Kaybedil-	1	147	Vurdumduymaz	1
34	Diyarbakır	1	91	Kaybettir-	1	148	Yapama-	1
35	Diyebil-	1	92	Keşfet-	1	149	Yardımsever	1
36	Donuver-	1	93	Konuksever	1	150	Yenilebilen	1
37	Düşünüleme-	1	94	Koparama-	1	151	Yeşilirmak	1
38	Eklenebil-	1	95	Milletvekili	1	152	Yetişeme-	1
39	Ekleyebil-	1	96	Okuryazar	1	153	Yetiştireme-	1
40	Emredil-	1	97	Olama-	1	154	Yiyeme-	1
41	Geliver-	1	98	Olağanüstü	1	155	Yüzyıllar	1
42	Getirebil-	1	99	Ortaöğretim	1	156	Zığındere	1
43	Gideme-	1	100	Öğreneme-	1			
44	Gireme-	1	101	Örtüşmeyebil-	1			
45	Giydirebil-	1	102	Öteberi	1			
46	Görebil-	1	103	Sabret-	1			
47	Hacıyatmaz	1	104	Sağlayabil-	1			
48	Hanımeli	1	105	Sanatevi	1			
49	Hayırsever	1	106	Sanatsever	1			
50	Hazırlayabil-	1	107	Sivrihisar	1			
51	Herhalde	1	108	Sokabil-	1			
52	Herhangi	1	109	Sonbahar	1			
53	Hissetme-	1	110	Sorama-	1			
54	İçebil-	1	111	Soyadı	1			
55	(içi) görünebil-	1	112	Sultanküpesi	1			
56	İlkyaz	1	113	Sütliman	1			
57	ipucu	1	114	tokgözlü	1			

Tablo 4.9. incelendiğinde 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndaki okuma metinlerinde toplam 474 tane birleşik sözcük kullanıldığı görülmektedir. Bu sözcüklerin 318 tanesi ayrı yazılan birleşik sözcük, 156 tanesi ise bitişik yazılan birleşik sözcüktür. Birleşik sözcüklerden 182 tanesi fiil soylu iken 292 tanesi isim soyludur.

4. 10. Onuncu Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Bu araştırmanın onuncu araştırma sorusu "7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan okuma metinlerinde en çok kullanılan on beş sözcük nedir?" olarak belirlenmiştir. Kitaptaki sözcüklerin kullanım sıklığına bakılarak araştırma sorusunu temsil eden on beş örneğe yer verilmiştir. En çok kullanılan on beş sözcük ve kullanım sıklıkları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4. 10.

7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda en çok kullanılan on beş sözcük ve kullanım sıklıkları

Sıra No	Birleşik Sözcük	Kullanım Sıklığı
1	Kurşun kalem	45
2	Nasıl	24
3	Kardan adam	19
4	Atatürk	17
5	Biraz	16
6	Ya da	13
7	Ak sakallı	12
8	Olabil-	11
9	Ağabey	10
10	Ayakkabı	9
11	Birkaç	8
11	Karadeniz	
11	Akdeniz	
11	Birçok	8
11	Delikanlı	
12	Devam et-	
12	Her zaman	7
12	Hisset-	
12	Kaybet-	
12	Alper	
12	Birbiri (+)	
12	Bir süre	
12	Birtakım	
12	Bir yandan	
13	Çanakkale	6
13	Dayanama-	
13	Her gün	
13	Hiçbir	
13	Kabul edil-	
13	Kimi zaman	

Tablo 4.10 (devamı)

14	Bulabil- El sanatları Gözyaşı Herkes Hizmet et- Niçin Seyret- Yapılabil- Beyin fırtınası Genel müdürlük Hafta sonu Millî mücadele	5
15	Sanat eseri Teşekkür et- Tükenmez kalem Usul usul Yardım et-	4

Tablo 4.10. incelendiğinde 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndaki okuma metinlerinde en çok kullanılan on beş sözcük sıralamasına toplam 47 sözcük girmiştir. Bu sözcüklerin 22'si ayrı yazılan, 25'i ise bitişik yazılan birleşik sözcüğe örnektir. Tablodaki 47 sözcükten 12'si fiil soylu, 35'i ise isim soyludur.

4.11. On Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Bu araştırmanın on birinci araştırma sorusu “Birleşik sözcüklerin öğretimine yönelik kitapta herhangi bir etkinlik bulunmakta mıdır?” olarak belirlenmiştir.

Birleşik sözcükler konusu sözcükte yapı ve yazım kuralları kapsamında önemli bir yere sahiptir. 2018- 2019 Eğitim- Öğretim Yılı Türkçe Dersi Öğretim Programı 7. sınıf kazanımları incelendiğinde okuma becerisine ait alt başlıklardan biri olan söz varlığı bölümünde “Basit, türemiş ve birleşik fiilleri ayırt eder.” kazanımı ile yazma becerisine yönelik “Yazdıklarını düzenler.” kazanımı bulunmaktadır. Kazanımlar doğrultusunda hazırlanan kitapta birleşik sözcüklerin öğretimine yönelik okuma becerisine yönelik bir etkinliğe yer verilmiş, yazma becerisine yönelik ise herhangi bir etkinliğin yer almadığı tespit edilmiştir. Bu durum karmaşık bir konu olarak değerlendirilebilecek nitelikte olan birleşik sözcüklerin yazımının öğrenci tarafından kavranmasını olumsuz etkilemektedir. Eğitimde tekrarın önemi düşünülecek olursa öğrencinin öğrendiği konuyla ilgili etkinliklere ihtiyacı vardır. Bu anlamda konuyla ilgili etkinliğin olmaması öğrenci açısından büyük eksikliklerdir.

Anadili öğretiminde kullanılan farklı kitaplar incelendiğinde 2017- 2018 Eğitim- Öğretim Yılı'nda kullanılmış olan Ez-De Yayınları'na ait Türkçe Ders Kitabı'nda birleşik sözcüklerin yazımına dair birkaç farklı etkinlik yer almaktadır. Ayrıca yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde

kullanılan bir kaynak olan Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe ders ve çalışma kitabında da herhangi bir seviyede birleşik sözcükler ve bu sözcüklerin yazımına ilişkin herhangi bir “

4.12. On İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Bu araştırmanın on ikinci sorusu, “7. Sınıf öğrencilerine birleşik sözcük konusunu kavratılmak için nasıl etkinlikler hazırlanabilir?” olarak belirlenmiştir. Hazırlanan ilk üç etkinlik konunun öğrenciler tarafından bulunup kavranmasını amaçlamaktadır. Diğer etkinlikler ise öğrencinin bulup özümlediği konuyu tekrar etmesini ve böylece pekiştirmesini sağlayacak türde etkinliklerdir.

Konu ile ilgili hazırlanan etkinlikler şunlardır:

ETKİNLİK 1

a. Aşağıda verilen paragraftaki birleşik sözcükleri bulup altını çiziniz, uygun kutuya yerleştiriniz.

“Ev, iki girişliydi. Zemin kata mermer merdivenlerden giriliyordu. Burada evin sahibi olan komşu ninemiz yaşıyordu. Evin pencereleri alabildiğine geniş bahçeye bakıyordu. Bahçe iki bölümden oluşuyordu. Birinci bölümde sardunya, begonya, çarkıfelek, sultanküpesi, hanımeli, katmerli güller ve adlarını bilmediğim çiçekler vardı; ikinci bölümde de meyve ağaçları bulunuyordu. Geniş kerpiç duvarlar iki insan boyu yüksekliğindeydi. Duvarın iç tarafı ve üst kısmı boydan boya mor salkımlı çiçeklerle kaplıydı. Çiçekler ilkyazdan sonbahara kadar durmadan açtığı için duvarlar âdeta mor renge bürünüyordu. Bu yüzden de buraya mor salkımlı ev diyorduk.

Zengin bir bey ailesinin kızı olan komşu nine, bu evde yıllardan beri Fındık adlı köpeğiyle yaşıyordu. Çoluk çocuk yoktu. Evin avlusuna benden başka hiçbir çocuk giremezdi. Onun her türlü işini ben yaptığım için beni çok seviyordu. Her zaman “Benim oğlum, paşa oğlum!” diyordu. Bu övücü sözler pek hoşuma gidiyordu. Ben de bir dediğini iki etmiyordum. Ona pazardan her gün ekmek, süt, yoğurt gibi öteberi almak benim görevimdi. Bir de mahalle çeşmesinden günde iki üç kez taze su götürürdüm.” (s. 11).

AYRI YAZILANLAR

BİTİŞİK YAZILANLAR

Çarkıfelek

b. Günlük hayatta kullandığınız birleşik sözcüklere birkaç örnek veriniz. Bu sözcükleri, yazımına dikkat ederek aşağıdaki boşluğa yazınız.

ETKİNLİK 2

a. Aşağıda verilen paragraftaki birleşik sözcükleri bulup altını çiziniz, uygun kutuya yerleştiriniz.

“Gösteri yarındı. Eve döndüğümde kendimde değildim. Yatağıma uzanıp gözlerimi tavana diktim. Uzun süre öylece kaldım. Sonra aklıma birden geliveren bir şeyle yerimden fırladım. Müthiş bir fikirdi. Olabilirdi, denemeye değerdi. Yatağımanın altındaki plastik çamaşır sepetini çıkarıp eskimeye yüz tutmuş bir çift beyaz çorap buldum, giydim. Kırmızı ispirotolu kalemimle çorapların üzerini ayakkabı modelinde boyadım. İşte kan kırmızısı ayakkabılarım hazırды. Sahneye en yakın oturan kişiyle bile aramda üç metre mesafe olacaktı. Fark etmeleri olanaksızdı. Buluşumla gurur duyuyordum.

Gösteri okulun tiyatro salonunda büyük bir başarıyla tamamlandı. Ben sahneye çıkana kadar bir şeylerle oyalandım. En son kırmızıya boyanmış çoraplarımı giydim. Bayılacak gibiydim. Oyun anons edildi. Büyük bir coşkuyla oynadım. Bir ara kapıya yakın bir yerlerde annemle babamı gördüm. Bir yandan alkışlıyorlar, bir yandan da bir şeyler işaret ediyorlardı.” (s. 26).

BİRLEŞİK İSİMLER

--

BİRLEŞİK FİİLLER

Geliveren

b. Birleşik fiilleri incelediğinizde bazılarının bitişik, bazılarının ayrı yazıldığını görüyorsunuz. Sizce bu durumun bir sebebi olabilir mi? Aşağıdaki boşluğa yazınız.

ETKİNLİK 3

Aşağıda verilen metindeki birleşik fiilleri bulup altını çiziniz, uygun kutuya yerleştiriniz.

“Ali'nin ödevlerini yapması için arkadaşı ona yardım etti. Ali ödevlerini bir an önce bitirdiği için çok mutlu olmuştu. Beraber çalıştıklarında çoğu konuyu anlayabiliyordu. Ali ödevlerini bitirip ev giderken yoldaki çukuru görmeyince düşeyazdı. Ama çukuru son anda fark edince bir anda kenara çekiliverdi. Yaşadığı bu şokun ardından olduğu yerde bir süre kalakaldı. Etrafındakiler onun bu dalgınlığını görünce şaşakalmıştı.

Ali son zamanlarda çok zorluğun üstesinden gelebilmişti. Yaşadığı stresten dolayı birkaç gün hasta olmuştu. Bu tür bunalımlar ona kendini kötü hissettiriyordu. Ancak Ali kendine güvenen biriydi ve her türlü zorluğun üstesinden gelebilirdi. Bunları düşününce yaşadığı stresi ve kötü anıları bir anda unutuverdi. Yeniden ruh hâli düzelince çukura düşmekten son anda kurtuluşunu hatırladı ve güleyazdı. Aslında Ali kendiyse barışık bir çocuktu ve kendiyse yeri geldiği zaman alay edebilirdi. Bu özelliği onun kendisini iyi hissetmesine yardımcı oluyordu.

Ali o gün ödevlerini bitirmiş olmanın gönül rahatlığı ile başını yastığa koyabildi. Aklına ödevinin kapağını hazırlamadığı gelince hemen yataktan kalktı ve kâğıda bir çırpıda gerekli notları yazıverdi. Artık rahat rahat uyuyabilirdi. Ali saati kurmayı unuttuğu için az kalsın uyuyakalıyordu. Hemen uyandı, alelacele giyindi ve zor güç okula yetişebildi. Ödevlerini öğretmene teslim ederken heyecandan durayazmıştı. Öğretmen ödevleri inceleyedururken Ali de merakla sonucu bekliyordu. Öğretmen ona gülümseyip aferin deyince Ali çok mutlu oldu. Tarifsiz bir huzur hissetmişti.”

AYRI YAZILANLAR

BİTİŞİK YAZILANLAR

Yardım etti

* Etkinlikte kullanılan metnin alındığı internet adresi kaynakçada gösterilmiştir.

ETKİNLİK 4

Bilgi Notu: Etmek, edilmek, eylemek, olmak, olunmak yardımcı fiilleriyle kurulan birleşik fiiller, ilk kelimesinde herhangi bir ses düşmesi veya türemesine uğramazsa ayrı; uğrarsa bitişik yazılır.

Yukarıda verilen bilgi notu doğrultusunda aşağıdaki sözcükleri uygun yardımcı fiillerle birleştiriniz. Oluşan yeni sözcüğü uygun kutucuğa yerleştiriniz.

- Terk
- Af
- Emir
- Keşif
- Sabır
- Hasta
- Kayıp
- Kabul
- Azat
- Teşekkür
- His

ETMEK

EDİLMEK

EYLEMEK

OLMAK

OLUNMAK

AYRI YAZILANLAR

Terk etmek

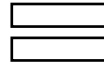
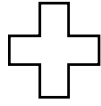
BİTİŞİK YAZILANLAR

ETKİNLİK 5

Bilgi Notu: Kelimelerden her ikisi veya ikincisi birleşme sırasında anlam değişmesine uğradığında bu tür birleşik kelimeler bitişik yazılır.

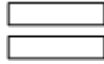
Birleşme sırasında kelimelerden hiçbiri veya ikinci kelimesi anlam değişikliğine uğramayan birleşik kelimeler ayrı yazılır.

Aşağıda verilen görselleri kullanarak birleşik kelimeler oluşturunuz. Oluşturduğunuz birleşik kelimeyi verilen bilgi notu doğrultusunda yazınız.

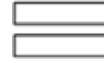
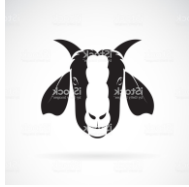

Kuşburnu

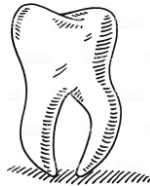
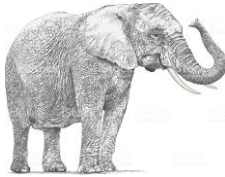
.....

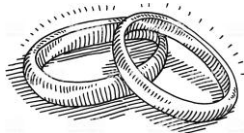
.....

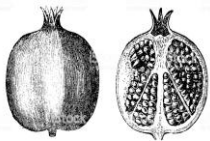
.....

.....

.....

.....

*** Etkinlikte kullanılan görsellerin alındığı internet adresi kaynakçada gösterilmiştir.**

ETKİNLİK 6

Aşağıdaki cümlelerde yer alan birleşik sözcüklerin altını çiziniz. Bu cümlelerdeki birleşik sözcükler doğru yazılmışsa cümlenin sonundaki boşluğa (Doğru) yazınız; yanlış yazılmışsa cümlenin sonundaki boşluğa doğrusunu yazınız.

- 1) Orta Asya Türk devletleri konargöçer yaşam tarzını benimsemişlerdir. (D)
- 2) Ayşe cankurtaran belgesi almak için İstanbul'a gidecek. ()
- 3) Deprem yeraltındaki hareketliliğe denir. ()
- 4) Yıllar sonra dedem halamın yaptığı hatayı affetti. ()
- 5) Yerelması kalori değeri düşük bir besindir. ()
- 6) Amcam dükkanına yeni bir yazar kasa aldı. ()
- 7) Annem beni beklerken koltukta uyuyakalmış. ()
- 8) Savaşta kadın ve erken omuz omuza çarpıştı. ()
- 9) Arkadaşlarımlar beş taş oynamayı çok severim. ()
- 10) Problemi çözmek için bir çıkar yol arıyorum. ()
- 11) Penguenler Güney Kutbu'nda yaşar. ()
- 12) Dün akşam üstü hava yağışlıydı. ()
- 13) Aşçıbaşı hastalanınca müşteriler yemeksiz kaldı. ()
- 14) Üzerinde gece mavisi bir elbise vardı. ()
- 15) Dün alınan bir kararla polis evleri halka açıldı. ()
- 16) Anadilimiz Türkçedir. ()
- 17) Bu havada en güzel içecek tavşan kanı bir çaydır. ()
- 18) Silifke, Mersin'in güney batısında yer alan bir ilçedir. ()
- 19) Tüm önyargılar kötüdür. ()
- 20) Selin'in elmacık kemikleri çok belirgindir. ()

ETKİNLİK 7

Aşağıdaki sözcükleri anlam ilgileri açısından eşleştiriniz ve eşleştirdiğiniz sözcükleri ilgili kutucuğa yerleştiriniz.

(A) Balık

(B) Büyük

(C) Kedi

(D) Yavru

(E) Tavuk

(F) At

(G) Adana

(H) Toplu

(İ) Kesme

(J) Şeker

() Şeker

() İğne

() Pancarı

(A) Sırtı

() Dili

() Ağzı

() Göğsü

() Ayı

() Sineği

() Kebabı

AYRI YAZILANLAR

BİTİŞİK YAZILANLAR

Balıksırtı

ETKİNLİK 8

Aşağıdaki kutucukta yer alan birleşik sözcüklerden on (10) tanesini seçiniz ve bu sözcükleri cümle içerisinde kullanınız. Kullandığınız sözcüklerin yazımına dikkat ediniz.

1) Akşamsefası	11) sarıçıyan
2) Dağkeçisi	12) ayaküstü
3) Tonbalığı	13) yarımküre
4) İtdirseği	14) boncukmavisi
5) Kadınbudu	15) başöğretmen
6) Ayrıkotu	16) huzurevi
7) Kayısıkurusu	17) derialtı
8) Eloğlu	18) altyazı
9) Okuryazar	19) Kazazede
10) Kargaburun	20) binbaşı

CÜMLELER

- 1) Bahçedeki akşamsefasının kokusu tüm balkonu sarıyordu.
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)
- 6)
- 7)
- 8)
- 9)
- 10)

ETKİNLİK 9

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili olarak belirtilen birleşik sözcüklerin yazımına dikkat ediniz. Yazımı doğru olanların başına (D) yazınız. Yanlış olanları ise yandaki boşluğa doğru olarak yazınız.

(D/Y)	Cümle	Doğru Yazımı
D	Annem pazardan bir kg <u>kuşkonmaz</u> almamı istedi.	
	Kendimi dört duvar arasında <u>hapis olmuş</u> gibi hissediyorum.	
	En büyük hayalim bir <u>gözlem evine</u> gitmekti.	
	Midemde <u>dans eden</u> onlarca kelebek var sanki.	
	Yıllar önce bu şehri apar topar <u>terkettiler</u> .	
	Annem <u>bağ bozumu</u> zamanı doğduğumu söyler.	
	Kızılay <u>depremzedelere</u> yardım kumanyası dağıttı.	
	Bu yıl <u>açık öğretim</u> fakültesine yazılmayı düşünüyorum.	
	Karınca ile <u>cırcır böceğinin</u> hikayesi beni hep üzer.	
	Misafirlerime ilk defa <u>kakaolu kek</u> yaptım.	
	Mümtaz Bey, iş dünyasında <u>var yemez</u> bir patron olarak tanınırdı.	
	Sanal gerçeklik gözlükleri ve hologram teknolojisi ile insanoğlu <u>gerçeküstü</u> deneyimler yaşayabiliyor.	
	Eski kavimlerde <u>ay tutulması</u> sırasında doğaya kurban verilirdi.	
	<u>Dilbilgisi</u> konularını her zaman zevkle anlatırım.	
	Doğu Anadolu bölgesi <u>yeraltı</u> kaynakları bakımından zengin bir bölgedir.	
	Acildeki uzun bekleyiş <u>baş hekimin</u> gelmesiyle son buldu.	
	Düzenli ordu kurulmadan önce <u>kuvayı milliye</u> birlikleri Anadolu'nun savunulmasında üstün bir çaba gösterdi.	
	<u>Onbaşı</u> Kemal, siperinden korkusuzca fırladı.	
	<u>Saka kuşlarını</u> avlamak için tuzak kuruyordu.	
	Annem yerleri her zaman <u>arap sabunu</u> ile siler.	

ETKİNLİK 10

Aşağıda yer alan bulmacada gizlenmiş birleşik sözcükleri bulunuz. Bu sözcükleri yazılış şekillerine göre uygun kutuya yazınız.

A	C	D	B*	A*	L*	K*	Ö*	P*	Ü*	Ğ*	Ü*	U	H	J
F	E	I	E	F	G	Ü	S	T	B	B	M	Ö	U	P
Ğ	E	İ	Ş	L	L	L	Ü	L	E	T	A	Ş	I	D
S	E	L	T	Ç	U	Y	B	D	H	H	S	C	E	F
F	H	Y	A	Ü	T	U	Z	R	U	H	U	A	B	R
G	A	Y	Ş	Ğ	E	T	S	B	V	N	T	N	A	A
U	V	J	T	G	A	M	İ	R	A	S	Y	E	D	İ
N	A	S	M	Z	A	A	G	P	R	G	N	R	E	A
U	Y	U	R	G	E	Z	E	R	O	U	D	İ	M	V
Ö	O	Ç	U	A	I	J	D	Ğ	L	U	F	Ğ	Y	N
H	L	Ü	Ş	A	O	L	D	İ	M	I	Y	İ	A	H
J	U	S	İ	Y	O	L	A	İ	A	I	M	M	Ğ	O
N	O	T	E	T	M	E	K	I	K	K	Ç	H	I	Ö
G	K	Ü	Ç	K	Ö	K	T	Ş	H	L	E	Y	Ş	M
L	M	O	K	K	U	H	Y	İ	İ	Ş	O	V	F	U

AYRI YAZILANLAR**BİTİŞİK YAZILANLAR**

Balköpüğü

5.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Araştırmanın alt problemleri bağlamında sonuçlar şöyle sıralanabilir:

- Birinci araştırma sorusuna göre Erdemler temasında üç okuma metni olduğu tespit edilmiştir. Bu metinlerde toplam 81 birleşik sözcük kullanıldığı görülmektedir. Kullanılan birleşik sözcüklerden 49'u ayrı yazılan, 32'si bitişik yazılan birleşik sözcüktür. Yine bu birleşik sözcüklerden 26'sı fiil soylu iken 55'i isim soyludur.
- İkinci araştırma sorusuna göre Doğa ve Evren temasında üç okuma metni bulunmaktadır. Bu metinlerde toplam 73 birleşik sözcük yer almaktadır. Bu birleşik sözcüklerin 48'i ayrı yazılan, 25'i ise bitişik yazılan birleşik sözcüktür. Birleşik sözcüklerden 29'u fiil soylu, 44'ü ise isim soyludur.
- Üçüncü araştırma sorusuna göre Millî Kültürümüz temasında üç okuma metni olduğu görülmektedir. Bu metinlerde toplam 101 birleşik sözcük kullanıldığı tespit edilmiştir. Birleşik sözcüklerden 29'u fiil soylu iken 72'si isim soyludur. Bu sözcüklerin 59'u ayrı yazılan, 42'si ise bitişik yazılan birleşik sözcüktür.
- Dördüncü araştırma sorusuna göre Millî Mücadele ve Atatürk temasında yine üç okuma metni tespit edilmiştir. Bu metinlerde 39 fiil soylu, 51 isim soylu olmak üzere toplam 90 birleşik sözcük kullanıldığı görülmektedir. Bu sözcüklerin 59'u ayrı yazılan, 31'i ise bitişik yazılan birleşik sözcüktür.
- Beşinci araştırma sorusuna göre Vatandaşlık temasında üç okuma metni içerisinde toplam 60 birleşik sözcük yer almıştır. Bu sözcüklerin 35'i ayrı yazılan, 25'i ise bitişik yazılan birleşik sözcüktür. Kullanılan birleşik sözcüklerin 28'i fiil soylu iken 32'si isim soyludur.
- Altıncı araştırma sorusuna göre Sağlık ve Spor temasında üç okuma metni ve bu metinlerde 22'si fiil soylu, 48'i isim soylu olmak üzere toplamda 70 birleşik sözcük tespit edilmiştir. Bu sözcüklerin 51'i ayrı yazılırken 19'u bitişik yazılmıştır.
- Yedinci araştırma sorusuna göre Sanat temasında üç okuma metni bulunmaktadır. Bu metinlerde 41 birleşik sözcük kullanılmıştır. Kullanılan birleşik sözcüklerden 11'i fiil soylu, 30'u isim soyludur. Yine bu sözcüklerin 26'sı ayrı yazılan, 15'i ise bitişik yazılan birleşik sözcüklere örnektir.
- Sekizinci araştırma sorusuna göre Bilim ve Teknoloji temasında bulunan üç okuma metninde toplam 69 birleşik sözcük kullanılmıştır. Birleşik sözcüklerin 26'sı isim soylu iken 43'ü fiil soyludur. Yine bu sözcüklerin 35'i ayrı yazılırken 34'ü bitişik yazılmıştır.

- Dokuzuncu araştırma sorusuna göre 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda bulunan 24 okuma metninde 318'i ayrı yazılan, 156'sı ise bitişik yazılan olmak üzere toplam 474 birleşik sözcük yer almaktadır. Bu sözcüklerin 182'si fiil soylu, 292'si ise isim soyludur.
- Onuncu araştırma sorusuna göre ders kitabında en çok kullanılan 15 sözcük sıralamasına toplam 47 sözcük girmiştir. Bu sözcüklerin 22'si ayrı yazılan, 25'i ise bitişik yazılan birleşik sözcüğe örnektir. Ayrıca bu sözcüklerin 12'si fiil soylu, 35'i isim soyludur.
- On birinci araştırma sorusuna göre incelenen kitapta birleşik sözcüklerin öğretimine dair okuma becerisine yönelik bir etkinlik bulunurken, yazma becerisine yönelik herhangi bir etkinliğin yer almadığı tespit edilmiştir. Bu durum konunun kavratılması ve yazım kuralları konusuna hazırlık oluşturması açısından bir eksiklik olarak yorumlanabilir.
- On ikinci araştırma sorusuna göre 7. sınıf öğrencilerine birleşik sözcük konusunu kavratılmak amacıyla çeşitli etkinlikler hazırlanmıştır.

5.2. Tartışma

Birleşik sözcükler alan yazınında geçmişten günümüze farklı açılardan incelenmiş bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan alan yazını taramasında ders kitaplarında yer alan birleşik sözcükleri inceleyen bir çalışmaya (Kalfa, 2001), birleşik sözcüklerin yazımı konusunu inceleyen ise birçok çalışmaya (Sinanoğlu, 1958; Eren, 1987; Eren, 1988; Korkmaz, 1994; Zülfişkar, 2002; Zülfişkar, 2003; Koç, 2007; Karacaoğlu, 2010) ulaşılmıştır. Tüm bu çalışmalar temelde birleşik sözcüğün tanımından yola çıkarak alana çeşitli katkılar sunmuşlardır. Görülmektedir ki birçok araştırmacı yaptıkları çalışmalarda birleşik sözcüklerin yazımıyla ilgili fikir birliği olmadığını savunmuştur. Buna paralel olarak yıllar içerisinde yazım kılavuzlarında da birleşik sözcüklerin yazımıyla ilgili değişikliklere gidildiği görülmüştür. Bu anlamda ortaya atılan farklı fikirler bilgi karışıklığını doğurmuştur. Bu nedenle Kalfa (2001) yaptığı çalışmasında ders kitaplarının bu karışıklıktan etkilendiğini ortaya koymuştur. Bu karışıklığa çözüm olarak ise tüm araştırmacıların ortak önerisi birleşik sözcüklerin yazımı konusunda tek bir kaynağa başvurulması gerekliliğidir.

Yapılan alan yazını taramasından yola çıkarak birleşik sözcüklerin yazımı konusunu, eğitim- öğretim bağlamında inceleyen çalışmalara ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacıların birleşik sözcüklerin yazımıyla ilgili eğitim- öğretim kavramı çerçevesinde çalışmalar yapması gerekmektedir. Bu yönüyle yapılan araştırmanın alan yazınına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

5.3. Öneriler

Yapılan araştırmadan elde edilen bulgular ve alan yazınından yola çıkılarak şu maddeler önerilebilir:

- Yapılan alan yazını taramasında birleşik sözcüklerin yazımı konusunun eğitim- öğretim çerçevesinde ihmal edildiği görülmektedir. Araştırmacıların eğitim- öğretim özelinde çalışmalar yapması önerilmektedir.
- Bitişik yazılan ve ayrı yazılan birleşik sözcüklerin yazımlarıyla ilgili daha net kurallar belirlenmesi ve benzer şekillerde oluşan birleşiklerin yazımı konusunda birliğe gidilmesi önerilmektedir.
- Alan yazınında farklı araştırmacılar birleşik sözcüklerin yazımıyla ilgili çeşitli fikirler öne sürebilmektedir. Ancak yazım konusunda başvuru kaynağının TDK tarafından hazırlanan Yazım Kılavuzu olması gerekmektedir.
- Başvuru kaynağı olarak esas alınması önerilen TDK Yazım Kılavuzu'nun ve TDK Türkçe Sözlük'ün sözcük listelerinin ve içeriklerinin güncellenerek yeniden yayınlanması önerilmektedir.
- Gazete, dergi, kitap, reklam afişleri, el ilanları gibi her türlü dil kullanıcısına hitap eden yazılı kaynakların yazım kuralları konusunda TDK Yazım Kılavuzu'na göre hazırlanması ve bir kontrol düzeneği tarafından denetlenmesi önerilmektedir.
- 7. sınıf Türkçe dil bilgisi konuları arasında yer alan Fiilde Yapı konusu birleşik sözcüklerin yazımı ile de yakından ilişkilidir. Özellikle ayrı yazılan birleşik fiillerin kavranması oldukça güçtür. Bu bağlamda kitapta birleşik fiillere ve özellikle ayrı yazılan birleşik fiillere daha fazla yer verilmesi gerekmektedir.
- Birleşik sözcüklerin yazımı ile ilgili Türkçe Dersi Öğretim Programı'na çeşitli kazanımlar eklenmesi önerilmektedir. Bu sayede kazanımlar doğrultusunda hazırlanan ders kitaplarında birleşik sözcüklerin yazımına yönelik çeşitli etkinlikler yer alacaktır.
- Eğitim- öğretimde tekrar oldukça önemlidir. Konunun kavranması açısından öğretmenlerin, öğrencileri yeterli sayıda etkinlikle desteklemesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- [1]. Akarsu, B. (1998). *Dil- kültür bağlantısı*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- [2]. Aksan, D. (2005). *Türkçenin gücü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- [3]. Aksoy, Ö. A., Adalı, O. ve Bayaz, A. (1995). *Ana yazım kılavuzu*. İstanbul: Adam Yayınları.
- [4]. Alibekiroğlu, S. (2017). Türkçede takısız ad tamlaması şeklindeki birleşik sözcükler. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6 (1), 184- 195.
- [5]. Banguoğlu, T. (1986). *Türkçenin grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- [6]. Banguoğlu, T. (2015). *Türkçenin grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- [7]. Baş, B. (2011). Söz varlığı ile ilgili çalışmalarda kullanılacak ölçütler. *TÜBAR- XXIX, Bahar*, 27- 61.
- [8]. Baydar, T. (2013). İsim+ yardımcı fiil şeklinde oluşan birleşik fiiller üzerine. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 55- 66.
- [9]. Demiral, A. (2014). Birleşik fiil konusundaki yaklaşımlar, *Türk dil bilgisi toplantıları birleşik fiil bildiriler ve tartışmalar içinde (sayfa13- 32)*. Ankara: TDK.
- [10]. Ediskun, H. (2005). *Türk dilbilgisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- [11]. Ergene, O. (2017). Kutadgu Bilig’de özel adlar. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 245- 288.
- [12]. Eren, H. (1987). Yazımda ikili “çözüm”. *Türk Dili Aylık Dil Dergisi*, 430, 161-167.
- [13]. Eren, H. (1988). Mısır tavuğu mu, yoksa mısırtavuğu mu?, *Türk Dili Aylık Dil Dergisi*, 316- 320.
- [14]. Ergin, M. (2005). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak.
- [15]. Gencan, T. N. (2001). *Dilbilgisi*. Ankara: Ayraç Yayınevi.
- [16]. Gökçür, E. (2017). Türkmen Türkçesinde ad türünden birleşik sözcükler üzerine. *Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi (TÜRKLAD)*, 1-2, 67- 84.
- [17]. Heidegger, M. (2013). *Hümanizm üzerine (Y. Örnek, Çev.)*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- [18]. İlhan, N. (2001). Birleşik fiil kuruluşunda a-i-u ünlüleri. *Türk Dili Dergisi*, 596, 177- 182.
- [19]. Kalfa, M. (2001). İlk öğretim dil bilgisi kitaplarında birleşik kelime sorunu. *Türk Dili Dergisi*, 592, 396- 403.
- [20]. Karaağaç, G. (2012). *Türkçenin dil bilgisi*. Ankara: Akçağ Basım Yayım Pazarlama A.Ş.
- [21]. Karaağaç, G. (2013). *Dil bilimi terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- [22]. Karabörk, K. (2006). Yol kelimesiyle yapılan anlamca kaynaşmış ve deyimleşmiş birleşik fiiller. *Türk Dili Dergisi*, 652, 357- 363.
- [23]. Karacaoğlu, M. Ö. (2010). *Birleşik Kelimelerin Yazımı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [24]. Karataş, Z. (2017). Sosyal bilim araştırmalarında paradigma değişimi: nitel yaklaşımın yükselişi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi 1(1)*, 70 -86.
- [25]. Koç, R. (2007). Türkçede birleşik kelimelerin yazımı ile ilgili tartışmalar ve çözüm önerileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15 (2), 693- 706.
- [26]. Korkmaz, Z. (1994). Birleşik kelimeler ve yazılışları üzerine. *Türk Dili Aylık Dil Dergisi*, 507, 180- 186.
- [27]. Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi grameri şekil bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- [28]. Korkmaz, Z. (2010). *Gramer terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- [29]. Korkmaz, Z. (2017). *Türkiye Türkçesi grameri şekil bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- [30]. Kula, O. B. (1992). *Demokratikleşme süreci & eleştirel kültür bilinci*. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- [31]. Kurudayıoğlu, M. ve Karadağ, Ö. (2005). Kelime hazinesi çalışmaları açısından kelime kavramı üzerine bir değerlendirme. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (2), 293- 307.
- [32]. Kükey, M. (2003). *Türkçenin dilbilgisi 1*. Samsun: Cem Ofset.
- [33]. Kükey, M. (2003). *Türkiye Türkçesinde bütün yönleriyle eylemler (fiiller) Türkçenin dilbilgisi 3*. Samsun: Cem Ofset.

- [34]. Özbay, M. ve Melanlıoğlu, D. (2008). Türkçe eğitiminde kelime hazinesinin önemi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1). 30- 45.
- [35]. Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323- 343.
- [36]. Özdemir, O. (1996). *Dilbilimin belirginleşme süreci*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- [37]. Öztürk, D. (2008). *Türkiye Türkçesinde anlamca kaynaşmış- deyimleşmiş birleşik fiiller*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- [38]. Sarı, İ. (2016). Türkiye Türkçesindeki birleşik sözcüklerin merkezlilik odağında sınıflandırılması. *Dil Araştırmaları*. Bahar 2016/18, 199- 217.
- [39]. Savran, H. (2001). Bir isim ile bir yardımcı fiilden oluşan birleşik fiiller üzerine yeni görüşler. *Türk Dili Dergisi*, 596, 140- 142.
- [40]. Sev, G. (2001). *Etmek fiiliyle yapılan birleşik fiiller ve tamlayıcılarla kullanılışı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- [41]. Sırtı, E. (2011). *Türkiye Türkçesi ağızlarındaki birleşik kelimeler ve Türkçenin zenginliği bakımından önemi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- [42]. Sinanoğlu, S. (1958). Birleşik kelimeler ve yazılışları üzerine deneme. *Türk Dili Dergisi*, 85, 7- 12.
- [43]. Tanyaş, B. (2014). Nitel araştırma yöntemlerine giriş: genel ilkeler ve psikolojideki uygulamaları. *Eleştirel Psikoloji Bülteni Sayı 5, Nisan*, 25- 38.
- [44]. TDK (2011). *Güncel Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- [45]. TDK (2012). *Yazım kılavuzu*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- [46]. Usta, H. İ. (2000). Türkiye Türkçesinde kelime grupları ile ilgili bir sınıflandırma. *Türk Dili Dergisi*, 579, 209- 216.
- [47]. Uygur, N. (2006). *Kültür kuramı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- [48]. Uzun, N. E. (2004). Dilbilgisinin temel kavramları. *Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi*, İstanbul.
- [49]. Vardar, B. (2002). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- [50]. Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- [51]. Zülfiyar, H. (2002). Doğru yazalım doğru konuşalım. *Türk Dili Dergisi*, 607, 203- 207.
- [52]. Zülfiyar, H. (2003). Doğru yazalım doğru konuşalım. *Türk Dili Dergisi*, 624, 761- 766.
- [53]. Wittgenstein, L. (2013). *Tractatuslogico- philosophicus*. İstanbul: Metis Yayınları.
- [54]. <https://www.istockphoto.com/tr> (Erişim Tarihi: 15.06.2019)
- [55]. <https://www.dersturkce.net> (Erişim Tarihi: 22.07.2019)
- İncelenen Kitap:**
- [56]. Kaya, B. (2018). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7 ders kitabı*. İstanbul: Dersdestek Yayıncılık.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı :Sevinç TOR ÇAKIR

Doğum Tarihi :02 Kasım 1986

E-mail :s_tor_33@hotmail.com

Öğrenim Durumu :

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Türkçe Öğretmenliği	Mersin Üniversitesi	2005- 2009
Yüksek Lisans			
Doktora			

Görevler :

Görev Unvanı	Görev Yeri	Yıl
Türkçe Öğretmeni	Silifke Kırobası Ortaokulu	2009- 2017
Türkçe Öğretmeni	Tarsus Bahşiş Ortaokulu	2017- Hâlen